

Νέα Ελλάδα

ΕΚΔΟΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΡΙΖΙΚΩΝ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΜΕ ΤΗ ΦΥΣΗ
ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ
ΤΗΝ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

"ΝΕΑ ΣΕΛΗΝΗ"

Τριμηνιαία έκδοση Έτος 4ο, τεύχος 18
Σεπτέμβρης - Οκτώβρης - Νοέμβρης 2000
Τ.Θ. 1413, ΤΚ 41110 ΛΑΡΙΣΑ

Ιδιοκτήτης: Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία
"Νέα Κοινότητα".

Το περιοδικό εκδίδεται και διαχειρίζεται
από τη συντακτική επιτροπή

Εκδότης - Διευθυντής : (το απαιτεί ο νόμος)
Γιάννης Παζάρας
Πουρνάρι -Νέσσωνας

Συντακτική 18ου τεύχους

Παζάρας Γιάννης
Κολέμπας Γιώργος
Χατζηπαναγιώτου Μένη
Αραμπατζής Αποστόλης
Τσινάρη Χρύσα
Ποικιλίδης Βασίλης
Ψωμονιά Λίτσα
Κατσιλέρος Γιώργος
Πατήρ Σωτηριάδης Ιγνάτιος
Τερζοπούλου Φωτεινή
Αποστολίδου Νίτσα
Καραγκούννη Ζωή
Αποστολίδης Νίκος

Υπεύθυνος Τυπογραφείου: Πέτρος Παναγιωτής
Ξηρομερίτου 4 - Κατερίνη

Επιθυμία μας είναι να αποφύγουμε διαφημιστικές
καταχωρήσεις, χορηγίες και οποιεσδήποτε εξωτερικές
παρεμβάσεις.

Στηρίζομαστε μόνο στους συνδρομητές του περιοδικού
για την κάλυψη των εξόδων του.

Τηλ. - Fax περιοδικού 0495 52276

Συνδρομές: εσωτερικού - ετήσια 3000 δρχ.
(4 τεύχη)
εξωτερικού - ετήσια 5000 δρχ.
(4 τεύχη)

Ταχυδρομικές επιταγές στην διεύθυνση :
Περιοδικό "ΝΕΑ ΣΕΛΗΝΗ"
(υπ'οψιν Γιάννη Παζάρα)
Τ.Θ. 1413, Τ.Κ. 41110 ΛΑΡΙΣΑ

Τα ευνυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις των συντα-
κτών τους.

**ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ Η ΑΝΑΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΑΡΘΡΩΝ Ή
ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥΣ ΑΡΚΕΙ ΝΑ ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ Η ΠΗΓΗ**

Χού! η αλλιώς Ανασαιμιά!

σελ. 3

Στέλιος Πελασγός

Επικοινωνιακό πρόγραμμα της EUROBIO
Συντάχθηκε από την Burson -Marsteller
κυβερνητικές και δημόσιες υποθέσεις.

σελ. 4

Μετάφραση - προσαρμογή : Γιάννης Παζάρας

ΑΣΠΑΡΤΑΜΗ (Ε951)

σελ. 9

Επιμέλεια : Γιάννης Παζάρας

"ΗΠΙΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ"

Από τη θεωρία στην πράξη

σελ. 12

ομάδα για τη συνεργασία με τη φύση

Η καλλιέργεια του σπαραγγιού

σελ. 15

Μένη Χ'παναγιώτου

Φυσιολογικές ιδιότητες του σπαραγγιού

σελ. 19

Δημήτρης Πατσίλας - Σ. Ορφανουδάκη

Ο ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΜΠΑΞΕΣ ΕΝΟΣ ΠΑΙΔΙΟΥ

"ΤΟ ΠΑΖΛ"

σελ. 20

Μένη Χ'παναγιώτου

Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΠΕΥΗ

σελ. 23

Γιώργος Κολέμπας

Ε.Φ.Ε.Τ. και προβληματισμοί

σελ. 23

Γιώργος Κολέμπας

ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΑΙΘΕΡΙΩΝ ΕΛΑΙΩΝ

σελ. 24

Αναστασία Αναστασοπούλου

ΤΑ ΠΕΤΡΙΝΑ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΕΙΑ
ΑΝΑΤΟΛΗΣ (Σελίτσανης)
ΚΑΙ ΤΣΑΡΙΤΣΑΝΗΣ

σελ. 28

Φάνης Κουβούνας

ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ

σελ. 30

ΔΗΩ

"Το βρήκαμε!"

σελ. 36

Διασκευή : Γιάννης Γερόπουλος

Το παραμύθι του Ανέστη

Στέλιος Πελασγός

Πριν τρεις μήνες ήμουν στο Ηράκλειο της Κρήτης και έφτιανα νέους παραμυθάδες. Στο τέλος μιας συνάντησης που 'παν μια ιστορία. Την άφησα δεν ήξερα γιατί με βρήκε η ιστορία. Μαύρη η ώρα που μου άνοιξε τα μάτια και κατάλαβα πως αυτό που άκουσα ήταν το παραμύθι του Ανέστη. Τ' αφιερώνω στον χαμένο φίλο μας και ξέρω πως τώρα που μπήκε στο σκοτεινό το δάσος δε θα χαθεί.

Χού! η αλλιώς Ανασαιμιά!

Ο Γιώργης ήτανε παραπαίδι στο μάστορο Θόδωρο. Μάθαινε δίπλα στο μάστορα πως φτιάχνουν τα πιθάκια, τα τσουνκάκια, τα κανάτια. Εβλεπε στα χέρια του τη λάσπη να ζυμώνεται, να γίνεται ζωντανός πηλός. Κι ο πηλός στον τροχό έπαιρνε σχήμα και στο καμίνι αντοχή και χρώμα. Από το χόμα έφτιανε ο μάστορ Θόδωρος το κανάτι κι έπινε νερό και δόξαζε το Θεό.

Μετά από χρόνια λέει ο Γιώργης:

- Μάστορα θα φύγω, έμαθα την τέχνη.

- Με το καλό γιε μου. Μονάχα θα σ' αφήσω τρεις μέρες να πάω στη νύφη μου στην πόλη. Φτιάξε εσύ πηλό, γύρινα τον τροχό, ψήσε στο καμίνι. Κάμε ότι θες για τσουνκάκι, για κανάτι και δείξε την αξιοσύνη σου.

Χαιρετά ο μάστορας και φεύγει.

Πριν κάτσει η σκόνη στο δρόμο απ' τα βήματα του μάστορα, ο Γιώργης ζύμωνε πηλό. Κάθισε στον τροχό και το βραδάκι έβαλε καμίνι. Πέρασε η μέρα και τ' απομεινέρο της άλλης πήγε ο Γιώργης να βγάλει τα κανάτια του. Απλώνει βγάζει πηλό, τ' ακουμπά να το καμαρώσει σπάει ο πάτος του. Βγάζει άλλο, ξεκολλά το χερούλι. Άλλο ραγίζει. Όλα σκάρα.

Βάζει το κεφάλι κάτω ο Γιώργης, ξανά δουλιά.

- Θα φτιάσω τώρα πιθάκια. Τώρα θα δεις.

Φτιάχνει πηλό, το ζυμώνει, φτιάχνει τα πιθάκια, τα βάζει στο καμίνι. Περνάνε οι ώρες πάει να τα βγάλει. Ακουμπά το πρώτο σκίζει στη μέση, το δεύτερο τριέτηκαν τα χείλη. Όλα σκάρα.

Πέρασαν τρεις μέρες και φτάνει ο μάστορας. Ο Γιώργης μαδούσε το μουστάκι του απ' το κακό του.

- Τι έγινε γιε μου, πουν τα έργα σου;

- Αστα μάστορα, όλα σκάρα! Κεραμιδαριό!

- Κάτσε να σε βλέπω πως τα φτιάχνεις.

Παίρνει χόμα ο Γιώργης και νερό, ζυμώνει πηλό.

- Καλά πάω μάστορα;

- Καλά πας Γιώργη προχώρα.

Βάνει τον πηλό στον τροχό, φτιάχνει κανάτια.

- Καλά ως εδώ μάστορα;

- Καλά πας προχώρα;

Ανάβει το καμίνι, σαν πύρωσε τα βάζει μέσα και χτίζει την πόρτα.

- Καλά ως εδώ μάστορα;

- Καλά!

Την άλλη μέρα ανοίγει το καμίνι.

- Καλά μάστορα;

- Καλά!

Απλώνει, βγάζει το κανάτι. Τ' ακουμπά και σπάει ο λαιμός. Ωχ! Παίρνει δεύτερο, ραγίζει.

- Νάτο μάστορα πάλι! Τι δεν έκανα σωστά;

- Όλα καλά Γιώργη μα δεν τα χάνεις Χου!

- Τι Χου! μάστορα;

- Κοίτα!

Βγάζει ο μάστορας το κανάτι, το φέρνει στο στόμα. Χου! του κάνει. Ακέραιο το κανάτι!

- Τιν αυτό το Χου που τον κάνεις μάστορα;

- Εχ Γιώργη το Χου βγαίνει από μέσα σου, είναι η ψυχή σου. Δεν έκανες χου τα κανάτια γι' αυτό σπάζουν.

Ο φίλος μου ο Ανέστης το Χου: το 'λεγε ανασαιμιά.

Επειδή οι υποσχέσεις πρέπει να τηρούνται, δημοσιεύουμε σ' αυτό το τεύχος το κείμενο προτάσεων της εταιρείας συμβούλων Burson - Marsteller προς την EuropaBio (η οποία αυτοσυστήνεται ως "Εκπρόσωπος 40 εταιρειών με παγκόσμια δραστηριότητα και 13 εθνικών ενώσεων και εμπλέκεται στην έρευνα, ανάπτυξη, έλεγχο, παραγωγή και διανομή προϊόντων βιοτεχνολογίας).

Η Europa Bio, η φωνή της Ευρωπαϊκής βιομηχανίας βιοτεχνολογίας στοχεύει στο να είναι δύναμη προώθησης της βιοτεχνολογίας και φορέας των προτάσεων της στη βιομηχανία, τους πολιτικούς, του συντονιστές, τους κρατικούς οργανισμούς και τον κόσμο".

Ένα εισαγωγικό άρθρο είχε δημοσιευθεί στο τεύχος Νο 10. Το άρθρο δημοσιεύεται με μικρές, για τεχνικούς λόγους, περικοπές. Πιστεύουμε ότι παρουσιάζει έντονο κοινωνιολογικό ενδιαφέρον και δίνει νέες διαστάσεις στο ρηθέν: "όμορφος κόσμος, ηθικός, αγγελικά πλασμένος"

Μετάφραση - προσαρμογή
Γιάννης Παζάρας

Επικοινωνιακό πρόγραμμα της EUROPABIO Συντάχθηκε από την Burson -Marsteller κυβερνητικές και δημόσιες υποθέσεις.

Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η Burson -Marsteller κυβερνητικές και δημόσιες υποθέσεις υποβάλλει το παρακάτω πρόγραμμα ανταποκρινόμενη σε αίτηση τριών σημείων της EuropaBio.

1) Μια επικοινωνιακή στρατηγική και πρόγραμμα που θα ανταποκρίνεται στις πιεστικές συνθήκες τις οποίες αντιμετωπίζει η βιομηχανία τροφίμων στην Ευρώπη.

2) Ένα επικοινωνιακό πρόγραμμα για το πρώτο Ευρωπαϊκό Συνέδριο της Βιομηχανίας της Βιοτεχνολογίας που πρόκειται να γίνει στο Amsterdam

3) Μια μακράς πνοής επικοινωνιακή στρατηγική και πρόγραμμα.

2.....

Αντικείμενα συζήτησης της Burson -Marsteller και της βιομηχανίας βιοτεχνολογίας

3. Η Burson -Marsteller έχει τη μορφή μιας ανεξάρτητης, παγκόσμιας εμβέλειας ομάδας ειδικών επί των δημοσίων υποθέσεων. Στην Ευρώπη καλύπτουμε τους θεσμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης (μέσω της Robinson Linton που είναι πλήρες μέλος της ομάδας) και τα 15 μέλη της, τη Νορβηγία, την Ελβετία έναν αυξανόμενο αριθμό χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και έναν επίσης συνεχώς αυξανόμενο αριθμό χωρών μελών της CIS. Καμιά άλλη επικοινωνιακή ομάδα κυβερνητικών και δημοσίων υποθέσεων δεν λειτουργεί σαν ενιαία, διασυνδριακή, επιχειρηματική οντότητα μέσα στην Ευρώπη και καμιά δεν έχει το βάθος και το άπλωμα της B.M.

4.....

5. Εκτός από την άσκηση των δημοσίων υποθέσεων η B-M διαθέτει και άλλες ολοκληρωμένες λειτουργίες οργανωμένες στην ίδια βάση της ανεξάρτητης ομάδας παγκόσμιας εμβέλειας. Ανάμεσα σ' αυτές, αξιοσημείωτη μέσα στο περιβάλλον της Europa Bio είναι το Πρόγραμμα Υγείας που έχει αναγνωριστεί ως ηγετική επικοινωνιακή υπηρεσία σ' αυτόν τον τομέα στην Ευρώπη, αλλά και παγκόσμια.....

6. ....

7. Σημειώνουμε επίσης ότι οι συνεργάτες της B.M. στις Βρυξέλλες έχουν συνεταιρισθεί (have been associated) με το EUFIC (το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Τροφίμων) από τη στιγμή της έναρξής του, μια ομαδοποίηση στην οποία συμπεριλαμβάνεται αριθμός μελών της Europa Bio και η οποία συνεχίζει να αφιερώνει μέρος των προσπαθειών της στα θέματα βιοτεχνολογίας της βιομηχανίας τροφίμων. Αυτή η εμπειρία αποτελεί επιπρόσθετη βάση αυτών των προτάσεων.

8. Τελικά, σαν εισαγωγή, σημειώνουμε ότι μερικές από τις κρίσεις - κλειδιά αυτών των προτάσεων βασίζονται σε πολύ πρόσφατες επαγγελματικές ερευνητικές εργασίες σχετικά με τη στάση του κόσμου στην Ευρώπη απέναντι στη βιοτεχνολογία γενικά και τη βιοτεχνολογία στην τροφική αλυσίδα ειδικά. Έχουμε λάβει υπ' όψη τα αποτελέσματα αυτών των εργασιών και άδεια να κάνουμε γενικές αναφορές σ' αυτά στο πλαίσιο αυτής της εργασίας.

Τονα πετάμε χωρίς αυτά τα συμπεράσματα είναι κυριολεκτικά σαν να πετάμε στα τυφλά. Επιπλέον οι αλλαγές στη σκέψη του κόσμου μπορούν να μετρηθούν αντικειμενικά μόνο απέναντι σε ένα αρχικό σημείο αναφοράς και τέτοια σημεία αναφοράς είναι τα μόνα αξιόπιστα κριτήρια για να μετρήσουμε την επιτυχία.

II ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Μια διαφορετική προσέγγιση

9. Οι πρόγονοι της EuropaBio οργανισμοί (SAGB & ESNBA), έχουν κατά τη διάρκεια των πολλών προηγούμενων ετών αναδειχθεί,

σταθερά, σαν ο κύριος εκπρόσωπος των συμφερόντων των βιομηχανιών βιοτεχνολογίας μέσα στις πολιτικές και ρυθμιστικές δομές της Ευρώπης. Η EuroraBio αναλαμβάνει τώρα αυτόν τον απαραίτητο ρόλο στη διαδικασία διαμόρφωσης πολιτικής. Είναι όμως ανταπόδεικτο ότι αυτό ο ρόλος δεν είναι πλέον από μόνος του αρκετός για να εγγυηθεί το δημιουργικό περιβάλλον που χρειάζονται οι Ευρωπαϊκές Βιομηχανικές Βιοτεχνολογίες προκειμένου να πετύχουν παγκόσμια ανταγωνιστικότητα μέσω των νέων τεχνολογιών. Μια έγκυρη επικοινωνιακή στρατηγική και πρόγραμμα ικανά να δημιουργήσουν ελπιόφειλες αντιλήψεις και απόψεις κρίνονται τώρα απαραίτητα.

10. Επιμένουμε σ' αυτό το σημείο γιατί οδηγεί στην πιο κάτω παρατήρηση - κλειδί: η επιτυχία σ' αυτή τη νέα προσπάθεια απαιτεί πολύ διαφορετική αντιμετώπιση απ' αυτή που τυπικά χρησιμοποιήθηκε από την EuroraBio στις επαφές της με τον πολιτικό κόσμο. Από την εμπειρία μας προκύπτει ότι το κλειδί της επιτυχίας θα είναι η ταχύτητα και ο βαθμός στον οποίο τα μέλη της EuroraBio θα αγκαλιάσουν ενεργά την ανάγκη για μια διαφορετική προσέγγιση και θα προχωρήσουν σ' αυτήν. Επιπλέον, η βασική διαφορά είναι αυτή καθ' αυτή η ακρίβεια: στην προσπάθεια να πετύχουμε τις επιθυμητές αλλαγές στις αντιλήψεις και διαθέσεις του κοινού οι βιομηχανίες βιοτεχνολογίας θα πρέπει να σταματήσουν να προσπαθούν να είναι συνήγοροι του εαυτού τους.

Βασικές αρχές

12. Πιστεύουμε ότι τέσσερα βασικά βήματα πρέπει να σχηματοποιήσουν την επικοινωνιακή πολιτική της EuroraBio:

- Μακριά από τα ναρκωτικά
- Δημιουργία θετικών αισθημάτων και πεποιθήσεων
- Πόλεμος στη φωτιά με τη φωτιά
- Δημιουργία ωφέλιμων σχέσεων με τα Μ.Μ.Ε.

13. Μακριά από τα ναρκωτικά

Οι δημόσιες συζητήσεις για τους κινδύνους της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος είναι επικοινωνιακά ναρκωτικά για τις ευρωπαϊκές βιομηχανίες βιοτεχνολογίας. Φυσιολογικά δεν είναι αναμενόμενο να επικρατήσει η φωνή της βιομηχανίας στις διαφωνίες του κοινού επί αυτών των θεμάτων και υπό την επίδραση των διαφωνούντων. Όλες οι έρευνες δείχνουν ότι το κίνητρο του κέρδους λειτουργεί εξοντωτικά στην αξιοπιστία των θέσεων της βιομηχανίας επί αυτών των θεμάτων. (Είναι επίσης φανερό ότι ορισμένες εταιρείες εκτιμούνται ως περισσότερο "ηθικές" και έτσι κάπως περισσότερο αξιόπιστες τυπικά όμως, αυτή η αποδοχή παρατηρείται σε φίρμες, είτε δηλαδή σε εξειδικευμένα καταναλωτικά προϊόντα είτε σε εμπορικά σήματα, μια σημαντική παρατήρηση την οποία οι αντίπαλοι έχουν κατανοήσει καλά και στην οποία θα επανέλθουμε).

Η δυσκολία βέβαια σήμερα είναι ότι οι εχθρικές φωνές κυριαρχούν στη δημόσια διαμάχη και όπως είναι αναμενόμενο επιλέγουν αυτά τα φωνικά ναρκωτικά επειδή απολαμβάνουν γενικά μεγάλης αξιοπιστίας και επειδή γνωρίζουν ότι η απευθείας απόκρουση εκ μέρους των βιομηχανιών, αντί να πνίγει το θέμα, το ανατροφοδοτεί.

Βασική λοιπόν επικοινωνιακή στρατηγική της EuroraBio πρέπει να είναι πάση θυσία αποφυγή της εμπλοκής, άσχετα με το πόσο προκλητική είναι.

14. Αυτά, σε καμία περίπτωση δεν σημαίνουν ότι αυτό το πεδίο πρέπει να μείνει ανυπεράσπιστο. Η βαθιά εδραιωμένη αίσθηση κινδύνου θα σκοτώσει το οποιοδήποτε προϊόν. Πρέπει όμως, να παραδεχτεί η βιομηχανία ότι είναι θέμα των επιφορτισμένων με ζητήματα δημόσιας ευθύνης αυτής της υψής φορέων - πολιτικοί και συντονιστές - να βεβαιώσουν τον κόσμο ότι τα προϊόντα της βιομηχανοποιημένης βιοτεχνολογίας είναι ασφαλή. (Αυτό οδηγεί σε ένα πολύ εξειδικευμένο πρόβλημα της βιομηχανίας βιοτεχνολογίας στην Ευρώπη σήμερα. Οι παρατηρήσεις δείχνουν καθαρά ότι οι Ευρωπαίοι δεν εμπιστεύονται τους αρμόδιους του βιοτεχνολογικού τομέα.....)

15. Ανάπτυξη θετικών αισθημάτων

Είναι προφανές ότι έως ότου δημιουργηθεί μια θετική εικόνα στην Ευρώπη για τα βιοτεχνολογικά προϊόντα, δεν θα υπάρξει αποτελεσματικό αντίβαρο στην αρνητική εικόνα που παράγεται στα επιλεγμένα αυτά θέματα από τους αντιπάλους. Είναι επίσης προφανές οι θετικές απόψεις γεννιούνται από τα φαινόμενα (apparent) οφέλη.....

Το να καταλάβουμε τις λέξεις δεν είναι δύσκολο. Το να αποκομίσουμε αντικειμενική επίγνωση για το τι πραγματικά σημαίνουν για κάθε επί μέρους άτομο ή ομάδα και να έχουμε έπειτα την πειθαρχία, την οργάνωση και την αποφασιστικότητα να τα εφαρμόσουμε στην πράξη - αυτό κάνει τη διαφορά.

Πόλεμος στη φωτιά με τη φωτιά

16. Ιστορίες - όχι συζητήσεις: Προκειμένου να πετύχει η EuroraBio το πέραςμα από τον αποτελεσματικό πολιτικό συνομιλητή στον αποτελεσματικό δημόσιο επικοινωνιολόγο, είναι σημαντικό να μετακινηθεί από τις επί της ουσίας συζητήσεις στις ιστορίες (stories based communications). Δεν υπάρχουν εξειδικευμένα Μ.Μ.Ε. με μεγάλη έλξη και το να πουλήσεις πολύπλοκα αντικείμενα συζήτησης είναι δύσκολο ζήτημα για τον καθένα, επειδή περιέχουν λίγη ή καθόλου φρεσκάδα νέων. Οι καλές ιστορίες, από την άλλη μεριά, κάνουν τον γύρο του κόσμου μέσα σε λίγα λεπτά. Αυτός είναι ο τρόπος με τον οποίο παίζουν οι αντίπαλοι. Ετσι πρέπει να παίξει η βιομηχανία.

17. Προϊόντα όχι τεχνολογίες: Πρέπει, ακόμα, οι ιστορίες να εστιάζονται κυρίως, στα προϊόντα της νέας τεχνολογίας γιατί αυτά είναι ο μόνος δρόμος που συνδέει τους περισσότερους ανθρώπους με τα καλά της τεχνολογίας.....

18. Πρέπει οφέλη όχι οφέλη: Οι ιστορίες προϊόντων (όπως και άλλες ιστορίες) πρέπει να εστιάζονται σε οφέλη αλλά αυτά τα οφέλη πρέπει να προσωποποιούνται. Οι ανθρώπινες ιστορίες είναι πάντα οι πιο πειστικές. (Ας θυμηθούμε την παρουσία στις Βρυξέλλες κατά τη διάρκεια της ψηφοφορίας για τις πατέντες στη βιοτεχνολογία, του ανθρώπου που διεκδικούσε τα γονίδια που τον είχαν αφαιρεθεί χωρίς την άδειά του).

19. Σύμβολα - όχι λογική: Τα σύμβολα κατέχουν κυρίαρχη θέση στην πολιτική επειδή συνδέουν συναισθήματα, όχι λογική. Οι αντίπαλοι της βιοτεχνολογίας έχουν υψηλό βαθμό εξειδίκευσης στη χρήση των συμβόλων αποσπώντας αισθήματα φόβου, οργής και

προσβολής. Οι βιομηχανίες της βιοτεχνολογίας πρέπει να απαντήσουν με τα ίδια μέσα - με σύμβολα που γεννούν ελπίδα, ευχαρίστηση, επιθυμία και αυτοεκτίμηση.

Καλλιέργεια ωφέλιμων σχέσεων με τα Μ.Μ.Ε.

20. Οι περισσότεροι δημοσιογράφοι και εκδότες δεν έχουν προσωπικό θεματολόγιο όταν έρχονται να καλύψουν θέματα βιοτεχνολογίας και της σχετικής βιομηχανίας. Μέσα στην κούραση, είναι εντελώς απορροφημένοι με το να παράγουν υλικό που να μπορεί να πουληθεί μέσα σε ασφυκτικά χρονικά περιθώρια. Τα χρονικά περιθώρια κυριαρχούν στη δημοσιογραφία και καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό το τι αναφέρεται.

Η Ευropa Bio πρέπει να γίνει η ίδια η καλύτερη και πιο αξιόπιστη πηγή πληροφόρησης των δημοσιογράφων, σχετικά με το πνεύμα και τις πληροφορίες της βιοτεχνολογίας / βιομηχανίας. Το πρώτο γραφείο πληροφοριών. Οι δημοσιογράφοι θα εφοδιάζονται όχι με προπαγάνδα της βιομηχανίας αλλά με πρακτικές, ευχάριστες στους εκδότες, επίκαιρες, συνδεδεμένες με ενδιαφέροντα περιστατικά και προσωπικότητες - ακόμη και αντίπαλες - ιστορίες κατάλληλες για το αναγνωστικό τους κοινό.

III ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΚΑΜΠΑΝΙΑ ΤΗΣ EUROPABIO ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

Επιτακτικότητα

22. Είναι επιτακτική μια καλά ορχηστρομένη (well orchestrated) προσπάθεια προκειμένου να αλλάξουν οι παρούσες αντιλήψεις για τη βιομηχανοποιημένη βιοτεχνολογία τροφίμων στην Ευρώπη.....

23. Οι εχθροί παραμένουν συγκεκριμένοι και ο διπλός στόχος τους είναι καθαρός. Να συμπιέσουν τη βιομηχανία τροφίμων και να "βαλκανοποιήσουν" την ανεξάρτητη αγορά. Το 1997 είναι ένα κρίσιμο έτος λόγω ενεργοποίησης των κανονισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα νεοανητρόγυια γεγονός που θα πυροδοτήσει νέα και σημαντικά πολυθεματική πολιτική διαμάχη για την ασφάλεια και τη διαφάνεια.....

Ταυτόχρονα θα δυσκολέψει ο εφοδιασμός με πιστοποιημένη μη γενετικά τροποποιημένη σόγια. Μπορεί να προβλεφθεί επίσης ότι κατά τους 12 επόμενους μήνες οι πρώτες γενετικά τροποποιημένες ποικιλίες φυτών με προορισμό την τροφική αλυσίδα θα είναι έτοιμες για καλλιέργεια στην Ευρώπη. Αυτό θα προσφέρει στους αντιπάλους νέες ευκαιρίες για να εκδηλώσουν την αντίθεσή τους.

Η μετωπική εκστρατεία

24. ....

25. Στο σημείο αυτό η πρόοδος του εγχειρήματος μπορεί να εκτιμηθεί από την ανάλυση της ειδησεογραφικής κάλυψης των μέσων καθ' όλη την περίοδο και επίσης από τις ανασκοπήσεις της ΕυropaBio.....

Στρατηγικό πλαίσιο εργασίας

26. Η προτεινόμενη στρατηγική καμπάνιας στον τομέα τροφίμων επικεντρώνεται γύρω από την καθιερωμένη βιομηχανική και εμπορική αλυσίδα: (ξεκινώντας από τη βάση) ιδιοκτήτες καινοτομιών / εταιρείες σπόρων / αγοραστές / μεσάζοντες / εταιρείες τροφίμων / τομέας λιανοεμπορίου. Από την εμπειρία μας και τις διαθέσιμες έρευνες μπορούμε να υποστηρίξουμε τα παρακάτω:

a. Μέσα στην αλυσίδα, η εμπιστοσύνη των καταναλωτών σχετίζεται (αν σχετίζεται) με τα εμπορικά σήματα και τις φίρμες λιανοεμπορίου. Έτσι, οι δύο κορυφαίοι τομείς της αλυσίδας είναι το πιο αποτελεσματικά επικοινωνιακά κανάλια με τους καταναλωτές.

b. ....

c. Τα τρόφιμα είναι εξ φύσεως ισχυρός πολιτιστικός - και πολιτικός ακόμα - φορέας αξιών παντού σ' όλη την Ευρώπη. Αυτές, όμως, οι αξίες διαφέρουν από χώρα σε χώρα.....

d. ....

e. ....

f. ....

27. ....

28. ....

Προτάσεις στρατηγικής

29. Βασισμένες σ' αυτές τις εκτιμήσεις και τις διαθέσιμες με τις οποίες πρέπει να πολεμήσουν τα συμφέροντα του τομέα τροφίμων της ΕυropaBio κάνουμε τις παρακάτω συστάσεις στρατηγικής για την προταθείσα καμπάνια

a. Οι εταιρείες του τομέα τροφίμων πρέπει να γίνουν αποδεκτές από το κοινό ως έχουσες ανεξάρτητη οπτική, φωνή και αντικείμενο δράσης όσον αφορά την εισαγωγή γενετικά τροποποιημένων συστατικών ή οργανισμών στο φάσμα των προϊόντων τους. Πρέπει να φαίνεται ότι οι ίδιες έχουν κάνει την επιλογή.

b. Πρέπει επίσης να φαίνεται ότι σιγουρεύονται πως αυτό το δικαίωμα επιλογής περνάει στον καταναλωτή. Αυτό σημαίνει "διαφάνεια".....

c.) Μπορεί λιανικής, πρέπει επίσης να φαίνεται ότι έχουν μια ομοίως ανεξάρτητη θέση από τους υπόλοιπους της αλυσίδας - συμπεριλαμβανομένων των βιομηχανιών τροφίμων και πρέπει έτσι να προσαρμόσουν την πρακτική της διαφάνειας ώστε να γίνει δυνατή

η επιλογή των καταναλωτών.

d. Ομοίως ο τομέας εφοδιασμού που βρίσκεται πιο κάτω στην αλυσίδα, δεν πρέπει να ακούγεται να μιλάει για τα συμφέροντα του τομέα τροφίμων και των λιανοεμπόρων, ούτε να συμπεριφέρεται με τρόπο αρνητικό προς αυτούς τους τομείς ή να αμφισβητεί είτε την ανεξαρτησία τους είτε την ικανότητα τους να επικοινωνούν με τους καταναλωτές.

e. Η αποστολή του τομέα που βρίσκεται στη βάση της αλυσίδας είναι να βοηθήσει να καταφέρουν οι τομείς τροφίμων και λιανοεμπορίου να εξηγήσουν την αποδοχή των γενετικά τροποποιημένων τροφίμων με τρόπο που τουλάχιστον δεν θα προσβάλλει τις αξίες των καταναλωτών και - ακόμα καλύτερα - θα λειτουργεί θετικά σ' αυτές. Αν δημιουργηθούν αυτές οι συνθήκες και εξασφαλισθεί επίσης ότι τα προϊόντα και είναι ασφαλή και φαίνεται ότι είναι, η μεγάλη πλειοψηφία των καταναλωτών δεν θα έχει λόγους να σοκάρεται και να τα απορρίπτει.

f. Οπως ήδη αναφέρθηκε όταν τίθεται θέμα ασφάλειας δεν υπάρχει υποκατάστατο για τους αξιόπιστους δημοσίους ελεγκτές. Πρέπει λοιπόν να γίνει στρατηγικός στόχος αυτής της καμπάνιας το να βοηθήσουμε να οικοδομηθεί αυτή η αξιοπιστία. Και επειδή η μέγιστη καταναλωτική αξιοπιστία μέσα στη βιομηχανική αλυσίδα αναφέρεται στον επώνυμο τομέα της κορυφής, η υποστήριξη, της ακεραιότητας της επάρκειας και της αξιοπιστίας των ελεγκτών θα έρθει μόνο απ' αυτόν. Η αποτελεσματικότητα αυτής της υποστήριξης θα ενισχυθεί ακόμα περισσότερο αν φαίνεται ότι προέρχεται από χώρους που δεν εξαρτώνται από τις αποφάσεις των ελεγκτών - όταν π.χ. έχουν τη δυνατότητα επιλογής προϊόντων (υποθέτοντας βέβαια ότι την έχουν).

Η υποστήριξη των συντονιστών από τη βάση της αλυσίδας θα πρέπει να αποφεύγεται γιατί συμβάλει στην καταστροφή της αξιοπιστίας.

g. ....

h. Αυτό στο οποίο οι αντίπαλοι σημειώνουν αξιολογητική επιτυχία σ' αυτή την επιχείρηση βρεφονηπιακής οφείλεται κατά πολύ στην αποτυχία διαχείρισης των δημοσίων πεποιθήσεων στην Ευρώπη από το επίπεδο βάσης της αλυσίδας.

Πρόσφατες πάντως έρευνες δείχνουν ότι γενικά οι Ευρωπαίοι είναι δεκτικοί όταν τους λένε ότι αυτές οι νέες ποικιλίες μπορούν να βοηθήσουν στη μείωση χρήσης των χημικών. Οι περισσότεροι όμως, είτε απλά δεν έχουν καταλάβει ότι αυτό είναι το πρωταρχικό τεχνικό και οικονομικό κίνητρο σε επίπεδο αγρού ή απλά δεν το πιστεύουν όταν τους το λένε.

i. ....

k. ....

l. Θα πάμε ακόμα πιο πέρα για να μελετήσουμε κατά πόσο οι λιανοπωλητές και οι εταιρείες τροφίμων δεν θα έπρεπε να αναγγείλουν άμεσα ότι τα περιβαλλοντικά κριτήρια θα (έχουν) κατά πολύ υπαγορεύσει την πολιτική τους απέναντι στη χρήση συστατικών αυτής της κατηγορίας (από τη στιγμή που θα έχουν κριθεί ασφαλή από τις εμπλεκόμενες αρχές). Η αποδοχή από τον επώνυμο τομέα θα μπορούσε τότε να γίνει αντιληπτή ως μια ηθική στάση απέναντι σε ένα περιβαλλοντικό πρόβλημα για το οποίο οι καταναλωτές ενδιαφέρονται ειλικρινά. Μετά απ' αυτό η χρήση των μεταλλαγμένων συστατικών δεν θα κλονίζει την εμπιστοσύνη των καταναλωτών στα εμπορικά σήματα και το θέμα της σήμανσης θα γίνει εντελώς ακαδημαϊκό.

m. ....

n. ....

o. Τονίζουμε, τέλος, ότι η στρατηγική καμπάνια θα πρέπει να επικεντρωθεί από τη βάση της αλυσίδας σε προσεκτικά επιλεγμένες ιστορίες επίδρασης / ασφάλειας για συγκεκριμένους τομείς. Αυτό μπορεί να χρειαστεί να παίξει τοπικά μέσα στην Ευρώπη γιατί θα εξαπλώνεται όπου υπάρχει το μεγαλύτερο ενδιαφέρον. (Για να αναφέρουμε ένα ακραίο παράδειγμα ως μελετήσουμε την πολιτική υποστήριξη που γεννά η καπνοβιομηχανία στις ΗΠΑ στις νότιες πολιτείες).

30. Συναρπάζοντας προτείνουμε:

Κορυφή της αλυσίδας (τροφήμα και λιανοπωλητές)

Ανεξαρτησία από ενισχύσεις (και μεταξύ τους). Ο διαχωρισμός (δυνατότητα επιλογής) φαίνεται σαν πιθανότητα. Υποβοήθηση, υποστήριξη των ελέγχων. Προβολή περιβαλλοντικών κριτηρίων.

Βάση της αλυσίδας

- Μη μιλάτε για την κορυφή

- Υποταχθείτε στις ρυθμίσεις

- Να μην φαίνεται ότι πολεμάτε τον διαχωρισμό

- Εστιαστείτε σε τοπικά περιβαλλοντικά οφέλη

- Εστιαστείτε σε τοπικά οικονομικά οφέλη

Υλοποίηση

31. ....

32. Παν-Ευρωπαϊκή στρατηγική και ατομικά σε επίπεδο χώρας υλοποίηση: Η καμπάνια της βάσης πρέπει να ξεκινήσει και να σχεδιαστεί σε τοπικό πλαίσιο αλλά η ακριβής καμπάνια (για περιβαλλοντικά και οικονομικά οφέλη) θα χρειαστεί να ραφτεί και καθοδηγηθεί σε επίπεδο χώρας / στόχου. Αυτή η "τοπικότητα" των ιστοριών είναι σημαντική όχι μόνο για να γίνει ενεργή σύνδεση με τον καταναλωτή αλλά επίσης για να αντιμετωπισθεί η πεποίθηση ότι Αμερικανικά συμφέροντα έχουν προσαρτήσει μια απόδομη Ευρώπη. ....

33. ....

34. Σαν πρώτης προτεραιότητας (Α) βλέπουμε τις παρακάτω χώρες: Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ισπανία, U.K., Βέλγιο, Ολλανδία, Ιρλανδία, Δανία.

Στη δεύτερη προτεραιότητα (Β) συμπεριλαμβάνονται: Αυστρία, Φιλανδία, Σουηδία, Πορτογαλία, Ελλάδα, Νορβηγία, Ελβετία.

35. Προτείνουμε η καμπάνια στη Μεγάλη Βρετανία και Ιρλανδία να ξεκινήσει τρεις με τέσσερις βδομάδες μετά την υλοποίηση σε άλλες χώρες ώστε να είμαστε σίγουροι ότι τα μαθήματα που πήραμε μπορούν να εφαρμοστούν και αλλού.

Ξεκίνημα και επιχειρησιακά προσέγγιση.

36. Αξιοποιώντας το δίκτυο της Β.Μ. χρειάζεται να αναψηλαφήσουμε τις αναγκές των Μ.Μ.Ε. σε τοπικό επίπεδο και σε επίπεδο χώρας μέλους για τη διάρκεια των τελευταίων 18 μηνών κυρίως για να εντοπίσουμε σημεία κλειδιά σε μέσα και άτομα. Πρέπει επίσης να μελετήσουμε πρόσφατες επικοινωνιακές προσπάθειες των EuropaBio, SAGB, ES-NBA και ατομικά μελών σε συγκεκριμένες δημόσιες αναγκές σχετικά με τη βιοτεχνολογία στα τρόφιμα.

37.....

38. Μπορούμε στη συνέχεια να επιλέξουμε και να αξιοποιήσουμε ευκαιρίες ιστοριών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο (έχοντας στο μυαλό μας τα βασικά στοιχεία γένεσης αξίας των ειδήσεων και διαχείριση σχέσεων με τα μέσα). Αυτό θα εμπλέξει επί μέρους ομιλητές του χώρου της βιομηχανικής βιοτεχνολογίας και τρίτων χώρων που θέλουν και μπορούν να συνεισφέρουν στην ιστορία.

39. Η προσπάθεια στη συνέχεια θα αλλάξει σε ενεργό στήσιμο των μέσων για παραλαβή δυνατών ιστοριών. Το μείγμα, τυπικά, περιλαμβάνει μια επιλογή από τον εμπορικό τύπο, τα τοπικά, περιφερειακά και εθνικά μέσα, συμπεριλαμβάνοντας, τύπο, ράδιο και τηλεόραση.

Σχέδιο εκστρατείας

40. Από εδώ και κάτω παρουσιάζουμε ένα σινοπτικό σχέδιο καμπάνιας για να δείξουμε πως θα τρέξει στην πράξη

1η - 2η εβδομάδα..... 2η - 4η εβδομάδα..... 4η - 8η εβδομάδα..... 8η - 12η εβδομάδα..... 1η - 12η εβδομάδα..... 12η - 16η εβδομάδα..... 16η - 20η εβδομάδα..... 20η - 22η εβδομάδα..... 23η - 28η εβδομάδα..... 28η - 30η εβδομάδα.....

Δομή και υπολογισμός αμοιβής

41.....

42.....

43. Για τον υπολογισμό της αμοιβής οι χώρες - στόχοι έχουν διακριθεί σε δύο επίπεδα. Οι παράγοντες που ελήφθησαν υπ' όψη για τον προσδιορισμό της αμοιβής είναι το μέγεθος της αγοράς, η επίδραση των μέσων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και η σημαντικότητα της αγοράς στην επιτυχία ή αποτυχία της βιοτεχνολογίας στις επιχειρήσεις τροφίμων.

Αμοιβή κεντρικού διοργανωτή \$ 400.000

Κατηγορία Α \$ 150.000 ανά χώρα. (Μεγ. Βρετανία, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία).

Κατηγορία Β \$ 80.000 ανά χώρα (υπόλοιπες)

V. ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ EUROPA BIO

54.....

55.....

Ουσιαστικές συνιστώσες μακροχρόνιας στήριξης

56.....

57. Η Β.Μ. έχει μακροχρόνια και κατάλληλη εμπειρία και η δημιουργία σταθερής βιομηχανικής Ευρώπης απαιτεί ευρεία δημόσια επικοινωνιακά προγράμματα. Το πρώτο που συστήνουμε στην EuropaBio είναι απλά το ότι η επιτυχία χρειάζεται αφοσίωση. Το κόστος της καμπάνιας φαίνεται υψηλό αλλά το μέγεθος της δυνητικής απολαβής είναι πολλαπλάσιο. Σε μια πολύ σχετική περίπτωση από την εμπειρία μας, η δημόσια και αγοραστική αποδοχή των περιβαλλοντικών μειονεκτημάτων ενός προϊόντος - χτυπημένου από σχετική καμπάνια της Greenpeace - το είχε οδηγήσει στη μαύρη λίστα της Ευρώπης. Μια τριετής καμπάνια χρηματοδοτημένη από μια συμμαχία ανταγωνιστών και εφ'οδωστών ανέτρεψε αυτή την κατάσταση σε σημείο να θεωρείται σήμερα αυτό το προϊόν σαν λύση του περιβαλλοντικού προβλήματος.

58. Συνιστούμε ένθερμα τα παρακάτω βασικά σημεία:

a.....

b. Ένα δίκτυο ομιλητών οικοδομημένο γύρω από τη στρατηγική ομάδα και χρηματοδοτούμενο κεντρικά, αλλά με την εξουσιοδότηση να εδράζει τις πηγές του σε εθνικό επίπεδο σε συνάρτηση με την κεντρική στρατηγική τη λήψη αποφάσεων.

c. Στο εσωτερικό "ουδέτεροι" ομιλητές / ηγέτες για την οργάνωση των σημείων αναφοράς αλλά και την πανεθνική

d.....

e.....

f. Η κομβική διεύθυνση θα επιβλέπει την κανονική ανάπτυξη και τη μέρα με μέρα εξέλιξη των οποιονδήποτε πληροφοριών και των σχέσεων με τα Μ.Μ.Ε.....

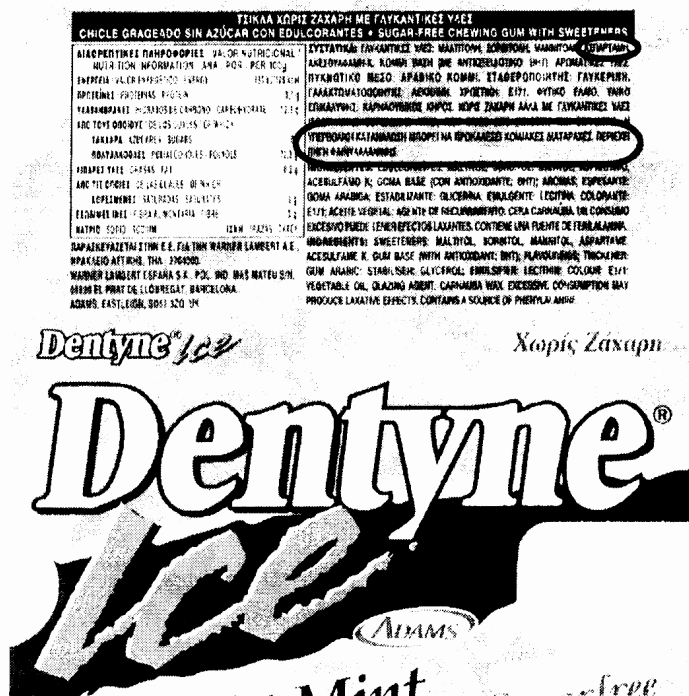
Ο ρόλος της Β.Μ.

59. Η πρωταρχική αξία της Β.Μ. στη γενικότερη συμφωνία θα είναι στο επίπεδο της κεντρικής στρατηγικής ομάδας. Η φύση της ευθύνης αυτής της ομάδας θα είναι αυτό που στη Β.Μ. ονομάζουμε "διαχείριση άποψης".....

60.....

προκειμένου να προσδιοριστεί η ασφάλεια της ασφατόαμης. Η επιτροπή απαρτίσθηκε από τρεις επισημους. Αυτοί προτείνουν “να κρατηθεί η ασφατόαμη εκτός αγοράς, μέχρι επιπλέον πειραματισμοί με πειραματόζωα να αποδείξουν ότι δεν δημιουργεί όγκους” (Farber 39).

Η “άρνηση” της ασπαράγμης από την επιτροπή δεν ήταν αρεστή. Σχηματίστηκε μια 5μελής επιστημονική επιτροπή για να ερευνήσει τα συμπεράσματα της προηγούμενης. Τρεις επιστήμονες ψήφισαν υπέρ της απόρριψης και δύο υπέρ της αποδοχής. Εντελώς ανεξήγητα ένα έκτο μέλος προστέθηκε στην ομάδα ψηφίζοντας “ναι” στην αποδοχή και η διαδικασία οδηγήθηκε σε αδιέξοδο. Ο Επίτροπος της FDA D. Goyan αποφάσισε να μην εγκρίνει την ασπαράγη αυτή τη φορά.

Τον Απρίλη του 1981, νέος επίτροπος έγινε ο Dr Arthur Hayes. Η Searle έκανε νέα αίτηση για έγκριση. Λίγους μήνες αργότερα ο Dr. Hayes ενέκρινε τη χρήση της ασπαρτάμης στα ξηρά τρόφιμα. Το 1983 ενέκρινε τη χρήση της ασπαρτάμης στα αναψυκτικά διαίτης (The Deadly Deception 10-15) Μετά από ένα μήνα ο Dr. Hayes εγκαταλείπει την FDA και τρεις μήνες αργότερα τον βρίσκουμε να εργάζεται στην Burson - Marsteller η οποία είχε αναλάβει και τη διαφήμιση της Searle...

Από τις 90 ανεξάρτητες -μη χρηματοδοτούμενες από τη βιομηχανία - μελέτες οι 83 (92%) διαπίστωσαν ένα ή περισσότερα προβλήματα από τη χρήση της ασπαρτάμης. Από τις 7 μελέτες που δεν διαπίστωσαν προβλήματα, οι 6 διεξήχθησαν από την FDA. Με δεδομένο το ότι ένας αριθμός στελεχών της FDA αμέσως μετά την αποδοχής της ασπαρτάμης πήγαν να εργαστούν την παραγωγό βιομηχανία, κάνει πολλούς να πιστεύουν ότι αυτές οι μελέτες ισοδυναμούν με χορηγία προς τη βιομηχανία. Από τις 74 μελέτες που χρηματοδοτήθηκαν από τη βιομηχανία και οι 74 (100%)

επιμένουν ότι δεν διαπιστώθηκαν προβλήματα από τη χρήση της ασπαρτάμης.

Μερικά τεχνικά στοιχεία

Εκτιμάται ότι υπάρχουν περίπου 200.000.000 ανυποψίαστα θύματα σε περισσότερες από 100 χώρες που καταπίνουν απροσδιόριστο αριθμό από περισσότερα από 5.000 προϊόντα που περιέχουν ασπαρτάμη. Η “ανώτερη ημερήσια δόση” που είχε οριστεί από την FDA είχε προσδιοριστεί πριν από την έγκριση χρήσης στα αναπνευστικά. Από τον Ιούνιο του 1996 εγκρίθηκε για όλες τις χρήσεις όπου χρησιμοποιείται και η ζάχαρη, ακόμη και σε θερμοιζόμενα και μαγειρευόμενα τρόφιμα στα οποία η ασπαρτάμη διασπάται γρήγορα σε τοξικά δηλητηριώδη και ογκογόνα προϊόντα.

Όλοι οι καταναλωτές ασπαστάμης αποκτούν βλάβες από κάθε χρήση που κάνουν και αυτές οι βλάβες είναι αθροιστικές. Μερικοί άνθρωποι εκδηλώνουν άμεση αντίδραση αλλά οι περισσότεροι εμφανίζουν εξαρθροματικούς - παρόμοιους με τους της αρθρίτιδας - πόνο και άλλα σημαντικά προβλήματα.

Τι είναι όμως η ασπαρτάμη (L. Aspartyl- l-phenylalanine methyl ester, 98% aspartame, (14H18Nr.O5);

Αποτελείται από τρία κύρια συστατικά:

10% μεθανόλη

40% ασπαρτικό οξύ

50% φαινυλαλανίνη

Ημεθανόλη (λέγεται και ξυλοπνευμα) έχει σκοτώνει ή τυφλώσει χιλιάδες αλκοολικούς. Στο στομάχι μετατρέπεται σε φορμαλδεΐδη και φορμικό οξύ (το δηλητήριο των μυρμηγκιών). Η φορμαλδεΐδη είναι θανατηφόρα νευροτοξίνη, χρησιμοποιείται στις ταριχεύσεις και καρκινογόνος (class A). Η φαινυλαλανίνη (φυσικής προέλευσης αμινοξύ κατά τα άλλα, είναι επίσης νευροτοξική όταν δεν συνδυάζεται με τα άλλα αμινοξέα των πρωτεϊνών (στα προβλήματα της αναφοράς η προειδοποίηση που συναντάμε σε πολλά προϊόντα: "να μην καταναλώνεται από άτομα που πάσχουν

ΟΔΗΓΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ: 1. Σε ένα μπωλ βάζετε 1½ ποτήρι (300 γρ.) θραστό νερό. 2. Αδειάζετε το περιεχόμενο του φακέλου στο μπωλ, ενώ ανακατεύετε συνεχώς. 3. Όταν το ζελέ διαλυθεί τελείως, προσθέτετε 1½ ποτήρι (300 γρ.) παγωμένο νερό και ανακατεύετε. 4. Αδειάζετε το παρασκεύασμα σε 6 φορμάκια και τα βάζετε στο ψυγείο μέχρι να πήξουν.

ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ: Ζελατίνη, Κιτρικό οξύ, Αδιπικό οξύ, Μαλτοδεξτρίνη, Κιτρικό νάτριο, Τεχνητή γλυκαντική ύλη, Ασπαρτάμη, Ξεχνιτό άρωμα, Φυσική χρωστική.

Να διατηρείται σε ξηρό και δροσερό μέρος.

ΠΡΟΣΟΧΗ: ΝΑ ΜΗΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΠΑΣΧΟΥΝ ΑΠΟ ΦΑΙΝΥΛΚΕΤΟΝΟΥΡΙΑ (Ρ.Κ.Υ.)

ΑΡ. ΕΓΚΡ. Α.Χ.Σ. 1063/91

από φαινυλκετονουρία). Το ασπαρτικό οξύ προκαλεί εγκεφαλικές αλλοιώσεις και διαταραχές του νευροενδοκρινικού σε πειραματόζωα. Αναφέρονται 92 αποδεδειγμένα συμπτώματα από τη χρήση της ασπαρτάμης μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται: πονοκέφαλοι, θολή όραση, τύφλωση, ταχυκαρδία, ναυτία, απώλεια ακοής, απώλεια γεύσης, πόνοι συνδέσμων, σπασμοί των μυών, γλωσσωδιάρορα κ.α.

Ολοκληρώνοντας αυτή τη σύντομη αναφορά στην ασπαρτάμη ως ξαναθυμηθούμε το κινικό: "food is power" (η τροφή είναι δύναμη) και ας δούμε την ισχύ αυτών των όπλων.

Η Αμερική - οι πολίτες της οποίας είναι τα πρώτα πειραματόζωα της υπόθεσης - βρίσκεται σε κρίση παράνοιας. Η φαινυλαλανίνη της ασπαρτάμης μειώνει τα επίπεδα αντίληψης του εγκεφάλου και μπλοκάρει την παραγωγή σεροτονίνης. Το Αμερικάνικο έθνος σαρώνεται σήμερα από κύμα βίας. Ερευνητές αποδίδουν κατά ένα μέρος αυτό το φαινόμενο στα χαμηλά επίπεδα σεροτονίνης του εγκεφάλου που επάγουν κατάθλιψη, μανία και παράνοια. Γι' αυτό

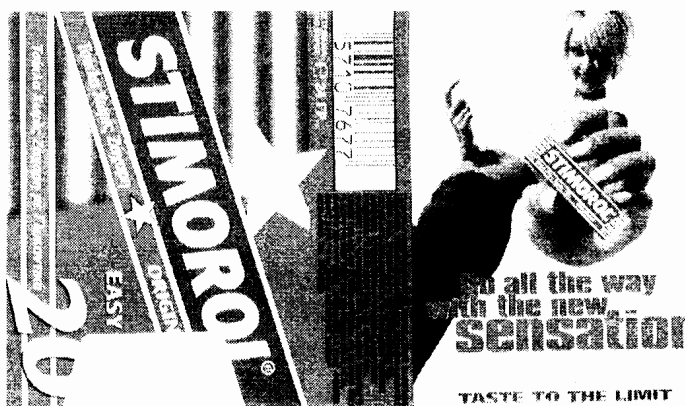
ο πρόεδρος Κλίντον με την Diet Coke στο χέρι φτιάχνει προγράμματα δισεκατομμυρίων δολαρίων για την αναμόρφωση των παραισθησιών. Οι εμβρυακοί ιστοί δεν μπορούν να ανεχθούν τη μεθανόλη και ο Dr. Jonhs Bowen αποκαλεί την Nutrasweet (η παραγωγός εταιρεία της ασπαρτάμης) "άμεσο ρυθμιστή γεννήσεων". Ο εμβρυϊκός πλακούντας συγκεντρώνει τη φαινυλαλανίνη και προκαλεί πνευματική καθυστέρηση.

Ο Αμερικανικός Σύνδεσμος Διαβητικών που σήμερα παίρνει μεγάλες επιχορηγήσεις από την NutraSweet αγνόησε, το 1987, μια επισήμανση του Dr H.J. Roberts (παγκοσμίως γνωστού ειδικού στον διαβήτη και την ασπαρτάμη). Εκεί τονίζει: "συμβουλεύω όλους τους ασθενείς με διαβήτη και υπογλυκαιμία να αποφεύγουν τα προϊόντα ασπαρτάμης. Ο νευροχειρουργός Russell Blaylock M.D. στο βιβλίο "Τοξίνες Νευροδιεγερτών: Η γέννηση που σκοτώνει" αναφέρει ότι η ασπαρτάμη μπορεί να υποκινήσει κλινικό διαβήτη. Λέει ότι αυτές οι τοξίνες κυριολεκτικά οδηγούν τους νευρώνες στο θάνατο προκαλώντας εγκεφαλικές βλάβες διαφόρων βαθμών.

"Αυτό που ενδιαφέρει στην ασπαρτάμη", λέει, "είναι η συσχέτιση της με όγκους του εγκεφάλου όπως και με όγκους του πάγκρεατος της μήτρας και των ωοθηκών... και ότι τόσοι πολλοί άνθρωποι αναπτύσσουν ένα σύνδρομο Alzheimer μετά από μακροχρόνια χρήση...

Βιβλιογραφία Αναφορές

- The Dangers of Aspartame, David Rietz
- The Aspartame Scandal, <http://www.mercola.com/newpage216.htm>
- The Deadly Deception. Aspartame Consumer Safety Network. Dallas: 1994
- Monsanto: A Checkered History, Brian Tokar, The Ecologist Vol 28 No 5

"ΗΠΙΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ"

Από τη θεωρία στην πράξη

Μέρος τέταρτο

ΤΕΛΟΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ

Να που φτάσαμε στο τέλος αυτής της διαδρομής παρέα με τον ήλιο. Μένει τώρα, να δούμε, δύο τελευταία κομμάτια μιας ηλιακής εγκατάστασης: τον εναλλάκτη δηλαδή το μηχανήμα που μετατρέπει τα 12 volt της μπαταρίας σε 220V, εναλλασσόμενο, παρόμοιο όχι ιδίο πάντως, με το ρεύμα του δικτύου της ΔΕΗ και το δίκτυο μεταφοράς του ρεύματος στις συσκευές μας. Θα κλείσουμε με κάποιες εμπειρίες μας από την ως τώρα, αρμονική πάντα, συμβίωση με τον ήλιο.

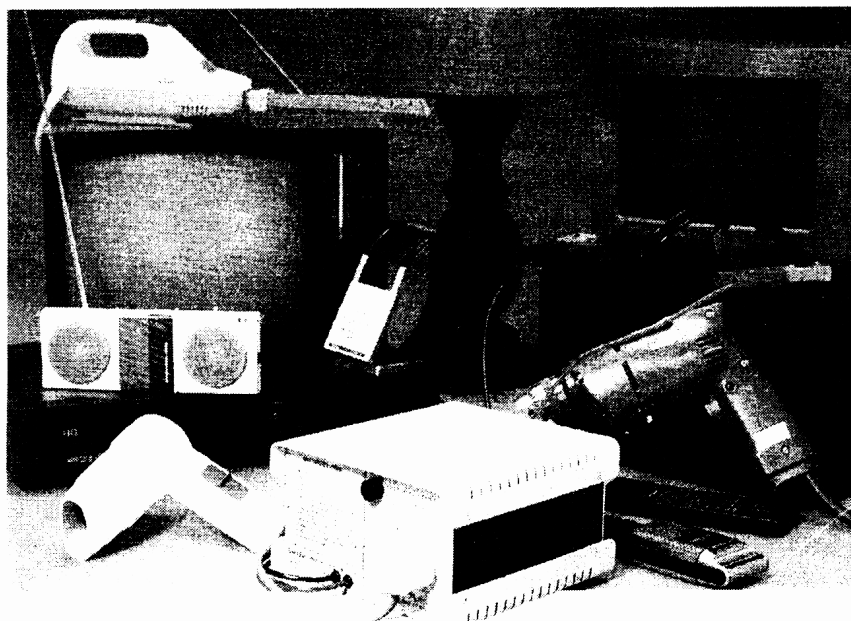
ΕΝΑΛΛΑΚΤΗΣ

Όταν σε μια εγκατάσταση χρησιμοποιούμε συσκευές 220V τις οποίες είχαμε και εξακολουθούμε να χρειαζόμαστε είναι απαραίτητο να παρεμβάλουμε στο δίκτυό μας μια συσκευή ηλεκτρονική που ονομάζεται εναλλάκτης (INVERTER). Στη συσκευή αυτή που το μέγεθος της ποικίλει ανάλογα με την ισχύ της, οδηγούμε με δύο χοντρά καλώδια το συνεχές ρεύμα από τους δύο πόλους της μπαταρίας. Από τη συσκευή παίρνουμε ως έξοδο, ένα τριπολικό λεπτό καλώδιο (3X1,5τ.χ.) και το οδηγούμε στον κεντρικό πίνακα διανομής, όμοιο με αυτόν που έχουμε και στην περίπτωση σύνδεσης με τη ΔΕΗ.

Ισχύς Εναλλάκτη

Η ισχύς του εναλλάκτη δίνεται συνήθως σε Watt ή Kilowatt (κανονικά σε VA ή KVA) και έχει σχέση με τη συνολική ισχύ των συσκευών ή μηχανημάτων που θα τροφοδοτηθούν με ρεύμα. Αν λόγου χάριν, έχουμε

να τροφοδοτήσουμε μια TV 50 Watt και την ίδια ώρα υπάρχει πιθανότητα να χρησιμοποιήσουμε τρία φωτιστικά 220V συνολικής ισχύος 60 Watt και μια μαγειρική συσκευή (π.χ. Μίξερ) 250 Watt τότε η συνολική ισχύς του εναλλάκτη πρέπει να είναι περίπου 400 Watt. Σε μια κατοικία που θα χρησιμοποιηθεί το πλυντήριο ρούχων (χωρίς αντίσταση) μαζί με τις παραπάνω συσκευές,

Εναλλάκτης (INVERTER) και συσκευές που τροφοδοτεί.

τότε είναι απαραίτητο να έχουμε εναλλάκτη 1500 Watt ή ακόμη και 2000 Watt. Υπάρχουν πάντως, στην αγορά, εναλλάκτες ατομικοί, δηλαδή, συσκευές μικρές που εξυπηρετούν π.χ. μια TV ή ένα μίξερ ή ένα ραδιοκασετόφωνο και παρεμβάλλονται ανάμεσα σε μια πρίζα 12V και τη συσκευή 220V. Η ισχύς αυτών των εναλλακτών είναι μικρή. Βέβαια μπορεί κάποιος τότε να αναρωτηθεί: γιατί τότε αντί μιας συσκευής γενικής, μεγάλης ισχύος, δεν χρησιμοποιούμε πολλές μικρές πρίζες 12V. Αλλά γιατί αυτοί οι ατομικοί εναλλάκτες είναι αθροιστικά πολύ πιο ακριβοί. Επειτα πρέπει να τονίσουμε ότι κάθε εναλλάκτης έχει τις απώλειες του,

Από τη ομάδα για τη συνεργασία με τη φύση

Γιώργος Κολέμπας (0428-86903)

Δημήτρης Πατούλας

Αρης Μαρούσης (0421-84284)

Βαγγέλης Γαλανόπουλος (0421-49436)

οπότε στην επιλογή μερικών αντί ενός, αθροιστικά οι απώλειες είναι μεγαλύτερες.

Είδη εναλλακτών

Πέρα από το μέγεθος οι εναλλάκτες χαρακτηρίζονται και από το εναλλασσόμενο ρεύμα που παράγουν κατά πόσο δηλαδή προσεγγίζουν το ημιτονοειδές ρεύμα, της ΔΕΗ. Υπάρχουν εναλλάκτες που παράγουν εναλλασσόμενο ρεύμα 220V, αλλά τραπεζοειδούς μορφής όπως και άλλοι που παράγουν κανονικό ημιτονοειδές ή και κάτι ενδιάμεσο. Το κριτήριο της επιλογής μας σχετίζεται με τις ίδιες τις συσκευές που πρόκειται να ενεργοποιήσουμε. Από την εμπειρία και τη γνώση μας προκύπτει ότι οι

κοινές συσκευές της κουζίνας, τα στερεοφωνικά μηχανήματα (και CD), οι τηλεοράσεις, τα εργαλεία και κάποια πλυντήρια, μπορούν να λειτουργήσουν με τους πιο απλούς εναλλάκτες (τραπεζοειδής έξοδος). Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές κυρίως, απαιτούν εναλλάκτες που παράγουν ημιτονοειδές ρεύμα, όμοιο με τη ΔΕΗ. Με κάποια πλυντήρια έχουμε παρατηρήσει δυσκολίες λειτουργίας της αντλίας με απλούς εναλλάκτες, όχι όμως με όλα. Επίσης με τις ηλεκτρικές σκούπες που λειτουργούν με βαθμίδες υπάρχει πρόβλημα στην εκκίνησή τους που γίνεται μόνο με την πλήρη ισχύ τους (υψηλότερη βαθμίδα λειτουργίας).

Κάθε εναλλάκτης διαθέτει κυκλώματα προστασίας σε περίπτωση υπερφόρτωσης ή σε περίπτωση που η τάση της μπαταρίας ή των μπαταριών πέσει κάτω από κάποια συγκεκριμένα Volt. Και στις δύο περιπτώσεις ο εναλλάκτης σταματά τη δουλειά του και οι συσκευές παύουν να λειτουργούν.

Στο εμπόριο κυκλοφορούν εναλλάκτες μεγέθους από λίγα Watt ως μερικά Kwatt, εισαγόμενοι αλλά και εγχώριας κατασκευής. Εμείς προτείνουμε τις εγχώριες όχι για τοπικιστικούς ή εθνικούς λόγους αλλά καθαρά για λειτουργικούς. Οι συσκευές αυτές μπορεί να υποστούν βλάβη κάποια στιγμή και τότε αν είναι εισαγωγής μπορεί να είναι αδύνατη η επιδιόρθωσή τους άμεσα. Εμείς εδώ στην περιοχή μας, διαθέτουμε τον ηλεκτρονικό μας, τον Μιχάλη Χαρίση που ανά πάσα στιγμή είναι κοντά μας για να λύσει το οποιοδήποτε πρόβλημα.

ΔΙΚΤΥΟ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ

Το δίκτυο περιλαμβάνει τον ηλεκτρονικό πίνακα διανομής, τα καλώδια και διακόπτες - πρίζες. Στην περίπτωση ενός σπτινούμε υπάρχουσα εγκατάσταση 220V συνδεδεμένη με τη ΔΕΗ, για λόγους οικονομικούς εγκαθιστούμε ένα κεντρικό εναλλάκτη 12V/220V κατάλληλης ισχύος και την εξοδό τους τη συνδέουμε με τον υπάρχοντα ηλεκτρικό πίνακα, αφού βέβαια διακόψουμε τον ομφάλιο λώρο με τη ΔΕΗ δηλ. αποσυνδέσουμε μετρητή και καλώδιο της ΔΕΗ από τον πίνακά μας. Προσοχή εδώ. Αυτό θα γίνει μόνο από τη ΔΕΗ και μετά από δική μας αίτηση.

Ωστόσο κάπου εδώ πρέπει να πούμε ότι με τις νέες νομοθετικές ρυθμίσεις γύρω από την παραγωγή ρεύματος και από ιδιώτες, θα δοθεί η δυνατότητα στους πολίτες (κάποια στιγμή) να δίνουν το περίσσειμα του ρεύματος που παράγουν από τον ήλιο, τον αέρα, ή το νερό στη ΔΕΗ και να παίρνουν όταν δεν τους φτάνει. Αυτή η δοσοληψία που σε κάποιους αρέσει και σε κάποιους δεν αρέσει, εκτός από το οικονομικό πάρε-δώσε ενέχει και τεχνικές λεπτομέρειες που σχετίζονται με τη διασύνδεση μιας κατοικίας με τη ΔΕΗ. Αυτό εμείς εδώ δεν ξέρουμε πως γίνεται, αφού άλλωστε δεν ξέρουμε ακόμη το πότε και το πως, της υπόθεσης.

Ηλεκτρικός πίνακας

Περιλαμβάνει ότι και ένας κλασικός πί-

νακας 220 Volt, δηλ. τον γενικό διακόπτη, την κεντρική ασφάλεια τήξης και τους αντόμετους διακόπτες (επί μέρους ασφάλειας) των επί μέρους κυκλωμάτων. Είτε πρόκειται για 220 Volt (σύνδεση με εναλλάκτη), είτε πρόκειται για 12V (σύνδεση απευθείας με τις μπαταρίες). Αυτό που συνίσταται πάντα είναι η αποφυγή "ενδεικτικών λυχνιών", οι οποίες καταναλώνουν ενέργεια διαρκώς και δημιουργούν πρόβλημα σε σχέση με κάποιους τύπους εναλλακτών. Μπορούμε, όταν έχουμε και συνεχές και εναλλασσόμενο δίκτυο να εγκαταστήσουμε έναν πίνακα με σαφώς ξεχωριστές θέσεις για τα όργανα ελέγχου 12V ή 220V, ας πούμε αριστερά το ένα και κύκλωμα και δεξιά το άλλο.

Καλώδια

Τα καλώδια για την τροφοδοσία των συσκευών 12V ή (24V) συνεχούς ρεύματος είναι πάντα πολύκλινα και όχι μονόκλινα. Οι διαστάσεις τους πρέπει να υπολογιστούν και αυτό γίνεται με τη βοήθεια πινάκων όπως αυτός που παραθέτουμε σ' αυτό το κείμενο. Γενικά για ίδιας ισχύος συσκευές το καλώδιο 12V είναι μεγαλύτερο σε μέγεθος (διατομή σε τετρ. χιλιοστά) από εκείνο των 220 Volt. Μια συσκευή ας πούμε 250 Watt (ένα ψυγείο) αν συνδεθεί με την παροχή των 12V, θα χρειαστεί καλώδιο 4 τ.χ. ενώ στα 220 V, θα χρειαστεί καλώδιο 1,5τ.χ. Ο πίνακας που μας δίνει το μέγεθος του καλωδίου στο συνεχές ρεύμα λαμβάνει

υπ' όψη του την απόσταση της συσκευής από τον κεντρικό πίνακα και τις απώλειες τάσης, που δεν πρέπει να είναι μεγαλύτερη από 0,6 Volt. Δηλαδή προβλέπεται να φτάνει στη συσκευή τάση στο ελάχιστο 12,8 Volt = 12,2 Volt, για μια συστοιχία μπαταριών πλήρως φορτωμένη (12,8V).

α. Παράδειγμα χρήσης του πίνακα: Υποθέτουμε ότι μια γραμμή ξεχωριστή, τροφοδοτεί ένα στερεοφωνικό συγκρότημα ισχύος 72 Watt. Το μήκος της γραμμής συνολικά (πήγαινε - έλα) είναι 16 μέτρα. Από τον πίνακα προκύπτει ότι πρέπει να χρησιμοποιήσουμε καλώδιο διατομής 6 τ.χ.

β. Παράδειγμα: Υποθέτουμε πως πρόκειται να εγκαταστήσουμε ένα φωτιστικό σημείο, ισχύος 24 Watt. Το συνολικό μήκος της γραμμής είναι 20 μέτρα (δηλαδή το φωτιστικό σημείο βρίσκεται σε απόσταση 10μ.) Από τον πίνακα προκύπτει ότι το καλώδιο πρέπει να έχει διατομή 2,5 τ.χ.

Διακόπτες

Οι διακόπτες που ενεργοποιούμε τα διάφορα φωτιστικά σημεία με 220V ή 12V συνεχές, είναι ίδιου τύπου. Συνιστούμε όμως, σε περίπτωση που εγκαταστήσουμε φωτιστικά και των δύο τάσεων (κάτι που δεν προτείνουμε) να είναι εμφανής ή μεταξύ τους διάφορα για λόγους προστασίας.

Πρίζες

Εδώ τα πράγματα θέλουν ξεκάθαρισμα. Οι πρίζες των 12 Volt πρέπει να διαφέρουν

Μήκος καλωδίου (m)

Μέγεθος
καλωδίου
(τ.χ.)

Ισχύς (W):

24 36 48 60 72 96 120

Ρεύμα @
12V (A):

2 3 4 5 6 8 10

1,5	12	8	7	5	5	4	3
2,5	20	13	10	8	7	6	5
4,0	31	21	16	13	11	8	7
6,0	46	31	23	19	16	12	10
10,0	76	51	38	31	26	20	16

Πίνακας υπολογισμού του καλωδίου σε συνάρτηση με το συνολικό μήκος του καλωδίου και την ισχύ της κατανάλωσης, για πτώση τάσης 0,6 Volt.

από εκείνες των 220 Volt, όχι μόνο αισθητικά αλλά και λειτουργικά. Διαφορετικά υπάρχει ο κίνδυνος να χρησιμοποιούμε, ανείμαστε και λίγο "φευγάτοι", την πρίζα των 220V για να λειτουργήσει μια συσκευή των 12V. Τότε το "κάψιμο" της συσκευής είναι αναπόφευκτο. Ένας τρόπος αποτελεσματικός είναι να εγκαταστήσουμε τις κοινές πρίζες για το κύκλωμα των 220V και πρίζες "τσακμακισιού" για τα 12V. Σ' αυτή την περίπτωση όμως οι συσκευές των 12V πρέπει απαραίτητα να διαθέτουν και τσακμακισιού. Το ίδιο πετυχαίνουμε με την εγκατάσταση των ειδικών πριζών και τις που χρησιμοποιούνται στα ιστιοπλοϊκά σκάφη. Πρέπει πάντως απαραίτητα να βρούμε τρόπο διαχωρισμού εφ' όσον το δίκτυο είναι μεικτό (12V και 220 V).

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

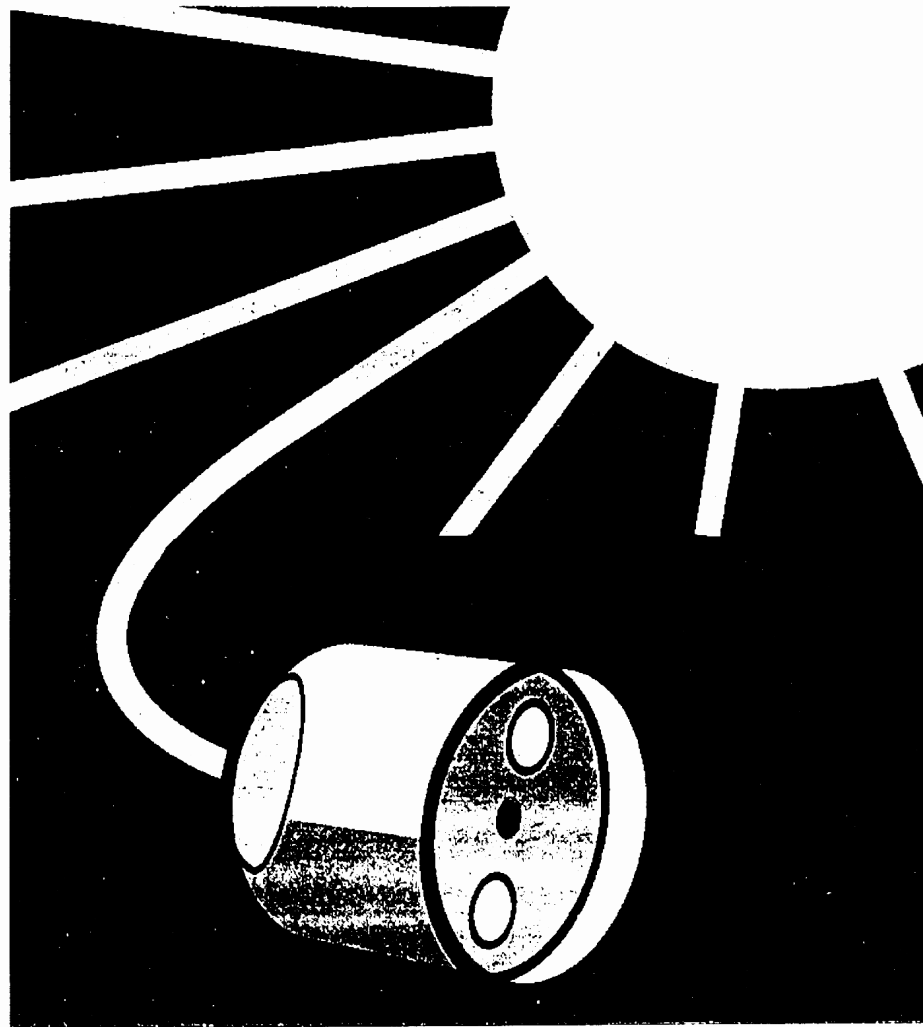
Τώρα που φτάσαμε στο τέλος πρέπει να ομολογήσουμε ότι όσο κι αν προσπαθήσουμε να απλοποιήσουμε τα πράγματα, χρειάζεται να ξέρει κανείς έστω και λίγο από ηλεκτρισμό για να φτιάξει μια τέτοια εγκατάσταση. Αν δεν μπορεί μόνος τους, υπάρχουν πάντα οι φίλοι να βοηθήσουν με το μυαλό και τα χέρια. Να έχετε πάντα στο μυαλό σας ότι για να αξιοποιηθεί η ενέργεια από τον ήλιο στο μέγιστο δυνατό ποσοστό, πρέπει να προσαρμόσουμε τη ζωή μας με την τροχιά του.

Ας καταθέσουμε μερικές από τις εμπειρίες μας που δείχνουν και το μέτρο της προσαρμοστικότητας που απαιτείται:

- Το σύστημα είναι εγκατεστημένο και μια μετά από την άλλη οι συσκευές δοκιμάζονται και λειτουργούν. Η χαρά απερίγραπτη και η δίψα για νέες... εμπειρίες μεγάλη. Μέχρι και η μετεωριέρα μπαίνει σε κίνηση! Μόνο που οι μπαταρίες είναι κοινές αυτοκινητόν, αδειάζουν και μετά μας εγκαταλείπουν...

- Δεν φτάνει που μας εγκαταλείπουν (οι μπαταρίες) μπαίνει και το ζήτημα της διάθεσης. Μένουν στην αποθήκη για 5-6 χρόνια ώστε να βρεθεί κάποια βιοτεχνία που τις ανακυκλώνει (υποτίθεται!!!)

- Είναι Νοέμβρης μήνας και τα δελτία καιρού δίνουν από την επόμενη μέρα παρατεταμένες συννεφιές. Φροντίζουμε ώστε οι μπαταρίες να υποδεχτούν την κακοκαιρία γεμάτες. Όμως για επίσκεψη φίλων χαλάει τα σχέδια. Στην προσπάθειά μας να "δεί-

ξουμε" τη λειτουργικότητα του συστήματος, ανάβουμε φώτα, παίζουμε το ηχοσύστημα, βάζουμε σε κίνηση και το μίξερ! Οι φίλοι αναχωρούν με επισημάτια θαυμασμού και εμείς αμέσως μετά, οργανώνουμε το εργαστήριο παραγωγής κεριών και ετοιμάζουμε τις λάμπες πετρελαίου.

- Τα πάντα φαίνεται να είναι έτοιμα για τη μεγάλη στιγμή. Ο διακόπτης ενεργοποιείται και το φως ανάβει. Ολα εντάξει λοιπόν. Μένει μόνο η ασφαλής προσαρμογή των πλακών στο πλαίσιο που για την ώρα είναι χαλαρή. Μέρα μπαίνει, μέρα βγαίνει και η δουλειά δεν γίνεται. Μέχρι που ξεσπάει μια φοβερή ανεμοθύελλα και ένα πρωινό βρίσκουμε τις πλάκες κρεμασμένες στο φουρναριό του σπιτιού, μερικές αναποδογυρισμένες. Ευτυχώς που το κρύσταλλό τους είναι αλεξίσφαιρο.

- Το καλώδιο του φορτιστή των μικρών μπαταριών (12V) παρουσιάζει διακοπή. Το σφάλμα εντοπίζεται, αποκαθίσταται η βλάβη και πάμε για δοκιμή. Δίπλα μου ακριβώς υπάρχει μια πρίζα 220V. Η εύκο-

λη λύση και ο φορτιστής πάει... περίπατο. Εκτοτε οι πρίζες των 12V είναι εμφ' ανώς διαφορετικές...

- Το πλυντήριο φορτώνεται με... άπλυτα, το πιεστικό καζάνι έχει ξεσπάνει νερό και το κουμπί του προγράμματος γυρνάει στη θέση απ' όπου ξεκινάει το πλύσιμο με κρύο νερό. Δηλαδή στο Νο 5.

Το μυαλό δεν ήταν στη θέση του. Το "κρύο" πρόγραμμα ξεκινάει στη θέση Νο 8. Μια απλή κίνηση, να απομακρυνθεί η αντίσταση από το πλυντήριο, μας στοίχισε την αντικατάσταση μιας συστοιχίας τρανζίστορ εξόδου στον εναλλάκτη.

Αντά λοιπόν αγαπητοί φίλοι και μη ξεχνάτε ότι τα άτομα που συνεργάζονται με τον ήλιο είναι έτοιμα να σας βοηθήσουν αποφασιστικά αν επιλέξουμε τον ήλιο για καθημερινή συντροφιά. Για εμάς, ήταν πολύ σημαντικό να επικοινωνήσουμε μέσα από τις σελίδες της "Νέας Σελήνης" και μας ικανοποιεί ιδιαίτερα το γεγονός ότι αρκετοί αναγνώστες του περιοδικού άνοιξαν ένα κανάλι επικοινωνίας. ■

Η καλλιέργεια του σπαραγγιού

Asparagus Officinalis

Οικογένεια λειριώδη (Liliaceae)

Μένη Χ'παναγιώτου

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΛΙΕΡΓΕΙΑΣ

Το άγριο σπαράγγι ήταν γνωστό στην Ελλάδα εδώ και 2000 χρόνια. Η καλλιέργεια του ήμερον διαδόθηκε από τις χώρες της Μεσογείου στη Βόρεια Αμερική και στη Βόρεια Ευρώπη.

Είναι φυτό δίοικο, σε άλλα εμφανίζονται τα θηλυκά άνθη και σε άλλα τα αρσενικά.

Αναπτύσσει πλούσιο, σαρκώδες ριζικό σύστημα. Το υπέργειο τμήμα του ξεραίνεται σε χαμηλές θερμοκρασίες και ξαναβλασταίνει όταν αυτή ανέβει, από τους λανθάνοντες οφθαλμούς που βρίσκονται κάτω από το έδαφος σ' ένα σχηματισμό που ονομάζεται κορόνα.

Η φύτευα ζει 10-12 χρόνια, μπορεί και 14 με 16. Από τον 3ο χρόνο και για 6 χρόνια δίνει πολύ καλή παραγωγή ακολουθώντας ανοδική πορεία, μετά αρχίζει η κάμψη της απόδοσης. Αποδίδει βλαστούς την Ανοιξη.

Μετά την περίοδο της συγκομιδής οι αναπτυσσόμενοι βλαστοί αποτελούν τους άξονες του φυτού. Από τις μασχάλες βγαίνουν τα καλούμενα κλαδόφυλλα με αραχνοειδή επιφάνεια. Χρησιμοποιούν σαν όργανα αφομοίωσης, αναπνοής και διαπνοής.

Από τις μασχάλες επίσης των φύλλων βγαίνουν τα άνθη. Τα άνθη είναι μικρά, πρασινοκίτρινα και έχουν 6 ενωμένα πέταλα. Τα θηλυκά παράγουν μικρούς στρουγγυλούς καρπούς (ράγες) αρχικά πράσινους και όταν ωριμάσουν κόκκινους.

Ενδοκιμεί καλύτερα σε περιοχές που έχουν χαμηλές θερμοκρασίες για 3-4 μήνες. Διάστημα απαραίτητο για να μπει το φυτό στην περίοδο του ληθάργου, (καλλιεργείται σε χώρες όπως η Γερμανία, Ολλανδία, Αγγλία, Ουγγαρία και αλλού). Η μέση ημερήσια θερμοκρασία εδάφους επηρεάζει την ταχύτητα ανάπτυξης των βλαστών και την παραγωγή η οποία αυξάνεται καθώς αυξάνει η θερμοκρασία την Ανοιξη π.χ. αν αυτή είναι κατά μέσο όρο 15,5°C τότε απαιτούνται 5,5 μέρες για να δημιουργηθεί βλαστός 15 cm ενώ στους 25°C απαιτούνται 2 μέρες. Παράλληλα όσο ψηλότερες είναι τόσο πιο γρήγορα ανθίζουν τα σπαράγγια.

Τα σπαράγγια ενδοκιμούν σε όλους τους τύπους εδαφών προκειμένου όμως να δώσουν πλούσια παραγωγή και καλή ποιότητα βλαστών, (ιδιαίτερα στην περίπτωση των λευκών σπαραγγιών) θα πρέπει να προτιμούνται τα αμμώδη. Ενώ για την παραγωγή πράσινων μπορούν να καλλιεργηθούν και τα πηλώδη, ιλυοπηλώδη και ιλυώδη εδάφη. Ταιριάζουν καλά σε ηλιόλουστα, βαθιά, καλοστραγγιζόμενα εδάφη, με πολύ οργανική ουσία. Προτιμούν PH 6,5 - 7 αλλά μπορούν να εκμεταλλευτούν και τα αλκαλικά εδάφη. Πολλοί παραγωγοί προσθέτουν στο έδαφος χλωριούχο νάτριο το οποίο βοηθά στην αφομοίωση του καλίου και του ασβεστίου.

Σαν μόνιμη φύτευα απαιτεί προσεκτική προετοιμασία εδάφους. Επειδή φτενούνται πολύ πυκνά και από τον δεύτερο κιόλας χρόνο το πυκνό ριζικό τους σύστημα καλύπτει όλο σχεδόν το έδαφος (με αποτέλεσμα η κατεργασία του να είναι αδύνατη χωρίς να υποστούν ζημιές οι ρίζες), πριν τη φύτευση γίνεται κατεργασία σε βάθος 30 cm, ισοπέδωση και τσάπισμα των αγριόχορτων.

Ο ανταγωνισμός των αγριόχορτων κατά τη διάρκεια των 6 πρώτων βδομάδων ανάπτυξης της καλλιέργειας αναγκάζει το φυτό να παράγει λιγότερα φύλλα την πρώτη χρονιά και μειώνει τον αριθμό των βλασταρίων στις επόμενες 2 σεζόν. Γι' αυτό πρέπει να κρατάμε τα αγριόχορτα μακριά από τα σπαράγγια.

Όσον αφορά τη λίπανση, απαιτούν μεγάλες ποσότητες αζώτου,

καλίου και φωσφόρου.

Θεωρείται απαραίτητη η προσθήκη 5-6 τόνων κοπριάς ή κόμποστ στο στρέμμα και ριζοτόπιομα με εκχύλισμα κόμποστ. Επιπρόσθετα ψεκασμός στα φύλλα με υγρό εκχύλισμα φυκιών 2-3 φορές στην περίοδο ανάπτυξης.

Πολλαπλασιασμός - φύτευση

Τα σπαράγγια πολλαπλασιάζονται με σπορά και μεταφύτευση. Η σπορά γίνεται την Άνοιξη σε ανοιχτά σπορεία όπου τα φυτά παραμένουν για έναν ολόκληρο χρόνο. Ο σπόρος αργεί να φυτρώσει. Με ευνοϊκή θερμοκρασία αέρα μεταξύ 20ο - 30οC απαιτούνται 2-6 βδομάδες. Το έδαφος πρέπει να ζεσταθεί καλά 15,5 - 26,6οC. Το φύτεωμα διενεργείται ανβρέξουμε το σπόρο για 3-4 μέρες σε νερό θερμοκρασίας 30ο - 35οC.

Η σπορά γίνεται σε γραμμές, σε βάθος 3-4cm αποστάσεις μεταξύ των γραμμών 20-30cm και επί των γραμμών 5-10cm. Ακολουθούν βοτανίσματα, σκαλίσματα και ποτίσματα μέχρι το Φθινόπωρο, οπότε τα φυτά ή αφιούνται επί τόπου μέχρι την Άνοιξη ή ξεριζώνονται και αποθηκεύονται.

Προτιμούνται τα αρσενικά φυτά γιατί είναι προωμότερα και πιο παραγωγικά. Τα θηλυκά δίνουν μεγαλύτερους βλαστούς αλλά κουνιάζονται γρηγορότερα. Μια φυτεία με αρσενικά μόνο φυτά δίνει 30% περισσότερα βλαστάρια από μια ανάμεικτη. Για να εξασφαλίσουμε μόνο αρσενικά καλλιεργώντας φυτά που έχουμε παράγει μόνοι μας από σπόρο, πρέπει να ελέγξουμε τα θηλυκά στο σπορείο ή στο χωράφι.

Τα αρσενικά άνθη είναι μεγαλύτερα και μακρύτερα (Εικ. 1). Αφού τα ξεχωρίσουμε εγκαθιστούμε στη φυτεία μόνο τα αρσενικά φυτά. Απαραίτητη προϋπόθεση για τον καθαρισμό του φύλου των φυτών είναι να περάσουν 2 χρόνια στο σπορείο. Στη δεύτερη περίπτωση ξεριζώνουμε όλα τα θηλυκά φυτά από τη φυτεία και την επόμενη Άνοιξη μεταφυτεύουμε αρσενικά στα κενά που δημιουργήθηκαν.

Συνήθως όμως ξεκινάμε τη φυτεία αγοράζοντας πιστοποιημένα ριζώματα, (Εικ. 2) (περίπου 1300/στο) ενός έτους, τα οποία εμβαπτίζουμε σε εκχύλισμα κόμποστ για 5 λεπτά πριν τη φύτευση για λόγους πρόληψης ασθενειών. Η περίοδος φύτευσης εκτείνεται από αρχές Μαρτίου έως τέλος Απριλίου. Σε περιοχές με όψιμους παγετούς πρέπει να καθυστερεί.

Κατά τη φύτευση τα ριζώματα τοποθετούνται με τους οφθαλμούς προς τα πάνω και τις κύριες ρίζες απλωμένες.

Η φύτευση γίνεται σε γραμμές όπου ανοίγεται αντάκι βάθους 25-

30 cm ή ανοίγονται λάκκοι ίδιου βάθους σε αποστάσεις 30 cm. Οι αποστάσεις μεταξύ των γραμμών μπορεί να είναι 90-120 cm Στην περίπτωση που γίνεται καλλιέργεια σε μεγάλες εκτάσεις και χρησιμοποιούνται μηχανήματα όπως καλλιεργητές για το βοτάνισμα, (πάντα με 1-2 νύχια για να αναμοχλεύει το έδαφος εκεί που πατά ο τροχός γιατί ο αερισμός του εδάφους είναι βασική προϋπόθεση για να ζήσει η φυτεία πολλά χρόνια), οι αποστάσεις μπορεί να είναι 1,6 - 1,8 m με 2,3 - 2,5 m.

Πριν το φύτεμα γεμίζουμε το αντάκι κατά το 1/3 με καλοχωνεμένη κοπριά ή κόμποστ, τοποθετούμε τα ριζώματα και καλύπτουμε με 5-6cm κοπριά ή κόμποστ προσθέτοντας σκόνη ασβεστόλιθου ή λιθόθαμνο.

Συνεχίζουμε να προσθέτουμε κοπριά ή κόμποστ, 2-3 φορές ως το τέλος του καλοκαιριού μέχρι να γεμίσουν τα αντάκια. Αν δεν βρέξει την επόμενη μέρα από τη φύτευση ποτίζουμε το χωράφι.

Το Φθινόπωρο αρχίζει η εδαφοκάλυψη των φυτών με κόμποστ ή κοπριά για να σχηματιστούν σαμάρια κατά μήκος των

πρώην αντακίων και αντάκια άρδευσης μεταξύ τους.

Η εργασία αυτή επαναλαμβάνεται τέλη χειμώνα με αρχές Άνοιξης, (οι Αλκωνίδες μέρες θεωρούνται οι καλύτερες), πριν εμφανιστούν τα βλαστάρια και ξανά το φθινόπωρο.

Σε περιοχές με πολύ χαμηλές θερμοκρασίες το χειμώνα για να αποφύγουν τα παγώματα, καλό είναι να σαμαρώνονται οι φυτείες πριν τους παγετούς και να μην κόβονται τα στελέχη που ξηραίνονται, (τον τεύρεγιο τμήμα των σπαραγγιών παγώνει στους 0οC).

Για ακόμη καλύτερη προστασία μπορούμε να καλύψουμε τα φυτά με άχυρο ή άλλη ελαφριά εδαφοκάλυψη.

Τα στελέχη απομακρύνονται και καταστρέφονται πριν εμφανιστεί η καινούρια βλάστηση την Άνοιξη γιατί μπορεί να έχει προσβληθεί από ασθένειες ή να υπάρχουν επάνω της αβγά εντόμων. Επίσης θα πρέπει να έχουμε υπόψιν μας ότι η κορόνα χρόνο με το χρόνο

νοβρίσκεται πιο κοντά στην επιφάνεια του εδάφους. Για να μην καταστραφούν οι οφθαλμοί φροντίζουμε να γίνεται εδαφοκάλυψη 15cm κάθε Άνοιξη.

Τα ποτίσματα στα σπαράγγια είναι λίγα και γίνονται με διήθηση. Συνήθως γίνεται ένα κατά την έναρξη της συγκομιδής, ένα προς το τέλος της, ένα προς το καλοκαίρι και ένα το φθινόπωρο.

Στη συμβατική καλλιέργεια το Φεβρουάριο γίνεται κάλυψη των σαμαριών με διαφανές πλαστικό για προώθηση της παραγωγής κατά ένα μήνα.

Εικόνα 1 Φυτά σπαραγγιού με αρσενικά άνθη

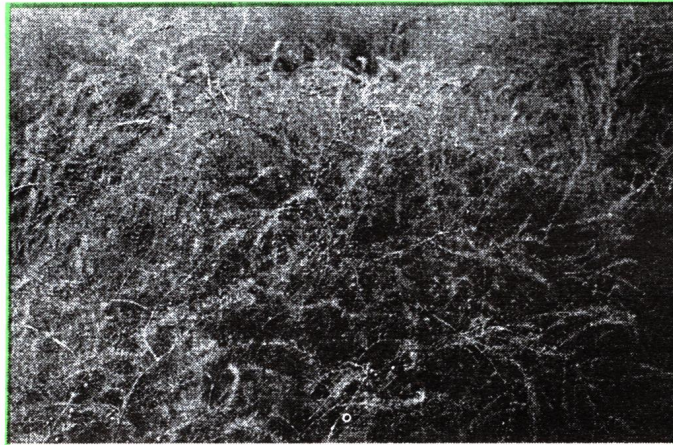
Εικόνα 2 ριζώμα σπαραγγιού

Παραγωγή σπόρων

Τα σπαράγγια σταυρογονιμοποιούνται με τα έντομα. Καλό είναι να απομονώνονται μερικά αρσενικά και θηλυκά φυτά σε αναλογία 1:5, να φυτεύονται ξεχωριστά και να παίρνεται ο σπόρος αυτών των φυτών για τον πολλαπλασιασμό του φυτού.

Ο σπόρος ωριμάζει τον Οκτώβριο - Νοέμβριο. Τον μαζεύουμε μαζί με την κόκκινη ράγα (εικ. 3) και τον ξεχωρίζουμε απ' αυτήν τριβοντας τον με τα χέρια μας. Μετά τον ξεπλένουμε με άφθονο τρεχούμενο νερό. Οι καρποί περιέχουν 4-6 σπόρους. Ένα γραμμάριο περιέχει 50-65 σπόρους. Η βλαστική τους ικανότητα διαρκεί 3 χρόνια.

Εικόνα 3 φυτεία στο στάδιο της καρποφορίας

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ**Φυσιολογικές παθήσεις**

Μικρά σπαράγγια με πολύ σκληρή επιδερμίδα. Τα συμπτώματα αυτά εμφανίζονται όταν το έδαφος που καλλιεργούνται είναι σφιγτό και ξηρό.

Κούφια και λεπτά βλαστάρια. Πιθανόν οφείλεται σε έλλειψη βορίου.

Φυτά ενάλωτα σε ασθένειες όπως φουζαρίωση και ριζοκτόνια.

Ένας από τους λόγους μπορεί να είναι και η έλλειψη χαμηλών

Εικόνα 5 προσβολή βλαστών από φουζαρίωση

θερμοκρασιών. Τα σπαράγγια πρέπει να περνάνε περίοδο ληθάργου που να διαρκεί τουλάχιστον 2 μήνες.

Μικρά βλαστάρια. Μπορεί να οφείλεται σε τρεις λόγους: να είναι νεαρή η φυτεία, να υπάρχει έλλειψη θρεπτικών στοιχείων ή να έχει γίνει υπερβολική συγκομιδή. Θα πρέπει να συγκομίζουμε ελαφρά τα πρώτα χρόνια για να αναπτυχθούν δυνατές ρίζες και να προσθέτουμε μεγάλες ποσότητες κόμποστ.

Τα βλαστάρια καφετιάζουν, μαλακώνουν, μαραίνονται ή ξεραίνονται. Τα σπαράγγια μάλλον έχουν πληγεί από χαμηλές θερμοκρασίες. Σ' αυτή την περίπτωση τα κόβουμε και τα πετάμε. Αν προβλέπονται κρύες νύχτες κάνουμε εδαφοκάλυψη με οργανικά υλικά ή εφημερίδες.

Κίτρινα φύλλα, αργή ανάπτυξη των φυτών. Υποδηλώνει έλλειψη азώτου ή έδαφος που νεροκρατεί. Μπορούμε να ψεκάσουμε με εκχύλισμα από ιχθυάλευρα ή να κάνουμε ριζοπότισμα με εκχύλισμα κόμποστ για να καλύψουμε την έλλειψη. Αν το έδαφος νεροκρατεί καλλιεργούμε σε υψωμένο έδαφος.

Εχθροί

Φαγωμένα τα τρυφερά μέρη των βλαστών. Ίσως υπάρχει προσβολή από τον κριόκερο. (Εικ. 4)

Ένα μικρό σκαθάρι του οποίου τα ακμαία και οι προνύμφες εκτός από τους βλαστούς προκαλούν ζημιές στα φύλλα και στις ράγες. Η συγκαλλιέργεια με τις ντομάτες τα απωθεί ενώ ταυτόχρονα τα σπαράγγια λειτουργούν σαν φυσικό νηματοδοκτόνο και κρατούν μακριά τους νηματώδεις από τις ντομάτες. Σε μικρούς κήπους με σπαράγγια μπορούμε να αφήσουμε να βόσκουν κότες, πάπιες και φραγκόκοτες που τρώνε το έντομο. Φυσικοί εχθροί του επίσης είναι η παρασιτική σφήκα και η πασχαλίτσα.

Σκόνισμα των φυτών με οστεάλευρα ή φωσφορικά πετρώματα δουλεύει απωθητικά και συγχρόνως λιπαίνει την καλλιέργεια. Επίσης πάντα για μικρές εκτάσεις στο ξεκίνημα όσο είναι μικρά τα φυτά μπορούν να απλωθούν προστατευτικά δίχτυα. Καθώς μεγαλώνουν τα απομακρύνουμε γιατί η καλλιέργεια είναι λιγότερο ευπρόσβλητη.

Ψεκασμοί με το φυτό *Deris Eliptica* έχει δώσει καλά αποτελέσματα σε σοβαρές προσβολές. Επίσης μπορεί να γίνει ψεκασμός με ροτενόνη.

Ασθένειες

Μικροί βλαστοί - σάπισμα των ριζών - ξήρανση του υπέργειου τμήματος.

Εχουμε προσβολή από φουζαρίωση. (Εικ. 5) Το κυριότερο χαρακτηριστικό της είναι το σάπισμα του εσωτερικού των σαρκωδών ριζών, ενώ το εξωτερικό μένει σχεδόν ανέπαφο.

Αυτό είναι το τελευταίο σύμπτωμα. Πριν απ' αυτό η προσβολή προσδιορίζεται από τον καστανό-μαυρο αποχρωματισμό των ριζών.

Είναι η σοβαρότερη ασθένεια των σπαραγγιών. Δεν υπάρχει θεραπεία. Προσβάλλει κυρίως τις καλλιέργειες σε βαριά και συνεκτικά εδάφη. Μπορεί να προέρχεται από προσβεβλημένα φυτώρια σπαραγγιών. Σε περίπτωση προσβολής απομακρύνουμε και καταστρέφουμε τα προσβεβλημένα φυτά. Σε χωράφι με φυτά ευαίσθητα στο Φουζάριο καλλιεργούμε σπαραγγί μετά από 8 χρόνια.

Χρησιμοποιούμε ανθεκτικές ποικιλίες. Απολυμαίνουμε το σπόρο για 2 λεπτά σε διάλυμα χλωρίνης. (1 μέρος χλωρίνης σε 9 μέρη νερό) και κατόπιν τον ξεπλένουμε για 1 λεπτό κάτω από τρεχούμενο νερό.

Αναφέρεται ότι η πρόσθεση χλωριούχου νατρίου στο έδαφος που καλλιεργείται σπαραγγί (1 κιλό στα 100m²) μπορεί να οδηγήσει σε ύφεση την εξέλιξη του φουζαρίου και να εννοήσει την ανάπτυξη των ριζών του σπαραγγιού.

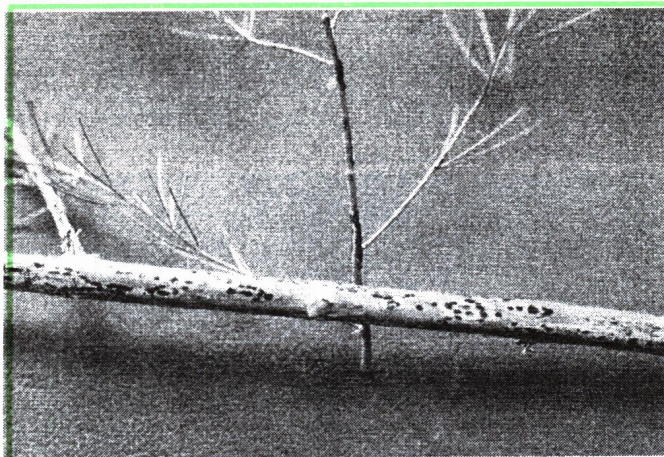
Ιώδης και ερυθροϊώδης χρωματισμός του υπόγειου μέρους.
Πιθανή προσβολή από ιώδη ριζοκτονίαση. Η ασθένεια αυτή προσβάλλει επίσης τα τεύτλα, τα καρότα, τη μηδική και διάφορα είδη δέντρων. Είναι αρκετά σοβαρή ασθένεια σε βαθμό που να αποκλείει την καλλιέργεια των σπαραγγιών από ορισμένα εδάφη. Στη Γαλλία είχαν προσβληθεί τεράστιες εκτάσεις από ριζώματα που είχαν ασθένειες όπως ριζοκτονία και φουζαρίωση. Χαρακτηριστικό της είναι ο ιώδης και ερυθροϊώδης χρωματισμός του υπόγειου μέρους, ενώ συχνά σχηματίζεται πλέγμα νημάτων σαν κορδόνια που περιβάλλει τις ρίζες. Το υπόγειο τμήμα εξασθενεί, αποκτά κιτρινωπό χρώμα και αμέσως μετά μαραίνονται τα υτέργεια πράσινα τμήματα των σπαραγγιών. Ο μύκητας αναπτύσσεται σε υγρά και όξινα εδάφη. Η προσβολή εννοείται όταν το φθινόπωρο είναι υγρό και θερμό και όταν προηγηθεί καλλιέργεια ευαίσθητη στη ριζοκτονία. Αντιμετωπίζεται προληπτικά με τη χρήση ανθεκτικών ποικιλιών, απολυμασμένων φυτών, αγρανάπαυση ή αμειψισπορά.

Πράσινες, κόκκινες και μελανές κηλίδες στους βλαστούς

Πιθανή προσβολή από τομύκητα που προκαλεί τη σκωρίαση του σπαραγγιού. (Εικ. 6) Προξενεί καστανόχρωμες κηλίδες και εξανθήματα που σιγά-σιγά εξελίσσονται σε νεκρώσεις βλαστών. Μπορεί να περιοριστεί με ψεκασμούς 1% βορδιγάλειου πολτού και ανθεκτικές ποικιλίες.

Κιτρινίσμα, ξήρανση και πτώση των βελόνων του σπαραγγιού.

Έχουμε προσβολή από βοτρυτίδα (Εικόνα 7). Στο τέλος ξηραίνεται ολόκληρο το υτέργειο μέρος του φυτού. Η ασθένεια αυτή

Εικόνα 6 προσβολή βλαστών από σκωρίαση

προσβάλλει τα φυτά μετά από πότισμα ή δυνατή βροχή

Υαδοχικές καλλιέργειες

Μπορεί να καλλιεργηθεί σε χωράφι μετά από σιτάρι ή καλαμπόκι. Οχι μετά από τεύτλα ή πατάτες.

Συγκαλλιέργειες

Η συγκαλλιέργεια με την ντομάτα απωθεί το σκαθάρι των σπαραγγιών, τον κριοκερο. Ο μαιντανός και ο βασιλικός ευνοούν την ανάπτυξή τους. Ενώ δεν ταιριάζουν μαζί τους

τα σκόρδα, τα κρεμμύδια και τα πράσα.

Συγκομιδή

Τα πρώτα βλαστάρια κόβονται τον τρίτο χρόνο ώστε το φυτό να εγκατασταθεί καλά και να αποκτήσει γεωργικό σύστημα. (Εικ. 8)

Τα χαρακτηριστικά που επιδιώκονται είναι χοντρός βλαστός και τρυφερό κεφάλι καλά κλειστό επάνω (να μην έχει αρχίσει η έκπτυξη) και λευκό χρώμα (αυτό εξαρτάται βασικά από την επιμελημένη συγκομιδή).

Τα πρώτα βλαστάρια κόβονται τον τρίτο χρόνο από τη σπορά ή δεύτερο από τη φύτευση του ριζώματος και διαρκεί 2 εβδομάδες. Η συγκομιδή ξεκινάει 10 με 15 Απριλίου. Πρόωρη συλλογή στρεσάρει τα φυτά και τα κάνει ευπρόσβλητα σε έντομα. Την επόμενη χρονιά η συγκομιδή διαρκεί 4 εβδομάδες και τα υπόλοιπα χρόνια μπορεί και 8.

Θα πρέπει να περιορίσουμε την περίοδο συγκομιδής σ' εκείνα τα χρονικά όρια που θα επιτρέψουν στο φυτό να αποκτήσει τελικούς βλαστούς και άξονες που θα μπορούν να αποταμιεύουν θρεπτικά στοιχεία για τα επόμενα χρόνια.

Αν κατά τη διάρκεια της συγκομιδής παρατηρήσουμε ότι οι βλαστοί γίνονται υπερβολικά αδύνατοι, πρέπει να διακόψουμε και να αφήσουμε τα φυτά να ησυχάσουν μέχρι την επόμενη χρονιά.

Η συλλογή γίνεται αποκλειστικά με τα χέρια προωινές ώρες. Η κοπή των βλαστών γίνεται με ειδικά μαχαίρια λίγο κάτω από το έδαφος και στο μισό περίπου της απόστασης της έκφυσης του βλαστού από το ρίζωμα μέχρι την επιφάνεια του εδάφους.

Θα πρέπει υποχρεωτικά την εποχή συγκομιδής να περνάμε κάθε μέρα και να ελέγχουμε αν υπάρχουν βλαστοί για κόψιμο. Αν δεν πάμε μια μέρα, οι βλαστοί θα βγούν έξω και θα πρασινίσουν. Κατά μέσο όρο χρειάζεται

ένας εργάτης για 5 στρέμματα.

Οι κομμένοι βλαστοί έχουν μήκος 20-25 cm

Πριν γίνει οποιαδήποτε διαλογή συνήθως εμβαπτίζονται και παραμένουν στο νερό 2-4 ώρες για να σταματήσει η αλλαγή του χρώματος. Το νερό πρέπει να διατηρείται κρύο (2-5°C). Σε όλη τη διάρκεια παραμονής κάθε παρτίδος, αλλιώς αποκτούν δυσά-

Εικόνα 7 Προσβολή βλαστών από βοτρυτίδα

ρεστη οσμή. Μετά κόβονται στη βάση τους και αφού γίνει μια διαλογή ξεχωρίζοντας σπασμένα και προσβεβλημένα, κατατάσσονται σε κατηγορίες ανάλογα με το μέγεθος (μήκος και πάχος), το σχήμα (ευθεία - κυλινδρικά - σχήμα κορυφής) και το χρώμα (εντελώς λευκά - βιολέ - πράσινα).

Συσκευάζονται σε ματσάκια του μισού κιλού και τοποθετούνται όρθια σε κιβώτια.

Συντηρούνται σε ψυγείο 1ο - 2οC και σχετική υγρασία 95%. Η συντήρηση κρατά έως 10 μέρες χωρίς να υποβαθμίζει την ποιότητα.

Τα σπαράγγια που περισεύουν ή θεωρούνται δεύτερης ποιότητας, μπορούν ή να κονσερβοποιηθούν ή να αφυδατωθούν ή να καταψυχθούν. Μια καλή φυτεία μπορεί να δώσει γύρω στα 500

Εικόνα 8 Φυτεία σπαραγγιού ενός έτους

Φυτεία σπαραγγιού δεύτερου έτους

κιλά στο στρέμμα.

Βιβλιογραφία

- High - Yield GARDENING, MARJORIE B HUNT and BRENDA BORTZ
- Gardening for All - Seasons New Alchemy Institute.
- The ENCYCLOPEDIA OF Natural insect and Disease control ROGER B. YEPSEN, JR
- THE ORGANIC GARDENIER'S HANDBOOK OF NATYRAL INSECT AND DISEASE CONTROL Barbara W. Ellis and Fern Marshall Bradley
- G ARDEN PROBLEM SOLVER JEFF BALL
- COLOR HANDBOOK OF GARDEN INSECTS ANNA CARR
- Γενική και Ειδική Λαχανοκομία Θρασύβονλου Α. Ραπτόπουλου.
- Σύγχρονη Γεωργική Τεχνολογία (περιοδικό)
- Φωτό Γ. Φραντζεσκάκης

Φυσιολογικές ιδιότητες του σπαραγγιού

Α.Π. - Σ.Ο.

Περιέχει κομμιορητίνη (ασπαραγίνη), σαπωνίνη, βιταμίνες Α και Β, ανόργανα άλατα, Μαγγάνιο, Κάλιο, Σίδηρο, Φώσφορο, ίχνη Φθορίου

Είναι:

Διουρητικό, Καθαρτικό, Δυναμωτικό, Ορεκτικό και Ρευστοποιητικό του αίματος. Αποτελεί πηγή ιχνοστοιχείων. Καθαρίζει το αίμα, νεφρά, σκωτί, έντερο, πνευμόνια, δέρμα. Ρυθμίζει τους παλμούς της καρδιάς. Ελαττώνει τη γλυκοζουρία.

Ετσι ενδείκνυται για αναιμίες, φυσική και διανοητική ατονία, ανάρρωση, έλλειψη μεταλλικών στοιχείων, ηπατική και νεφρική ανεπάρκεια, καθαρισμό νεφρών από άμμο, αρθριτισμό, υδρωπικία, ρευματισμούς, ποδάγρα, χρόνιες βρογχίτιδες, φυματίωση, δερμάτωση, παχύρρευστο αίμα, ταχυκαρδίες, διαβήτη και δηλητηριάσεις.

Χρησιμοποιείται επίσης για την αϋπνία και στους πονοκεφάλους.

Χρήση

Ωμό σε σαλάτες ή με τη μορφή χυμών.

Σημείωση

Το σπαράγγι αντενδείκνυται ή τουλάχιστον πρέπει να χρησιμοποιείται με μέτρο, στις περιπτώσεις φλόγωσης του ουροποιητικού, όπως έχουμε στην κυστίτιδα και σύμφωνα με τη γνώμη κάποιων στην περίπτωση οξείας ρευματικής αρθρίτιδας, επειδή είναι ερεθιστικό.

Χρησιμοποιούμε το λευκωπό ριζώμα (συλλέγεται στα τέλη Ανοιξης - αρχές Καλοκαιριού), τα καστανωπά ριζώματα που περιέχουν ασπαραγίνη και τις φρέσκες κορυφές (συλλέγονται στις αρχές καλοκαιριού).

Είναι προτιμότερο να χρησιμοποιείται χλωρό και όχι αποξηραμένο που έχει χάσει κάποιες ιδιότητες. Μπορούμε όμως να το αποξηράνουμε κόβοντάς το σε μικρά κομματάκια. Στη συνέχεια το φυλάμε σε καλά σφραγισμένα δοχεία.

Το κονσερβοποιημένο σίγουρα χάνει τις περισσότερες φαρμακευτικές και δυναμωτικές ιδιότητές του οπότε είναι ουσιαστικά άχρηστο για φαρμακευτική χρήση.

Τα άγρια είδη είναι πολλές φορές πιο νόστιμα, περιέχουν πολύ ασπαραγίνη αλλά δεν έχουν μελετηθεί οι άλλες ιδιότητές τους.

Βραστάρι: Μια κονταλιά κοφτή σε ένα φλιτζάνι νερό, 2-3 φλιτζ/ημερ.

Για την αϋπνία, πίνουμε 1 ποτήρι χλιαρό αφέψημα από τα λουλούδια και τον βλαστό.

Επειδή είναι πολύ ευχάριστο να μοιράζεσαι την ομορφιά της φύσης με τα παιδιά, αποφασίσαμε μέσα από μια σειρά άρθρων να κάνουμε κατανοητές σ'αυτά βασικές αρχές της καλλιέργειας της γής καθοδηγώντας τα βήμα-βήμα στην δημιουργία ενός οικολογικού μπαξέ.

Μια πολύ "νόστιμη" και "υγιεινή" δραστηριότητα για τα παιδιά.

Ο ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΜΠΑΞΕΣ ΕΝΟΣ ΠΑΙΔΙΟΥ “ΤΟ ΠΑΖΛ”

Μέρος ένατο - Χ'παναγιώτου Μένη

- “Κύριε Ηρακλή!!! Κύριε Ηρακλή!!! οι πατατιές, τρέχα χάλασαν τα φύλλα τους!!...”

- “Τι είναι κοπέλα μου; τι συμβαίνει;” βγήκε βιαστικά από το εργαστήριό του ο κύριος Ηρακλής

Η Μαργαρίτα τραβώντας τον από το χέρι τον οδήγησε στο μπαξέ. Τι να δούνε, τα περισσότερα φύλλα ήταν φαγωμένα.

Δεν πρόλαβαν να τις καλοξετάσουν, να σου και η Μυρτώ με την Αιμιλία αγουροξυπνημένες.

- “Τι συμβαίνει Μαργαρίτα; γιατί χάλασες τον

κόσμο πρωί - πρωί;”

- “Χμ... συγγνώμη σας αναστάτωσα. Να επειδή πιο μετά κάνει ζέστη έβαλα το ξυπνητήρι στις 6:00 έφαγα και ήρθα να ποτίσω τα λαχανικά. Όταν είδα γυμνές τις πατατιές...”

Η Μυρτώ καθώς στεκόταν από πάνω τους είδε ένα ριγέ σκαθάρι να παίρνει το πρωινό του.

- “Αυτό τις τρώει!!!” φώναξε

- “Είναι ο δορυφόρος της πατάτας. (Εικ. 1) Καλά που το είδαμε γιατί δεν θα άφηνε ούτε τα κοτσάνια από

(Εικ. 1)

τα φυτά", λέει ο κύριος Ηρακλής.

- "Τι θα κάνουμε τώρα;"

- "Φέρτε ένα άδειο κουτί και τινάξτε τα φυτά έτσι ώστε τα σκαθάρια να πέσουν μέσα. Κοιτάξτε αν έχουν γεννήσει αβγά στα φύλλα που μέινανε".

- "Αβγά;"

- "Ναι Μαργαρίτα, κάτι πορτοκαλοκίτρινα αβγά σαν το κεφάλι της καρφίτσας. Τα γεννά κατά δωδεκάδες στην κάτω επιφάνεια των φύλλων και απ' αυτά σε λίγες μέρες βγαίνουν τα μωρά τους που έχουν σκουροκόκκινο χρώμα. Τρώνε κι αυτά τα φύλλα"

Πέσανε κι οι τρεις από πάνω να ψάχνουνε.

- "Δεν υπάρχουν αβγά μπαμπά", λέει η Αιμιλία.

- "Και αν υπήρχαν τι θα τα κάναμε;" ρωτάει η Μαργαρίτα.

- "Θα τα λιώναμε πάνω στα φύλλα, διαφορετικά θα τρώγανε τα φυτά και μεις δεν θα τρώγαμε πατάτες", απάντησε ο κύριος Ηρακλής.

Τα παιδιά έδειχναν προβληματισμένα.

- "Η γεωργία παιδιά είναι μια επέμβαση στη φύση. Όσο λιγότερο την ενοχλούμε και όσο περισσότερο ακολουθούμε μεθόδους που τη μιμούνται, τόσο μεγαλύτερη επιτυχία έχουμε. Για τον δορυφόρο της πατάτας οι άνθρωποι μέχρι τώρα γνωρίζουν ότι έχει σαν φυσικούς εχθρούς την πασχαλίτσα, 6 διαφορετικά σκαθάρια που ζουν στο έδαφος, μια μύγα, τα πουλιά και κάποιους μικροοργανισμούς.

Σίγουρα θα υπάρχουν κι άλλα, όπως και κάποιοι μηχανισμοί άμυνας του ίδιου του φυτού. Αλλά δεν μπορούμε να τα γνωρίζουμε όλα και με ποιο τρόπο το ένα επηρεάζει το άλλο.

Και αναρωτιέμαι αν έχει νόημα αυτό το ψάξιμο κομμάτι - κομμάτι γιατί δεν θα μπορέσουμε ποτέ να συμπληρώσουμε το παζλ.

Είναι αδύνατον να συλλάβουμε με το μυαλό μας τους πολύπλοκους μηχανισμούς της φύσης. Ακόμη κι αν τα καταφέραμε δεν θα ξέραμε από πού να ξεκινήσουμε και τι επίδραση θα είχε η δράση μας στην υπόλοιπη αλυσίδα της ζωής".

- "Κύριε Ηρακλή;..."

- "Ναι Μαργαρίτα"

- "Αν είχαμε ένα πολύ μεγάλο χωράφι με πατάτες και πήγαινε να τις φάει ο δορυφόρος, θα προλαβαίναμε να τους μαζέψουμε στο κουτί;"

- "Θα ήταν λίγο δύσκολο γιατί αυτό πρέπει να γίνεται συνέχεια μέχρι να ανθίσουν τα φυτά.

Υπάρχουν όμως μηχανήματα με χοντρούς σωλήνες που τους περνάμε πάνω από τα φυτά και τους ρουφάνε σαν ηλεκτρική σκούπα. Αυτά μπορούν να τους προλάβουν. Επίσης μπορούμε να ψεκάσουμε προληπτικά αλλά και αφού εμφανιστεί το έντομο, τσάγια από

διάφορα φυτά ακόμη και με αιθέριο έλαιο βασιλικού ή με βάκιλο"

- "Τι είναι ο βάκιλος;"

- "Είναι ένας μικροοργανισμός, ένα βακτήριο, που υπάρχει στη φύση και όταν το τρώνε τα μωρά του δορυφόρου τρυπάει στο στομάχι τους, σταματάνε να τρώνε και πεθαίνουν. Μπορούμε να το αγοράσουμε από τα μαγαζιά που έχουν γεωργικά εφόδια και να ψεκάσουμε τα φυτά σύμφωνα με τις οδηγίες στο κουτί.

Αλλά ακόμη κι αυτό το "φυσικό" παρασκεύασμα δεν πρέπει να το χρησιμοποιούμε πολύ συχνά γιατί μπορεί να το συνηθίσουν οι κάμπιες και να μην παθαίνουν τίποτε".

- "Αιμιλία ψάξε τις ντοματιές και τις πιπεριές γιατί ο δορυφόρος τα τρώει κι αυτά όπως και τις μελιτζάνες.

Αλλά γιατί τόσο ενδιαφέρον Μαργαρίτα; σκέφτεσαι να καλλιεργήσεις πατάτες;" την πείραξε ο κύριος Ηρακλής.

- "Όχι εγώ. Ο θεός μου θέλει να γίνει βιοκαλλιεργητής γιατί λέει είναι ο μόνος τρόπος να ζεις κοντά στη φύση, ελεύθερος και να έχεις αυτά... αυτά... αυτάγκεια! Όμως η γιαγιά μου του λέει: "Τι ξέρεις εσύ από γεωργία! Επειδή έβγαλες το πανεπιστήμιο νομίζει ότι μπορείς να γίνεις αγρότης;"

"Αλλά εγώ θέλω να τον βοηθήσω".

- "Μπράβο καλή μου, αυτό είναι θαυμάσιο"

- "Μπαμπά, σ' αυτή τη φασολιά μαζεύτηκαν πολλά μυρμηγκία που ανεβοκατεβαίνουν συνέχεια"

- "Ψάξε Μυρτώ προς την κορυφή της φασολιάς να δεις αν υπάρχουν μελίγκρες".

- "Ναι μπαμπά έχει μαυρίσει η κορυφούλα και κατσάρωσαν τα φύλλα".

- "Αιμιλία θα το αναλάβεις;" πρότεινε ο κύριος Ηρακλής

- "Όπως πέρναι στην Κερασιά;" και η Αιμιλία άνοιξε τη βρύση, πήρε το λάστιχο και άρχισε να ρίχνει με πίεση νερό στη φασολιά ξεπλένοντας τα μικροσκοπικά μαύρα έντομα.

- "Είναι τόσο απλό", είπε ο κύριος Ηρακλής.

- "Αν το κάνουμε αυτό τρία πρωινά μέρα - παρά μέρα, δεν θα μείνει τίποτα Το έχω δει να γίνεται" διαβεβαίωσε η Αιμιλία "Αλλά και αν δεν πιάσει αυτό, διαλύουμε λίγο σαπούνι στο νερό και ψεκάζουμε. Η σαπουνάδα κολλάει στο σώμα τους, τα μαλακώνει, αρρωσταίνουν και γλιτώνουν τα φυτά μας".

- "Αλλά και αν μείνουν κάποιοι και συνεχίσουν να τρέφονται από μερικά φυτά μας, ας το θεωρήσουμε φόρο προς τη φύση", πρόσθεσε ο κύριος Ηρακλής.

Η Μαργαρίτα κατέγραφε και η Μυρτώ παρίστανε τον Σέρλοκ Χόλμς ψάχνοντας ένα - ένα τα φυτά με τον μεγεθυντικό φακό της.

Σχετικά με τα έντομα

Σε κάθε στρέμμα γης υπολογίζεται ότι υπάρχουν 1 εκατομμύριο έντομα, κι όμως γνωρίζουμε ελάχιστα γι' αυτά τα μικροσκοπικά πλάσματα που έχουν τόσο διαφορετικά χαρακτηριστικά από τα άλλα ζωντανά.

Όμως πως είναι ένα έντομο;

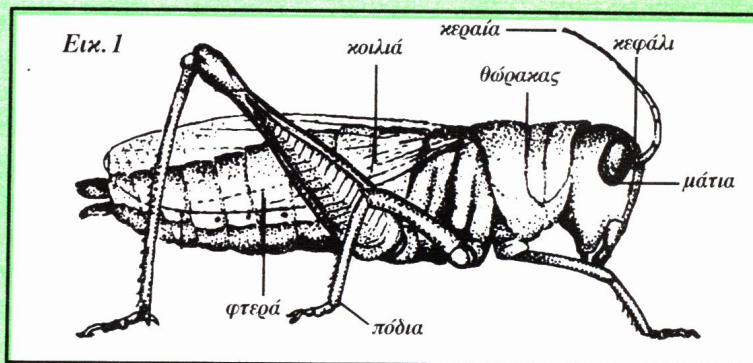
Το σώμα των εντόμων χωρίζεται σε τρία μέρη το κεφάλι, τον θώρακα και την κοιλιά. Έχουν 3 ζευγάρια πόδια και 2 ζευγάρια φτερών. (εικόνα 1).

Για να πάρουν την τελική τους μορφή περνάνε από διάφορα στάδια μεταμόρφωσης που μπορεί να είναι με τη σειρά: αυγό - λάρβα - πούπα - ακμαίο (εικόνα 2) ή αυγό - λάρβα ή νύμφη (που είναι σαν μινιατούρα του ακμαίου) - ακμαίο (εικόνα 3).

Τρέφονται με μια απίστευτη ποικιλία τροφών όπως φύλλα, ρίζες, χυμό φυτών, ξύλα, άλλα έντομα, αίμα πουλιών και θηλαστικών, σάπια φυτά, γύρη, νέκταρ, κοπριές, φύκια ακόμη και μύκητες. Κάποια όπως οι κατσαρίδες μπορούν να φάνε σχεδόν ότι πιαστεί στα σαγόνια τους ενώ άλλα εξαρτώνται από συγκεκριμένο είδος τροφή π.χ. η εξαφάνιση πολλών ειδών πεταλούδας έγινε εξαιτίας της έλλειψης ειδικών φυτών που τις φιλοξενούσαν και βρισκόνταν σε περιοχές με άγρια βλάστηση. Δυστυχώς αυτές χάθηκαν από τις ανθρώπινες επεμβάσεις, μαζί τους και οι πεταλούδες

Τα έντομα αντί για σπονδυλική στήλη έχουν έναν εξωτερικό σκελετό που μοιάζει με τον σιδερένιο θώρακα των ιπποτών και τα προστατεύει από τον έξω κόσμο.

Κάτι που ενδιαφέρει πολύ τον καλλιεργητή είναι το στόμα τους. Αλλά έχουν σαγόνια και μασάνε την τροφή τους και άλλα έχουν προβοσκίδα και ρουφάνε τους χυμούς.

Αναπνέουν μέσα από κάτι μικροσκοπικά σωληνάκια που καταλήγουν σε ακόμη πιο μικροσκοπικά ανοίγματα στην επιφάνεια του σώματός τους.

Έχουν και όργανα γένεσης, άλλα στα σαγόνια τους και άλλα στις κεραίες τους ενώ κάποιες πεταλούδες μπορούν να καταλάβουν τι γεύση έχει η τροφή με τα πόδια τους. Μόλις προσγειωθούν σ' ένα λουλούδι πλούσιο σε νέκταρ, αυτόματα η προβοσκίδα τους ξετυλίγεται.

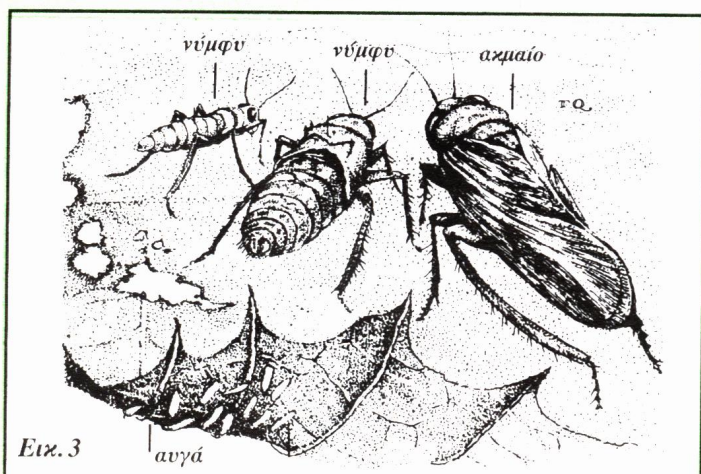
Τα περισσότερα έντομα αντιλαμβάνονται τις μυρουδιές και όλα ακούνε. Τα "αυτιά" τους μπορεί να βρίσκονται στο κεφάλι, στις κεραίες ή στην κοιλιά. Τα μάτια τους είναι εξαιρετικά μεγάλα και σύνθετα, αποτελούνται δηλαδή από πολλά μικρότερα ματάκια και το καθένα βλέπει μέρος της εικόνας. Για να τη συνθέσουν ολόκληρη χρειάζεται να την επεξεργαστεί ο εγκέφαλος τους. Επιπλέον τα μάτια τους είναι ικανά να

διακρίνουν χρώματα.

Με τα φτερά τους, αντίθετα από τα πουλιά, μπορούν να πετάνε σε οποιαδήποτε κατεύθυνση και ανάλογα με το είδος που ανήκουν μπορούν να τα χτυπάνε στον αέρα 10-1000 φορές το δευτερόλεπτο.

Τα έντομα που κλέβουν μερίδιο από τις καλλιέργειές μας είναι μόνο ένα μικρό μέρος από το σύνολο του πληθυσμού των εντόμων που μας περιβάλλει. Η μεγάλη πλειοψηφία τους είναι αβλαβής. Πολλά είναι ωφέλιμα είτε γιατί αναλαμβάνουν να γονιμοποιήσουν τα φυτά, είτε γιατί είναι αρπακτικά (τρώνε άλλα έντομα), είτε γιατί βοηθάνε στην αποσύνθεση των νεκρών φυτών, (στην ανακύκλωση).

Θα πρέπει να κρατήσουμε αυτή την εικόνα της καλής πλευράς των εντόμων στο μυαλό μας όταν παλεύουμε να τα ελέγξουμε στο μπαξέ μας. Κάποιες μέθοδοι καταπολέμησης, ειδικά με τα δηλητήρια, σκοτώνουν και τα ωφέλιμα π.χ. την πασχαλίτσα, το ίδιο αποτελεσματικά όπως και τα βλαβερά. Η επιτυχία του βιοκαλλιεργητή είναι να συνεργαστεί με τη φύση και όσο είναι δυνατόν να αφήσει τους πληθυσμούς των εντόμων (ωφέλιμων και βλαβερών) να κρατούν σε ισορροπία το ένα το άλλο.

Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΠΕΥΚΗ

Γ. Κολέμπας

Πραγματοποιήθηκε στις 11-12-13 του περασμένου Αυγούστου η "συνάντηση γνωριμίας" των φίλων της Ν. Σελήνης, στην Καλλιπεύκη του Ολύμπου. Στην πενκόφνη πανέμορφη τοποθεσία της Πατωμένης, κάποιον 30 άτομα (μεταξύ των οποίων και παιδιά) περάσαμε ένα πολύ όμορφο τριήμερο. Τρώγοντας σε κοινό τραπέζι ότι είχε φέρει ο καθένας, τραγουδώντας και παίζοντας μουσική τα βράδια, συζητώντας μεταξύ μας χωρίς πρόγραμμα για ότι μας απασχολούσε, γνωριστήκαμε καλύτερα.

Ειδικά την Κυριακή μετά το πρωινό κάτω από τα πεύκα, έγινε και μια γενικότερη κυκλική συζήτηση όπου συμμετείχαν όλοι. Μπήκε μεταξύ των άλλων και το ερώτημα αν είμαστε ικανοποιημένοι απ' τις δραστηριότητές μας και τον τρόπο ζωής μας και αν αυτό είναι αρκετό για τον καθένα. Δόθηκαν βέβαια διάφορες απαντήσεις και το μέλλον θα δείξει ποιο οδηγεί αυτό ο προβληματισμός που αναπτύχθηκε εκεί.

Φάνηκε όμως το πόσο σημαντικό είναι να οργανώνονται και τέτοιου είδους συναντήσεις, όπου ο αυθορμητισμός, το στοιχείο της απάντασης απ' τις ασχολίες μας και το στοιχείο της διασκέδασης βοηθάνε ακόμα περισσότερο στη δημιουργία ονσιαστικών σχέσεων μεταξύ μας.

Με εκφρασμένη τη διάθεση και την ελπίδα για πιο οργανωμένες και με μεγαλύτερη συμμετοχή μελλοντικές τέτοιες συναντήσεις, δώσαμε όλοι επόμενο ραντεβού στο παζάρι του Βόλου, στις 23 και 24/9/2000

Ε.Φ.Ε.Τ. και προβληματισμοί

Γ. Κολέμπας

Εφ'θασε στα χέρια μας, με ημερομηνία 17/07/2000, ένα δελτίο τύπου του Ε.Φ.Ε.Τ. (τον νεοσύστατον Εθνικού Φορέα Ελέγχου Τροφίμων). Αναφέρεται στην ενημέρωση των καταναλωτών για τα "μεταλλαγμένα τρόφιμα". (Πιο συγκεκριμένα στην κυκλοφορία και σήμανσή τους).

Λέει λοιπόν ότι σύμφωνα με τους κοινοτικούς κανονισμούς απαιτούνται "σύστηματικοί και ολοκληρωμένοι έλεγχοι σε όλο το φάσμα της τροφικής αλυσίδας, απ' την παραγωγή ή εισαγωγή πρώτων υλών ή πολλαπλασιαστικού υλικού (σπόροι) έως τα τελικά (μεταποιημένα) προϊόντα.

Επισημαίνει ότι η διεξαγωγή των ελέγχων αυτών παρουσιάζει προβλήματα που "οφείλονται τόσο σε τεχνικές δυσκολίες", όσο και σε "νομοθετικά κενά και ασάφειες".

Παρ' όλα αυτά ανακοινώνει στο κοινό ότι το Διοικητικό Συμβούλιό του αποχάσισε τη συγκρότηση Ειδικής Επιτροπής διαμόρφωσης και εφαρμογής Πρωτοκόλλων Ελέγχων με τη συνεργασία εξειδικευμένων εργαστηρίων που θα αναλάβουν τις εργαστηριακές αναλύσεις. Εκφράζει μάλιστα την ανησυχία του για την είσοδο στην τροφική αλυσίδα προϊόντων γενετικά τροποποιημένου βαμβάκιου (βαμβακόπιτα, βαμβακέλαια, μέλι κ.λ.π.) και θεωρεί ότι "η λύση της καταστροφής των αντίστοιχων επιμολυνμένων καλλιεργειών είναι η πλέον ενδεδειγμένη". Δηλώνει δε ότι θα κάνει ελέγχους και σ' αυτού του είδους τα προϊόντα. Επίσης τονίζει ότι οι καταναλωτές θα πρέπει να έχουν αντικειμενική ενημέρωση για το "τι τρώνε" και υπόσχεται ότι θα τους την εξασφαλίσει ο ΕΦΕΤ με την ολοκλήρωση της ανάπτυξης του.

Θεωρούμε βέβαια θετικό που δημιουργήθηκε ο κρατικός αυτός φορέας, παρ' όλο που έπρεπε να υπάρχει εδώ και πολύ καιρό, αφού όπως λέει και ο ίδιος, τα γενετικά τροποποιημένα προϊόντα είναι ήδη στην τροφική αλυσίδα. Ο αδιαφανής όμως τρόπος δημιουργίας του καθώς και οι εμπειρίες μας με τέτοιου είδους μη ανεξάρτητους μηχανισμούς δεν μας πείθουν 100% για την πραγμάτωση των υποσχέσεων του χωρίς να θέλουμε να παραστήσουμε τους άπιστους Θωμάδες.

Ανοι καταναλωτές - πολίτες θέλουν πραγματικά να κατοχυρώσουν το δικαίωμα της επιλογής και της γνώσης του "τι τρώνε", πρέπει να είναι σε επιφυλακή και οργανωμένοι να δημιουργήσουν ανεξάρτητο θεσμό ελέγχου των προϊόντων της τροφικής αλυσίδας.

ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΑΙΘΕΡΙΩΝ ΕΛΑΙΩΝ

Η θεραπευτική τους χρήση έχει δύο άξονες:

Α. Αναστασούλου

Αντιβακτηριδιακό ρόλο: με εσωτερική και εξωτερική χρήση.

1) Η εσωτερική χρήση είναι η "Ιατρική αρωματοθεραπεία" που γίνεται από γιατρούς ειδικά εκπαιδευμένους στην εσωτερική χρήση των αιθέριων ελαίων. Όταν παίρνουμε αιθέρια έλαια εσωτερικά είναι πάντα σε πολύ μικρές δόσεις και με πολύ μεγάλη αραίωση. Η εσωτερική αγωγή των αιθέριων ελαίων εγγυάται την καλή ισορροπία και λειτουργία των εντέρων και καταπολεμά τις εσωτερικές μολύνσεις. Οι γιατροί αρωματοθεραπείας δίνουν συνταγές για εσωτερική χρήση για διάφορες σοβαρές παθήσεις και ασθένειες. Υπάρχουν ορισμένα αιθέρια έλαια που ποτέ δεν τα δίνουν για εσωτερική θεραπεία γιατί μπορεί να δημιουργήσουν εσωτερικά εγκαύματα, πληγές ή να είναι τοξικές ουσίες.

Οι τρόποι εσωτερικής λήψης είναι:

α. Μαζί με μέλι ή ψωμί. 2 ή 3 σταγόνες 3 φορές την ημέρα για περίπου 2 εβδομάδες.

β. Μέσα σε αφέψημα χωρίς γάλα και ζάχαρη. 1 ή 2 σταγόνες.

γ. Χρήση σε σιρόπια.

Λόγω του κινδύνου που μπορεί να προκαλέσουν εσωτερικά τα αιθέρια έλαια δεν συνιστώνται παρά μόνο έπειτα από συνταγή γιατρού - αρωματοθεραπευτή που είναι ειδικά εκπαιδευμένος.

2) Η εξωτερική χρήση της αρωματοθεραπείας εφαρμόζεται από ειδικευμένους αρωματοθεραπευτές. Με την εξωτερική χρήση γίνεται θεραπεία στο δέρμα, στο σώμα, στην ψυχή και στο πνεύμα. Πολλές φορές η εξωτερική χρήση έχει πολύ πιο καλά αποτελέσματα στην ασθένεια, από την εσωτερική λήψη αιθέριων ελαίων. Είναι πιο σημαντική η εξωτερική χρήση της αρωματοθεραπείας γιατί γίνεται επίδραση των αιθέριων ελαίων μέσω των ανακλαστικών ζωνών του οργανισμού.

Γενικός ρόλος ή μεταβολισμός

Μερικά λάδια έχουν την ιδιότητα να διεγείρουν ή αντίθετα επιβραδύνουν διάφορα ορμονικά και νευρικά συστήματα. Η αρωματοθεραπεία χρησιμοποιεί για το σκοπό αυτό την παλιά τέχνη της Φυσικής Θεραπευτικής.

Η τεχνική της αναπνοής

Υπάρχουν πολλοί τρόποι χρήσης των αιθέριων ελαίων, οι περισσότεροι συνδέονται με την αίσθηση της οσμής, η οποία στη συνέχεια μπορεί να επηρεάσει τον ψυχισμό μας. Τρίψτε ένα άνθος λεβάντας ή ένα φύλλο φασκομηλιάς και μυρίστε το άρωμα στα δάχτυλά σας. Η στιγμιαία έκρηξη του λαδιού από το φυτό απελευθερώνει εντελώς το άρωμα. Η όσφρηση ανοίγει μια πόρτα προς τα ψυχικά πεδία τα πιο βαθιά, για να δημιουργήσει τις διάφορες "ψυχικές καταστάσεις". Από χιλιετηρίδες η γυναίκα χρησιμοποιεί τα αρώματα για να προσελκύει! Σε όλους τους ναούς καίνε αρωματικές ουσίες, όπως το το λιβάνι, που συνοδεύουν υποχρεωτικά την προσευχή ή τον διαλογισμό με τις ασκήσεις αναπνοής στις ανατολικές θρησκείες. Σε μια λιποθυμία η διέγερση της αίσθησης της όσφρησης επαναφέρει το άτομο.

Με την εισπνοή τα αιθέρια έλαια με τα αρωματικά τους μόρια μεταφέρονται απλά με τον αέρα από τη μύτη και διεγείρουν το οσφρητικό κέντρο του εγκέφαλου. Από εκεί τα νεύρα μεταβιβάζουν πληροφορίες στον υποθάλαμο ο οποίος αποθηκεύει τις αναμνήσεις μας, ορίζει τα σεξουαλικά μας συναισθήματα, ρυθμίζει το αυτόνομο νευρικό σύστημα και καθορίζει τις συναισθηματικές αντιδράσεις μας.

Κίνητρα διάθεση και δημιουργικότητα γεννιούνται εδώ. Ετσι, οι μυρωδιές από τα αιθέρια έλαια επηρεάζουν κάθε μια από αυτές τις δραστηριότητες, βάζοντας στο παιχνίδι και όλες τις άλλες αισθήσεις μας. Μέσα σε δευτερόλεπτα μια ανάμνηση μπορεί να μας ταξιδέψει μέσα στο χώρο και το χρόνο, ζωγραφίζοντας μια εικόνα τόσο συναισθηματικά πλούσια που οι απλές λέξεις δεν μπορούν να περιγράψουν. Ετσι, η αίσθηση της όσφρησης είναι περίπλοκα συνδεδεμένη με τα συναισθήματα μας.

Μπορεί να μυρίζουμε ένα άρωμα λουλουδιού και ένα τοπίο γεμάτο λουλούδια να πλημμυρίζει τις σκέψεις μας. Εκτός από το γεγονός ότι διεγείρουν τον εγκέφαλο τα αιθέρια έλαια μας επηρεάζουν επίσης διαμέσου του αναπνευστικού συστήματος και με την απορρόφηση τους από το δέρμα. Μόλις εισπνεύσουμε τα μόρια των αιθέριων ελαίων ενώνονται με τα μόρια του οξυγόνου, μπαίνουν στην κυκλοφορία του αίματος και ταξιδεύουν μέσα στο σώμα μας.

Ετσι, η όσφρηση, σαν μέσο της ψυχής μας απελευθερώνει από μελαγχολίες, καταθλίψεις, φοβίες, νευρικές παθήσεις και ψυχονευροπαθήσεις.

Νότες

Η οσμή των αρωματικών λαδιών είναι χωρισμένη σε 3 διαβαθμίσεις ανάλογα με την πτητικότητα τους. Η υψηλή νότα που εξατμίζεται

πολύ γρήγορα. Η χαμηλή ή βασικά νότα εξαμιζείται πιο αργά και η μεσαία νότα της οποίας η πτητικότητα είναι κάπου ανάμεσα στις άλλες δύο.

Θεραπευτικά, έχει διαπιστωθεί ότι οι υψηλές νότες φαίνεται να διεγείρουν και να είναι τονωτικές, οι μεσαίες νότες φαίνεται να διεγείρουν και να ρυθμίζουν τα βασικά συστήματα και οι χαμηλές νότες στο σύνολό τους είναι καταπραϊντικές και ηρεμιστικές. Αυτή είναι μόνο μια γενική συνολική άποψη γιατί τα αιθέρια έλαια είναι τόσο άστατα και που είναι αδύνατον να τα κατατάξουμε σε κατηγορίες.

Η τεχνική του μασάζ

Το μασάζ αρωματοθεραπείας είναι ένα από τα πιο όμορφα σαν τεχνική και σαν επιστήμη λόγω της χρήσης των αιθέριων ελαίων.

Όταν χρησιμοποιούνται τοπικά, τα μόρια των αιθέριων ελαίων διεισδύουν το δέρμα μας και εισέρχονται στο μεσοκυττάριο υγρό και στη συνέχεια στο κυκλοφορικό σύστημα. Τα αιθέρια έλαια είναι πολύ αποτελεσματικά όταν αλείφονται στο δέρμα μας διότι μπορούν ν' αυξήσουν έτσι την κυκλοφορία του αίματος στην επιφάνεια του και αυτό βοηθά στη βελτίωση της κατάστασής του. Η καλή κυκλοφορία είναι ζωτικής σημασίας όσον αφορά μίαν υγιή και νεανική όψη του δέρματος. Ερευνητές, δερματολόγοι και αισθητικοί γνωρίζουν ότι το άγχος μπορεί να προκαλέσει γραμμές, ρυτίδες, χαλαρωμένο δέρμα και πρόωγη γήρανση. Γιατί να μην ηρεμείτε και να μειώνετε το άγχος και ταυτόχρονα να περιποιείστε το δέρμα σας χρησιμοποιώντας τα αιθέρια έλαια!

Πάντα πρέπει να διαλύουμε τα αιθέρια έλαια μέσα σ' ένα λάδι φυτικό πριν να τα απλώσουμε στο δέρμα μας. Η αρωματοθεραπεία μπορεί εύκολα και αποτελεσματικά ν' αλλάξει τη διάθεσή μας ή να δημιουργήσει μια θετική διάθεση σε σας, τους φίλους σας και την οικογένειά σας. Μια ιδανική μέθοδος είναι να φτιάχνετε και να φοράτε προσωπικά αρωματοθεραπευτικά αρώματα.

Τα λάδια αρωματοθεραπείας παρασκευάζονται πολύ εύκολα. Ένα λάδι βάσης και μερικές σταγόνες αιθέριου ελαίου. Αυτό είναι ένα μεγάλο πλεονέκτημα για τους αρωματοθεραπευτές επειδή είναι πολύ εύκολο να δημιουργήσουν ατομικά λάδια μασάζ για κάθε ανάγκη σώματος και προσώπου. Με τις απαραίτητες γνώσεις δημιουργούν για κάθε ασθενή τους την "προσωπική συνταγή".

Η αρωματοθεραπεία στηρίζεται όπως είπαμε στις ίδιες βασικές αρχές τους βελονισμού, την Ομοιοπαθητικής, της βοτανικής Ιατρικής κ.λ.π. Πολλοί αρωματοθεραπευτές είναι εκπαιδευμένοι στο μασάζ και εφαρμόζουν την αρωματοθεραπεία σε συνδυασμό με άλλες φυσικές θεραπείες. Εφ' όσον βέβαια χρησιμοποιείται σωστά, δρα σαν καταλύτης στις αυτόνομες θεραπευτικές διαδικασίες του οργανισμού. Τα αρωματικά λάδια έχουν την ικανότητα όπως ήδη αναφέραμε να διαπερνούν το δέρμα πολύ γρήγορα και να φτάνουν το όργανο που επιθυμούμε σε μισή ώρα περίπου μέχρι δώδεκα ώρες μετά την επάλειψη. Κάθε λάδι έχει τη δική του ποιότητα βιοενέργειας. Το χαμομήλι π.χ. έχει ηρεμιστική επίδραση. Αλλά ενεργούν στο νευρικό σύστημα και είναι κατάλληλα σε καταστάσεις κατάθλιψης, ή έντασης και αγωνίας, όπως το γεράνι που φτιάχνει ωραία διάθεση.

Υπάρχουν περίπου 200 τέτοια είδη αιθέριων ελαίων και η ανάμειξη τριών ή τεσσάρων θεραπευτικών ελαίων μας δίνει τη δυνατότητα για περισσότερες εφ' αφορμές. Μερικά συνδυάζονται πολύ καλά μεταξύ τους ενώ άλλα όχι. Επίσης η ίδια περίπτωση θεραπείας πιθανόν να χρειάζεται διαφορετικό συνδυασμό για κάθε άτομο, καθώς ο καθένας μας αντιδρά διαφορετικά σε κάθε άρωμα.

Ετσι ο αρωματοθεραπευτής πρέπει να είναι πολύ έμπειρος για να αποφασίσει με ποια μείξη ελαίων θα επιδράσει σε κάθε περίπτωση.

Για θεραπεία επίσης σε ρυτίδιασμένα δέρματα ή σε ερεθισμούς που προέρχονται από κακή υγεία, εσφαλμένη δίαιτα, μόλυνση του περιβάλλοντος, ένταση ή άγχος τα αιθέρια έλαια είναι πολύ ενεργητικά. Βοηθούν στην αναζωογόνηση των κυττάρων, αποβολή των τοξινών, τονώνουν το μεταβολισμό, ανεβάζουν τα επίπεδα ενέργειας και επαναφέρουν την αρμονική λειτουργία σε όλο το σώμα. Φαίνεται ότι ρυθμίζουν την κυκλοφορία στα τριχοειδή αγγεία, του λεμφικού συστήματος και έχουν ενεργητικό και αναζωογονητικό αποτέλεσμα πάνω στο νευρικό σύστημα.

Έχουμε φανταστικά αποτελέσματα σε αρρώστιες όπως οι πονοκέφαλοι, αϋπνία, κατάθλιψη, ρευματισμοί, αρθρίτιδες, εκζέματα. Οποσδήποτε όμως η θεραπεία πρέπει να συνδυάζεται με μια Υγιεινή Δίαιτα. Μια πρώτη εμπειρία μας μπορεί να είναι αν ρίξουμε στο μπάνιο μας κάποιο αιθέριο έλαιο της αρεσκείας μας.

Βέβαια δε χρειάζεται να έχουμε κάποια αρρώστια για να τα χρησιμοποιήσουμε. Μπορούμε να τα χρησιμοποιήσουμε για να αποβάλουμε το άγχος και τις τοξίνες που έχουμε με την καθημερινή μας ζωή.

Συνήθως τα αιθέρια έλαια που προορίζονται για μασάζ τα βρίσκουμε διαλυμένα μέσα σε αμυγδαλέλαιο ή ηλιανθέλαιο ή λάδι από σπόρους σταφυλιού. Είναι ευαίσθητα στη ζέση, φως και υγρασία, γι' αυτό καλό είναι να τα φυλάμε σε σκιερό μέρος μέσα σε σκούρα μπονκάλια. Γενικά καθένα από τα αιθέρια έλαια έχει τις δικές του θεραπευτικές ιδιότητες. Όλα τα αγνά αιθέρια έλαια κάνουν ένα ιδανικό καταπραϊντικό ή αναζωογονητικό λάδι μασάζ όταν προστεθούν σε μια φυσική βάση λαδιού. Εναλλακτικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν σαν αρωματικές και θεραπευτικές ουσίες μπάνιου, προσθέτοντας μερικές σταγόνες στο τρεχούμενο νερό του μπάνιου. Τα αγνά αιθέρια έλαια είναι πολύ συμπυκνωμένα και πρέπει πάντα να αραιώνονται πριν χρησιμοποιηθούν στο δέρμα και γενικά είναι απαραίτητη η γνώση των ιδιοτήτων τους..

Άλλοι τρόποι εξωτερικής χρήσης των αιθέριων ελαίων:

Λουτρά - μπάνια

Κομπρέσες

Εισπνοές

Σε καλλυντικά, αλοιφές

Σε κολπικές πλύσεις

Η δραστικότητα των αιθέριων ελαίων με την εξωτερική χρήση επηρεάζει όλες τις ανακλαστικές ζώνες του σώματος και τα ενεργητικά σημεία του δέρματος.

Λουτρά

Το νερό έχει πολλές θεραπευτικές ιδιότητες και μαζί με λίγες σταγόνες αιθέριων ελαίων αποκτά ακόμη περισσότερες για να επαναφέρει το σώμα στην ισορροπία με ένα όμορφο και φυσικό τρόπο.

Τα αρωματικά μπάνια τονώνουν και ηρεμούν πνεύμα και σώμα. Σε μπανιέρα γεμάτη προσθέτουμε 10-15 σταγόνες αιθέριο έλαιο, σε μπανιέρα μισογεμάτη προσθέτουμε 6-12 σταγόνες αιθέριο έλαιο, σε ντους 4-6 σταγόνες στο σφονγγάρι μας και με το νερό το απλώνουμε σε όλο το σώμα μας. Είναι προτιμότερο τα αιθέρια έλαια να είναι αραιωμένα σ' ένα λάδι βάσης. Τα αρωματικά μπάνια είναι τα ομορφότερα και καλύτερα μέσα για ισορροπία και τόνωση. Π.χ. χαλαρωτικά μπάνια με χαμομήλι και λεβάντα, τονωτικά μπάνια με δεντρολίβανο.

Ποδόλουτρα

Σε μια μικρή λεκάνη με νερό (3-5 λίτρα) προσθέτουμε 6-8 σταγόνες αιθέριο έλαιο. Τα ποδόλουτρα έχουν ανακλαστικές επιδράσεις στο σώμα μέσω των ανακλαστικών ζωνών.

- δροσερά ποδόλουτρα για το καλοκαίρι
- θερμά ποδόλουτρα για το χειμώνα
- για κουρασμένα πόδια χρησιμοποιούμε δεντρολίβανο και λεβάντα.

- για προημένα πόδια μέντα

- για κρύα πόδια λεβάντα

Χειρόλουτρα

Σε 2 λίτρα νερό προσθέτουμε 4-5 σταγόνες αιθέρια έλαια. Στα χέρια επιδρούν και αυτά με τις ανακλαστικές ζώνες του σώματος.

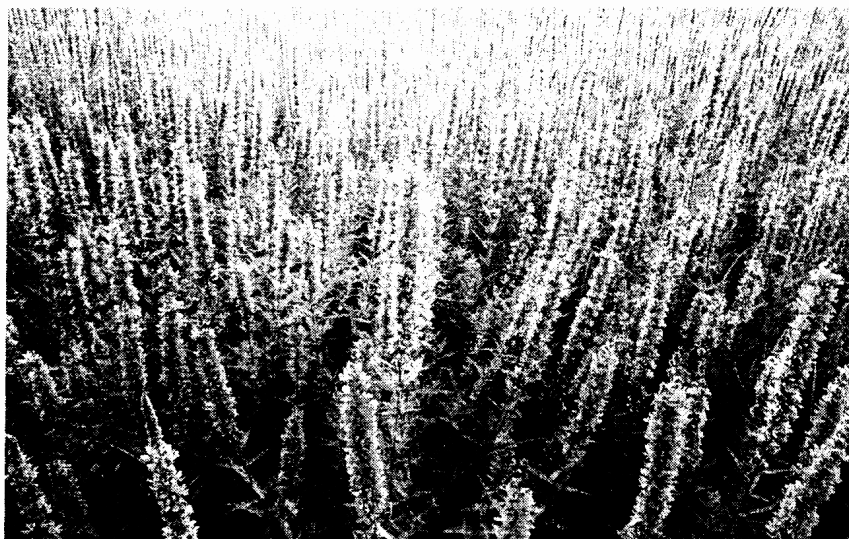
Ατμόλουτρα - Εισπνοές

Τα ατμόλουτρα δεν είναι μόνο για πρόσωπο και για αναπνευστικά προβλήματα. Σε μια λεκάνη ζεστό νερό (περίπου 1 λίτρο) προσθέτουμε 2-6 σταγόνες αιθέρια έλαια και στη συνέχεια καλύπτουμε το κεφάλι μας με μια πετσέτα αφήνοντας ένα άνοιγμα και αναπνέουμε για ένα λεπτό.

Για αναπνευστικά προβλήματα ρίχνουμε 5 σταγόνες αιθέριων ελαίων π.χ. για μολύνσεις αναπνευστικού, όπως γρίπη χρησιμοποιούμε: ευκάλυπτο, κάτζεπουτ, λεβάντα. Οι εισπνοές γίνονται με μείγμα αιθέριων ελαίων σε καυτό νερό και αναπνέουμε βαθιά για να καθαρίσουμε το αναπνευστικό σύστημα. Αιθέρια έλαια που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε: ευκάλυπτο, σάνδαλο, δεντρολίβανο, χαμομήλι, λεβάντα, τσαγιόδεντρο, λεμόνι, λιβάνι, νιαουλί, μανταρίνι.

Για το πρόσωπο ρίχνουμε 2-3 σταγόνες αιθέρια έλαια στον ατμό (αποτοξίνωση δέρματος και διεύρυνση πόρων, πριν τον καθαρισμό).

Τα ατμόλουτρα βοηθούν πολύ όλα τα δέρματα, τα γηρασμένα και σε περιπτώσεις ακμής, αλλά πρέπει να αποφεύγονται σε ευαίσθητα δέρματα, σε ευρυαγγείες, σε λεπτές επιδερμίδες, σε ερεθισμούς (κοκκινίλες).

Κομπρέσες

Οι κομπρέσες είναι μια από τις πιο αποτελεσματικές εφαρμογές για να απαλύνουν πόνους από ρευματισμούς, αρθρίτιδες, φλεγμονές. Όπως είναι γνωστό τα αιθέρια έλαια δεν διαλύονται σε νερό αλλά αφήνουν τις ιδιότητες και το άρωμά τους.

Σε 1-2 λίτρα νερό ρίχνουμε 4-5 σταγόνες αιθέρια έλαια. Το νερό μπορεί να είναι ψυχρό, δροσερό, χλιαρό, θερμό.

Η εφαρμογή της κομπρέσας γίνεται με ένα λινό πανί ή βαμβάκι βουτηγμένο στο νερό με τις σταγόνες αιθέριου ελαίου στραγγισμένο το οποίο απλώνουμε στις περιοχές του σώματος που έχουν το πρόβλημα.

- Κρύες κομπρέσες για πονοκεφάλους, ημικρανίες, στραμπουλήγματα, πρηξίματα, ευρυαγγείες, νευρικά άτομα, ευερέθιστα.

αιθέρια έλαια: λεβάντα, νερολί, ευκάλυπτος, μέντα.

- δροσερές κομπρέσες για ευαίσθητα δέρματα, πρηξίματα και ερεθισμένα δέρματα προσώπου, πόδια και ευρυαγγείες.

αιθέρια έλαια: λεμόνι, γεράνι, λεβάντα, μέντα, τριαντάφυλλο.

- χλιαρές κομπρέσες σε θερμοκρασία σώματος για το κυκλοφορικό του αίματος και της λέμφου για τόνωση του ξηρού και ώριμου δέρματος.

αιθέρια έλαια: Λεβάντα, σάνδαλο, λιβάνι, γεράνι.

- ζεστές κομπρέσες για γυναικολογικά προβλήματα, λιπαρά δέρματα και νευρικούς πόνους, ρευματισμούς.

αιθέρια έλαια: περγαμόντο, χαμομήλι, νερολί, μύρτο.

Αρωματικός λύχνος

Ο αρωματικός λύχνος είναι μια από τις πιο όμορφες εφαρμογές των αιθέριων ελαίων. Αυτή η μέθοδος γίνεται μ' ένα κεραμικό σκεύος. Ρίχνουμε 3-15 σταγόνες αιθέριο έλαιο μέσα σε λίγο νερό που θερμαίνεται και αρωματίζουμε το δωμάτιο, καίγοντας ένα μικρό κεράκι.

Αιθέρια έλαια για καθαρισμό των δωματίων από καπνό, μικρόβια: γαρίφαλο, λεβάντα, δεντρολίβανο, λεμόνι, ευκάλυπτος, περγαμόντο. Για χαλάρωση: νερολί, λεβάντα, σάνδαλο, γεράνι. Για ήσυχο ύπνο: χαμομήλι, νερολί, λεβάντα. Για παιδικό δωμάτιο: πορτοκάλι, μανταρίνι.

Σε όλες τις χρήσεις μπορεί να εφαρμοστούν και διάφορες μείξεις αιθέριων ελαίων.

Κολπικές πλύσεις

Για πλύσεις κόλπων διαλύουμε 15 σταγόνες σε ένα λίτρο νερό χλιαρό. Με ένα ειδικό σκεύος κάνουμε την πλύση. Με αυτή την εφαρμογή αποφεύγουμε τις διάφορες μολύνσεις του κόλπου. Χρησιμοποιούμε αιθέρια έλαια όπως το τσαγιόδεντρο, τη λεβάντα κ.λ.π.

Αρωματικά νερά

Τα αρωματικά νερά παρασκευάζονται με αποσταγμένο νερό. Σε 100 ml αποσταγμένο νερό ρίχνουμε 20-30 σταγόνες αιθέριο έλαιο. Στη συνέχεια το αφήνουμε σε σκοτεινό μέρος για περίπου 7-12 μέρες και μετά το φιλτράρουμε.

Χρησιμοποιούνται σε εκζέματα, σε ερεθισμούς του δέρματος, δερματίτιδες, τόνωση της επιδερμίδας. Αιθέρια έλαια που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε: πορτοκάλι, πτιγκρέιν, νερολί, χαμομήλι, πατσουλί, λεβάντα, τριαντάφυλλο, νλάνγκ-νλάνγκ, κ.λ.π.

Αρώματα με αιθέρια έλαια

Τα αρώματα παρασκευάζονται με καθαρό οινόπνευμα.

Με διάφορες μείξεις αιθέριων ελαίων, μπορούμε να κατασκευάσουμε τα δικά μας αρώματα.

Καθαρή εφαρμογή των αιθέριων ελαίων

Κατά την εφαρμογή τα αιθέρια έλαια πρέπει να είναι πάντα αραιωμένα σε φυτικά λάδια. Υπάρχουν όμως αιθέρια έλαια που μπορούμε να τα εφαρμόσουμε απευθείας στο δέρμα μας χωρίς να αραιωθούν με φυτικό λάδι π.χ. η λεβάντα, το τσαγιόδεντρο, το περγαμόντο κ.λ.π.

Οι ιδιότητες των αιθέριων ελαίων

Με πολύ προσοχή, μεταδίδουμε τους θεραπευτικούς σκοπούς των αιθέριων ελαίων στο σώμα.

Πρέπει να καταλάβουμε τις ιδιότητες των αιθέριων ελαίων για να κάνουμε μια σωστή θεραπεία χωρίς να προκαλέσουμε βλάβη.

Τα αιθέρια έλαια δεν μοιάζουν με τα λάδια βάσης μέσα στα οποία διαλύονται. Τα λάδια βάσης είναι απλά το μεταφορικό μέσον των αιθέριων ελαίων για να πετύχουμε τις θεραπείες που επιθυμούμε.

Ιδιότητες των αιθέριων ελαίων

- 1) Τα αιθέρια έλαια διαλύονται σε καθαρό οινόπνευμα.
- 2) Τα αιθέρια έλαια διαλύονται σε φυτικά λάδια.
- 3) Τα αιθέρια έλαια δεν διαλύονται σε νερό αλλά αφήνουν τις θεραπευτικές τους δυνάμεις και το άρωμα.
- 4) Τα αιθέρια έλαια είναι πιο ελαφριά από το νερό αλλά υπάρχουν ορισμένα βαρύτερα (κανέλλα - μπαχαρικά).
- 5) Τα αιθέρια έλαια δεν είναι φυτικά λάδια, τα οποία είναι μόνον θρεπτικά για το δέρμα και χρησιμοποιούνται σαν φορείς των αιθέριων.

6) Υπάρχουν ορισμένα αιθέρια έλαια που μπορούμε να τα απλώσουμε απευθείας στο δέρμα π.χ.

- α) λεβάντα για τοιμήματα, εγκαύματα
- β) τριαντάφυλλο για όλα τα δέρματα
- γ) τσαγιόδεντρο για μύκητες όπως candida κ.τ.λ.
- δ) χαμομήλι για φαγούρα, φλόγωση, φλεγμονές.
- 7) Τα αιθέρια έλαια είναι εύφλεκτα.

8) Είναι επικίνδυνα στα έπιπλα, με ξύλο, μάραρο κ.λ.π.

Ενα σημαντικό πλεονέκτημα της αρωματοθεραπείας, είναι ότι τα φυσικά αιθέρια έλαια δεν προκαλούν παρενέργειες όταν χρησιμοποιούνται με το ενδεδειγμένο τρόπο. Τα έλαια όταν χρησιμοποιούνται λανθασμένα μπορούν να προκαλέσουν ανεπιθύμητα συμπτώματα ή παρενέργειες, αλλά δύσκολα θα προκαλέσουν κάποια βλάβη. Ετσι, τα αιθέρια έλαια όταν χρησιμοποιούνται ανόθευτα και σωστά, είναι ασφαλή στη χρήση και προάγουν την υγεία του σώματος χωρίς να προκαλούν παρενέργειες.

Πως διατηρούνται τα αιθέρια έλαια

- 1) Τα αιθέρια έλαια είναι ευαίσθητα:
  - α) στο φως β) στον αέρα γ) στη θερμοκρασία
- 2) Διατηρούνται πάντα σε σκοτεινά μπουκάλια
- 3) Τα μπουκάλια πρέπει να είναι πάντα καλά κλεισμένα.
- 4) Να είναι σε μέρος δροσερό
- 5) Να προσέχουμε την αλλαγή θερμοκρασίας
- 6) Τα αιθέρια έλαια δεν διατηρούνται σε πλαστικά μπουκάλια.

Μέθοδοι παραγωγής των αιθέριων ελαίων

- 1) Απόσταξη (Distillation)
- 2) Εκχύλιση σε διαλύτες (Extraction with Solvent)
- 3) Συμπίεση (Expresion)
- 4) Παραγωγή ρητινοειδών (Resinoids)
- 5) Εξάνθηση ή Εμπλουτισμός (Enfleurage)

ΤΑ ΠΕΤΡΙΝΑ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΗΣ (Σελίτσανης) ΚΑΙ ΤΣΑΡΙΤΣΑΝΗΣ

Φάνης Κουβούνας

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πολλά δημοσιεύματα υπάρχουν, σχετικά με ξερολιθιές κατάλληλα διαμορφωμένες, ώστε να εκτρέφονται μελίσινα. Ιδιαίτερα σημαντικά τα άρθρα του Θ. ΜΠΙΚΟΥ (περ. Μελισ/κή Επιθεώρηση 1994 τ. 11, 1995 τ. 5, 7, 8, 1996 τ. 7, 8, 9, 10, 12, 1997 τ. 3, 11, 1998 τ. 1), για τα νησιά των Κυκλάδων. Στη Φολέγανδρο είδαμε μελισσοθυρίδες το 1996, σε άριστη κατάσταση, εσωτερικά του μαντρότοιχου σπιτιού, στο κέντρο σχεδόν της χώρας. Η εταιρεία διαφύλαξης αρχείων μελισσοκομίας Ο ΚΗΡΙΝΘΟΣ, συγκέντρωσε κυψέλες και εργαλεία, καθώς και πληροφορίες για την τέχνη, τεχνική και τους ανθρώπους της παραδοσιακής μελισσοκομίας, μέσω ερωματολογίων.

Για το Θεσσαλικό χώρο, έχει ιδιαίτερη αξία η καταγραφή του Α. Γκουσιάρη, ΠΛΙΝΘΙΝΟΙ ΤΟΙΧΟΙ ΑΝΤΙ ΚΥΨΕΛΩΝ, με ενδιαφέροντα στοιχεία για τις πουλίτσες της Καρδίτσας. Πουλίτσα ονομάζεται κάθε άνοιγμα στον τοίχο που μοιάζει με ντουλάπι. Ακουσα πριν πολλά χρόνια τη λέξη απ' τους γονείς μου, όταν μου μίλησαν για το μελισσομάντρι της Ανατολής. Τελευταία ο Θ. Χατζηλέλεκας μου εξήγησε αναλυτικά για παρόμοιες πουλίτσες που υπάρχουν στον περίβολο του Μοναστηριού του Αγίου Αθανασίου Τσαριτσάνης. Τα παραπάνω μελισσοκομεία εγκαταλείφθηκαν στα χρόνια του πολέμου για διάφορους λόγους, αλλά και για λόγους εξέλιξης (κυψέλη με κινητά πλαίσια).

1. ΜΕΛΙΣΣΟΜΑΝΤΡΙ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Βρίσκεται σε μοναστηριακό κτήμα του Αγίου Ιωάννου Προδρόμου (μπαχτσιάς), στην περιοχή Μαρκτσά, στα όρια της Ανατολής ή Σελίτσανης, και πάνω απ' τη Δήμητρα, δημοτικά διαμερίσματα του νεοσύστατου Δήμου Λακέρειας. Καταλαμβάνει έκταση 450 τετρ. μέτρων, περιβάλλεται από πολύγωνο περίβολο, έχει νότια έκθεση και κλίση, γι' αυτό εσωτερικά ο χώρος διαμορφώνεται σε τρία επίπεδα. Πουλίτσες υπάρχουν κυρίως εσωτερικά της ξερολιθιάς, σε δύο μεγέθη (στις μικρές υπήρχε εφεδρικά μικρός πληθυσμός και βασιλίτσα), είσοδο απ' το κάτω αριστερό άκρο και όπως δείχνουν τα ερείπια στο άκρο αυτό πέτρινη αποθήκη. Ο Μαρκτσάς ήταν ο τελευταίος μελισσοκόμος, κατά τον Δ. Βοϊλάρη, ενώ οι μελισσοκόμοι Ι. Σκόκας και Ν. Τρέχας περιέγραψαν τις πουλίτσες με ξύλινα κοφίνια (από σανιδένιες ταύλες) και στο εσωτερικό τους σταυρό για το χτίσιμο των κρηθρών. Ο σταυρός ήταν από ξύλο στρουγγυλής διατομής (όπως ο πλάστης της κουζίνας, αλλά χοντρότερο). Οι παραδοσιακοί μελισσοκόμοι εδώ χρησιμοποίησαν και κονβέλια κατά τον Γ. Γκονγκουλή, μελισσοκόμο. Σύμφωνα με τον Ν. Κωστούλα, του οποίου η οικογένεια είναι η παλαιότερη ίσως που ασχολήθηκε με τη μελισσοκομία στην Ανατολή, χρησιμοποιήθηκε εγχώρια κυψέλη από σανιδένιες ταύλες,

Παραδοσιακή κυψέλη Τσαριτσάνης, ΚΟΥΣΙΩΡΙ
(ιδιοκτησίας Θ. Χατζηλέλεκα)

ανοιχτή στα άκρα, όπου τοποθετούνταν πέτρινες πλάκες κάλυπταν κάθε μικρό άνοιγμα με γελαδοβουνιά και κάπνιζαν με πρόχειρα υλικά (κονρέλια).

Γεγονός είναι ότι παρόμοιο κτίσμα στην περιοχή του Κισσάβου δεν γνωρίζει κάποιος να υπάρχει (Ι. Σπηλιώτης, Δ. Παπακωνσταντίνου), αλλά ούτε και σε διπλανές περιοχές. Κατά τον Χ. Καματέρη, μελισσοκόμο της Αμνυδαλής (δημ. διαμέρισμα του ιδίου Δήμου) και συνεργάτη της ομάδας ΜΕΛΙ του Ιου ΤΕΕ Ελασσόνας, ούτε στο Μαυροβούνι υπάρχει κάτι σχετικό (το Μαυροβούνι είναι η συνέχεια του Πηλίου προς το Ν. Λάρισα).

Βέβαια, αν κάποτε αποτέλεσε λειτουργικό μέρος του μοναστηριού (εξασφάλιση κεριού κ.λ.π.) θα πρέπει να πούμε ότι κτίστηκε τον 16ο αιώνα και στα τέλη του 18ου αιώνα σχεδόν ήταν έρημο. Γι' αυτό και αρκετοί κάτοικοι του χωριού (Χ. Καραφέριας), θυμούνται το χώρο με άλλη χρήση (περιορισμός μικρών αιγοπροβάτων).

2. ΜΕΛΙΣΣΟΜΑΝΤΡΙ ΤΣΑΡΙΤΣΑΝΗΣ

Ο όρος Μελισσομάντρι στην επαρχία Ελασσόνας, χρησιμοποιήθηκε για να χαρακτηρισθούν υπαίθριοι χώροι (φραγμένοι ή

όχι) που φιλοξενούσαν μελίσσια για μεγάλα χρονικά διαστήματα, σύμφωνα με τους μελισσοκόμους Ζάγκα Ενάγγελο, Πανταζή Μαρία, Σούλιο Οδυσσέα, Γκουτζουρέλα Νικόλαο, Λιάνο Χρήστο κ.α. Κατ'έκταση τον χρησιμοποιούμε και για το μελισσοκομείο του Αγίου Αθανασίου.

Το Μοναστήρι βρίσκεται λίγο έξω απ' την Τσαριτσάνη προς Μελούνια στο Νότιο Ολυμπο. Ανατολικά της εξώπορτας στην ξερολιθιά, και προς τα μέσα υπάρχουν μελισσοθυρίδες, φυσική συνέχεια των λειτουργικών χώρων του Μοναστηριού (σώζεται η πέτρινη καμάρα του φούρνου). Η οικογένεια Χατζηλέλεκα στα χρόνια του πολέμου εδώ, διατηρούσε μελίσσια σε ξύλινα κοφίνια με σταυρό εσωτερικά, τα οποία καταλάμβαναν μικρές και μεγάλες πουλίες.

Σημειώνουμε ότι η παραδοσιακή κυψέλη της περιοχής είναι το Κουσιώρι (Τσαριτσάνη) ή η Κουσέρα (Βερδικούσια), πλεκτό κοφίνι από βέργα λυγαριάς, κωνικού σχήματος, καλυμμένη εξωτερικά με γελαδοβουνιά και σταυρόεσωτερικά (και από λυγαρόβεργες), όπως στις προηγούμενες περιπτώσεις. Η γελαδοβουνιά στην περιοχή αφού στέγνωσε στον ήλιο, χρησιμοποιούνταν ως καύσιμη ύλη και στα κάπνισμα των μελισσιών.

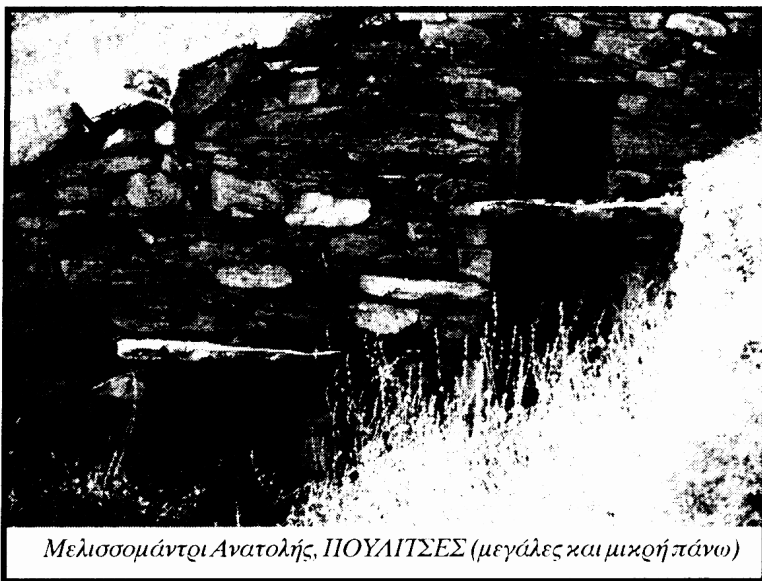
Κατά τον Θ. Χατζηλέλεκα, πρακτικού θεραπευτή και μελισσοκόμου, στον τρύγο αφαιρούσαν τις κηρήθρες με το μέλι περιφερειακά (γυρίζοντας ανάποδα το κουσιώρι), χωρίς να πειράζουν τις πέντε (τουλάχιστον) κεντρικές. Εως την καινούρια παραγωγική περίοδο οι μέλισσες χτίζαν περίπου τρεις φέτες λευκού χρώματος. Τέλος, το μέλι οι παραγωγοί το αφαιρούσαν με ζύμωμα (στύψιμο) της κηρήθρας μιας και δεν υπήρχε κανενός είδους μελιτοεξαγωγή...

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Είναι χαρακτηριστικές οι ομοιότητες των δύο μελισσοκομείων (ακόμη και τεχνικά π.χ. οι μικρές πουλίτσες ψηλότερα στον τοίχο). Βρίσκονται σε μοναστηριακούς χώρους (Βακούφικα) και τα τελευταία χρόνια της λειτουργίας τους τα εκμεταλλεύονταν γεωργοί των διπλανών χωριών, για να συμπληρώσουν το εισόδημά τους ή αποκλειστικά απασχολούμενοι. Φυσικά απέδιδαν μέρος της πα-

ραγωγής ή ενοίκιο. Κατά σύμπτωση και στις δύο περιοχές υπάρχει πλούσια μελισσοχλωρίδα, με σχετικά πρώιμη και παρατεταμένη άνθηση.

Συνήθως οι ιδρυτές μοναστηριών ήταν μοναχοί που για κάποιο διάστημα της ζωής του ασκήθηκαν σε μοναστήρια του Αγίου Ορους (Ιδρυτής του μον. Τιμίου Προδρόμου Ανατολής είναι ο Οσιος Δαμιανός ο νέος, το 1550, από το Μυρίχοβο Καρδίτσας). Υπάρχουν πληροφορίες για παρόμοια μελισσοκομία στο Άγιο Όρος, που στα πλαίσια της αυτονομίας των μοναστηριών κάλυπταν συγκεκριμένες ανάγκες.

Μελισσομάντρι Ανατολής, ΠΟΥΛΙΤΣΕΣ (μεγάλες και μικρή πάνω)

Στον Άγιο Αθανάσιο Τσαριτσάνης, ο χώρος είναι γενικά αξιοποιημένος, επισκέψιμος με συντηρημένα κτίσματα και καλά διαμορφωμένο περιβάλλοντα εξωτερικό χώρο. Τελευταία δέχεται επισκέψεις περιβαλλοντικών ομάδων, από τα σχολεία της περιοχής. Είναι σημαντικό λοιπόν να υπάρξει πινακίδα επισκεπτών, με τα απαραίτητα στοιχεία (ιστορικά - λαογραφικά κ.λ.π.), για την ενημέρωσή τους. Θυμίζουμε ότι στην Τσαριτσάνη γυρίστηκε μέρος της ταινίας του Θ. Αγγελόπουλου, ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΟΣ.

Για το μελισσοκομείο της Ανατολής, θα πρέπει πολύ σύντομα να κινηθεί με ενδιαφέρον ο Δήμος Λακέρειας, μιας και απαιτείται επείγοντως συντήρηση, διαμόρφωση του μέσα και γύρω χώρου, ώστε να αναδειχθεί το μόνο μελισσοκομικό μνημείο της περιοχής. Υπάρχει άνετη πρόσβαση μέσω δασικού δρόμου, σε μικρή απόσταση από τον κεντρικό δρόμο Δήμητρας - Ανατολής και πιστεύουμε ότι με εύστοχες, περιορισμένης έκτασης παρεμβάσεις, θα γίνει χώρος περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος και φυσικά επισκέψιμος.

ΠΗΓΕΣ

1. Μελισσοκόμοι - Γεωργοί επαρχίας Ελασσόνας
2. Μελισσοκόμοι - Γεωργοί Δήμου Λακέρειας
3. Οσιομάρτυς Δαμιανός Ο Νέος - ιερό προσκίνημα Αγίας Παρασκευής Τεμπών Λάρισας.
4. Αγιορείται Οσιομάρτυρες Ιεράς Μητροπόλεως Λαρίσης - Αρχ. Νεκτ. Δρόσου - Εκδόσεις ΦΥΛΛΑ
5. Περιβαλλοντική ομάδα ΜΕΛΙ, Ιου ΤΕΕ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ
6. Αξιοποίηση εδάφους περιοχής ελαιώνων Ανατολής Αγίας - Χουλιαράς Ν. - Κουβούνας Θ. - ΤΕΙ Λάρισας (1983).

ΠΩΛΕΙΤΑΙ

Αλυσοπρίονο STIHL 044, λάμα 45cm, 2 ετών σε άριστη κατάσταση με ανταλλακτικά.

Τιμή καινούριου 270.000, μεταχειρισμένο 150.000 δρχ. Πληροφορίες στο τηλ.: 0972359321

ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ

(Αναδημοσίευση από ενημερωτικό έντυπο του
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ & ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΔΗΩ)

Στις 24 Αυγούστου 1999 δημοσιεύτηκε στην επίσημη εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων L 222 ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1804/1999 του Συμβουλίου για συμπλήρωση, για τα κτηνοτροφικά προϊόντα, του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 209/91 περί βιολογικού τρόπου παραγωγής γεωργικών προϊόντων και των σχετικών ενδείξεων στα γεωργικά προϊόντα και στα είδη διατροφής.

Εμείς, για δική σας ενημέρωση και ευκολία καταγράφουμε τα σημαντικότερα σημεία και τις βασικές αρχές του κανονισμού. Οποιος ενδιαφερόμενος θέλει περισσότερες πληροφορίες μπορεί να ανατρέξει στο πλήρες κείμενο.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Η κτηνοτροφία συμβάλλει στην ισορροπία της φυτικής παραγωγής ικανοποιώντας τις ανάγκες των καλλιεργειών σε θρεπτικά συστατικά και βελτιώνοντας την οργανική ουσία του εδάφους. Με τον τρόπο αυτό δημιουργείται και διατηρείται μια θετική αλληλεπίδραση μεταξύ εδάφους - φυτού - ζώου - εδάφους.

Η βιολογική κτηνοτροφία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της γεωργίας η οποία:

- Προωθεί τη βιοποικιλότητα
- Εμποδίζει την υπερβολική συγκέντρωση των ζώων στους χώρους εκτροφής.
- Απαγορεύει την υπερβόσκηση των βοσκότοπων και ενθαρρύνει την ορθολογική διαχείρισή τους.
- Αποτρέπει την ανάπτυξη παρασίτων

Ο τρόπος εκτροφής στοχεύει στην:

- Καλή υγεία και σωστή διαβίωση των ζώων.
- Λογική παραγωγή με χαμηλές εισροές.
- Προσαρμογή στις τοπικές συνθήκες.
- Ποιότητα των ζωικών προϊόντων

Όλα τα ζώα της ίδιας μονάδας πρέπει να εκτρέφονται σύμφωνα με τις προδιαγραφές του κανονισμού. Υπό προϋποθέσεις, ζώα προερχόμενα από συμβατικές εκτροφές είναι δυνατό να χρησιμοποιούνται ίδια βοσκοτόπια με τα ζώα που προέρχονται από βιολογικές εκτροφές.

Η μεταφορά και η σφαγή των ζώων οφείλουν να γίνονται, σύμφωνα με τις διατάξεις της εθνικής ή κοινοτικής, νομοθεσίας.

ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Όταν μια παραγωγική μονάδα μετατρέπεται σε βιολογική, ολόκληρη η έκτασή της που χρησιμοποιείται για παραγωγή ζωοτροφών ακολουθεί τους κανόνες της βιολογικής γεωργίας. Η περίοδος αυτή, υπό κάποιες προϋποθέσεις μπορεί να μειωθεί μέχρι τους έξι μήνες για τα μη γντογά ζώα.

Αν πρόκειται για ταυτόχρονη μετατροπή ολόκληρης της μονάδας παραγωγής (συμπεριλαμβανομένων των ζώων, των βοσκότοπων ή και των γαιών που χρησιμοποιούνται για παραγωγή ζωοτροφών) τότε η περίοδος μετατροπής είναι δυνατό να μειωθεί στα δύο χρόνια και για τα μη γντογά είδη μέχρι τους 6 μήνες.

ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

Κατά την επιλογή της εκτρέφουσας γλής πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ικανότητα των ζώων να προσαρμόζονται στις τοπικές συνθήκες, η ζωτικότητα και η ανθεκτικότητα τους σε ασθένειες. Προτιμούνται οι αυτόχθονες γνές.

Τα ζώα πρέπει να προέρχονται από βιολογικές εκτροφές και καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους να έχουν εκτραφεί σύμφωνα με τις αρχές της βιολογικής κτηνοτροφίας.

Κατά τη μετατροπή της μονάδας σε βιολογική δίνεται η δυνατότητα να μετατραπούν και τα ζώα που προϋπήρχαν και τα οποία δεν τηρούν τις προδιαγραφές του κανονισμού.

Επίσης, συμβατικά εκτρέφόμενα ζώα μπορούν να εισέλθουν σε μονάδα βιολογικής εκτροφής που δημιουργείται για πρώτη φορά, εάν δεν μπορεί να βρεθεί επαρκής αριθμός ζώων εκτραφέντων σύμφωνα με το βιολογικό τρόπο παραγωγής και εφόσον πληρούν κάποιες προδιαγραφές ηλικίας ή βάρους. Σε μερικές περιπτώσεις επιτρέπεται η ανανέωση ή ανασύσταση του κοπαδιού ή του σμήνους με ζώα τα οποία δεν προέρχονται από βιολογικές εκτροφές, όταν τέτοια ζώα δεν είναι διαθέσιμα. Τέλος, επιτρέπεται η εισαγωγή αρσενικών ζώων που προορίζονται για αναπαραγωγή και προέρχονται από μη βιολογικές κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις εφόσον τα ζώα αυτά, στη νέα τους μονάδα, εκτρέφονται με τις προδιαγραφές του κανονισμού.

Όταν τα ζώα προέρχονται από μονάδες που δεν τηρούν τον κανονισμό, δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στα προληπτικά μέτρα που αφορούν την υγεία των ζώων και εφαρμόζεται ελάχιστη περίοδος εκτροφής (μεταβατική περίοδος) σύμφωνα με τις προδιαγραφές του κανονισμού, η οποία εξαρτάται από το είδος του ζώου, προκειμένου τα κτηνοτροφικά προϊόντα να πωληθούν ως βιολογικά.

ΔΙΑΤΡΟΦΗ

Σκοπός της διατροφής είναι η διασφάλιση της ποιότητας των ζωικών προϊόντων και όχι η μεγιστοποίηση της παραγωγής. Τα ζώα πρέπει να διατρέφονται με ζωοτροφές βιολογικής καλλιέργειας οι οποίες, κατά προτίμηση, θα πρέπει να παρέχονται από την ίδια τη μονάδα.

Στις τρέχουσες συνθήκες, οι κτηνοτρόφοι είναι πιθανόν να αντιμετωπίσουν δυσκολίες στον εξοπλισμό τους με βιολογικές ζωοτροφές, έτσι δίνεται η δυνατότητα να χρησιμοποιηθεί και ένα ποσοστό τροφών που προέρχονται από καλλιέργειες σε μεταβατικό στάδιο ή ακόμα και από συμβατικές.

Η διατροφή των νεαρών θηλαστικών βασίζεται στο μητρικό γάλα.

Η χρήση ρυθμιστών ανάπτυξης (κοκκιδιοστατικά, αντιβιοτικά και άλλων φαρμακευτικών σκευασμάτων ή αυξητικών παραγόντων) απαγορεύεται.

Οι ζωοτροφές, οι πρώτες ύλες ζωοτροφών, τα προσθετικά των ζωοτροφών ή ότιδήποτε άλλο χρησιμοποιείται στη διατροφή των ζώων δεν πρέπει να παράγονται με τη χρήση γενετικά τροποποιημένων οργανισμών ή προϊόντων που προέρχονται από τέτοιους οργανισμούς.

Η μετακίνηση ποιμνίων επιτρέπεται (συμπεριλαμβανομένης της μετακίνησης από βοσκότοπους στα ορεινά) χωρίς όμως να θίγονται οι υπόλοιπες διατάξεις για τη διατροφή των ζώων.

Η διατροφή των ζώων βασίζεται στη βοσκή για όσο διάστημα το επιτρέπουν οι καιρικές συνθήκες. Την υπόλοιπη περίοδο η διατροφή τους βασίζεται στην ξηρά νομή και στα ενσιρώματα που προέρχονται από βιολογικές καλλιέργειες.

Τα κρεατάλευρα, τα παραπροϊόντα των ζώων, γάλα που περιέχει αντιβιοτικά, λίπη και έλαια για πρόωμη ωρίμανση των ζώων, ζωοτροφές που έχουν υποστεί εκχύλιση με χημικά μέσα και η ουρία απαγορεύεται.

Χονδροειδείς τροφές, χλωρά ή ξηρά νομή ή ενσιρώμενες ζωοτροφές χορηγούνται σε ημερήσια βάση στη διατροφή χοίρων και πτηνών.

ΠΡΟΛΗΨΗ ΑΣΘΕΝΕΙΩΝ ΚΑΙ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Ο έλεγχος των ασθενειών των ζώων βασίζεται στην:

- επιλογή της κατάλληλης φυλής
- κατάλληλη μέθοδο εκτροφής που ανταποκρίνεται στις ανάγκες του κάθε ζώου.
- χρήση υψηλής ποιότητας ζωοτροφών
- τακτική άσκηση των ζώων και στη δυνατότητα πρόσβασης τους σε βοσκότοπους
- στην κατάλληλη πυκνότητα των ζώων έτσι ώστε να προασπιστεί η υγεία τους.

Εάν, παρόλα τα προληπτικά μέτρα κάποιο ζώο αρρωστήσει ή τραυματιστεί τότε πρέπει η κατάσταση του να αντιμετωπισθεί άμεσα και αν θεωρηθεί αναγκαίο το ζώο να απομονωθεί σε κατάλληλους χώρους.

Τα κτηνιατρικά θεραπευτικά σκευάσματα που επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται είναι: φυτοθεραπευτικά (εκχυλίσματα φυτών, αποστάγματα κ.α.) ή και ομοιοπαθητικά προϊόντα και ιχνοστοιχεία. Εφόσον, τα προϊόντα αυτά δεν είναι αποτελεσματικά τότε χημικά αλλοπαθητικά κτηνιατρικά φάρμακα (αντιβιοτικά) μπορούν να χρησιμοποιηθούν, εφόσον η περίοδος αναμονής μεταξύ της τελευταίας χορήγησης του φαρμάκου σε ένα ζώο και της παραγωγής βιολογικών προϊόντων από το ζώο αυτό είναι διπλάσια απ' αυτήν που ορίζεται από το νόμο και σε περίπτωση που η περίοδος αυτή δεν προσδιορίζεται να ανέρχεται σε 48 ώρες.

Η χρήση ορμονών για τη ρύθμιση του οίστρου ή για άλλο σκοπό απαγορεύεται.

Η χρήση χημικών αλλοπαθητικών κτηνιατρικών φαρμάκων για προληπτικούς λόγους απαγορεύεται.

Οι υποχρεωτικοί από τη νομοθεσία εμβολιασμοί και αποπαρασιτώσεις και υποχρεωτικά προγράμματα εξάλειψης ασθενειών διενεργούνται κανονικά.

Όταν ένα ζώο ή ομάδα ζώων υποβάλλονται σε περισσότερες των δύο ή τριών θεραπευτικών αγωγών με χημικά συνθετικά αλλοπαθητικά φάρμακα ή αντιβιοτικά εντός ενός έτους (ή περισσότερες της μια θεραπευτικές αγωγές αν ο κύκλος της παραγωγικής τους ζωής είναι μικρότερος του χρόνου), τότε τα συγκεκριμένα ζώα και τα προϊόντα τους δεν επιτρέπεται να πωληθούν ως βιολογικά.

ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

Η αναπαραγωγή στις βιολογικές βασίζεται σε φυσικές μεθόδους. Ωστόσο η τεχνητή σπερματέγχυση επιτρέπεται. Η εμβρυομεταφορά απαγορεύεται.

Χειρισμοί όπως κόψιμο ουράς και δοντιών, αποραμφισμός, αποκεράτωση και εννουχισμοί απαγορεύεται να πραγματοποιούνται συστηματικά.

Το δέσιμο και ο ενσταυλισμός των ζώων καθ' όλη τη διάρκεια της εκτροφής απαγορεύονται.

Σε περίπτωση ομαδικής εκτροφής των ζώων το μέγεθος της ομάδας εξαρτάται από το στάδιο ανάπτυξης των ζώων και τις φυσιολογικές ανάγκες του κάθε είδους.

Ελάχιστες ηλικίες σφαγής τίθενται για τα πτηνά.

Η χρήση ηλεκτρικής διέγερσης και ηρεμιστικών πριν και κατά τη μεταφορά των ζώων απαγορεύεται.

Τα ζώα και τα προϊόντα τους πρέπει να είναι αναγνωρίσιμα, όσον αφορά το βιολογικό τρόπο παραγωγής τους, καθ' όλα τα στάδια της παραγωγής παρασκευής, μεταφοράς και εμπορίας τους.

ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ

Ο αριθμός των ζώων είναι στενά συνδεδεμένος με την έκταση που είναι διαθέσιμη για τη διασπορά των λυμάτων τους κι οφείλει να είναι τέτοιος ώστε να αποφεύγεται η υπερβολική παραγωγή κοπριάς κατά την εκτροφή. Ο αριθμός των ζώων που ισοδυναμεί με την ποιότητα αυτή καθορίζεται για κάθε είδους ζώων.

Πρέπει να υπάρχουν επαρκείς αποθηκευτικοί χώροι ώστε να αποκλείεται η ρύπανση των υδάτων, η επιφανειακή έκπλυση τους και η διαρροή ή διαπύση του εδάφους καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου.

Η κοπριά μπορεί να διασκορπίζεται στα χωράφια της εκμετάλλευσής. Για τη διασπορά της πλεονάζουσας ποσότητας κόπρου προτείνεται συνεργασία με άλλες εκμεταλλεύσεις.

ΧΩΡΟΙ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΤΕΓΑΣΗ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

Η στέγαση των ζώων οφείλει να:

- Ικανοποιεί τις ανάγκες τους για ελεύθερη κίνηση και επαρκή χώρο ανάπαυσης.
- Επιτρέπει την εύκολη πρόσβαση τους σε τροφή και νερό καλής ποιότητας.
- Εξασφαλίζει τα κατάλληλα επίπεδα θερμοκρασίας, σχετικής υγρασίας και συγκέντρωσης αερίων.
- Παρέχει άφθονο φυσικό αερισμό και φωτισμό.
- Παρέχει προστασία στα ζώα από τις καιρικές συνθήκες και τα αρπακτικά ζώα.

Τα ζώα έχουν πρόσβαση σε υπαίθριο χώρο.

Ο ενσταυλισμός των ζώων δεν είναι υποχρεωτικός σε περιοχές με κατάλληλες κλιματικές συνθήκες.

Η βιολογική κτηνοτροφία συνδέεται στενά με το έδαφος, κάτι που σημαίνει ότι δεν ενδείκνυται σε μονάδες που δεν παράγουν καθόλου ζωοτροφές σε δικές τους εκτάσεις και δεν χρησιμοποιούν χωράφια για να εκμεταλλεύονται τα κόπρανά τους.

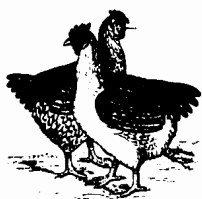
Ιδιαίτερα ενδείκνυται η κτηνοτροφία ελεύθερης βοσκής.

Η πυκνότητα των ζώων είναι τέτοια ώστε να επιτρέπεται στα ζώα να κάνουν άνετα τις κινήσεις που έχουν ανάγκη και να εξασφαλίζει την άνετη και καλή διαβίωσή τους.

Όλοι οι στάβλοι, κοτέτσια κτλ πρέπει να εξασφαλίζουν στεγνή στρωμή για τα ζώα η οποία συνίσταται να αποτελείται από: άχυρο βιολογικής καλλιέργειας, ροκανίδι που δεν έχει υποστεί επεξεργασία με διαλύτες ή άλλες τοξικές ουσίες, άμμο.

Το μισό τουλάχιστον εμβαδόν του δαπέδου των κτιρίων πρέπει να είναι συνεχές και ομαλό (όχι σχαρωτό) και όχι ολισθηρό.

Στον κανονισμό παρατίθεται παράρτημα στο οποίο αναγράφονται τα μέσα απολύμανσης που επιτρέπονται καθώς και το ελάχιστο εμβαδόν που πρέπει να έχουν τα ζώα στη διάθεσή τους.

ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΟΥΛΕΡΙΚΑ

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ

η ελάχιστη περίοδος εκτροφής πτηνών είναι δέκα εβδομάδες για τα κοτόπουλα κρεοπαραγωγής και έξι για τα αυγοπαραγωγής.

ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΖΩΩΝ

- τα ζώα πρέπει να προέρχονται από βιολογικές εκτροφές.
- τα ζώα που προϋπήρχαν στη μονάδα και τα οποία δεν συμμορφώνονται στις απαιτήσεις του κανονισμού μπορούν να μετατραπούν
- πτηνά προερχόμενα από συμβατικές εκτροφές μπορούν να εισέλθουν σε βιολογική εκτροφή εφόσον οι πουλάδες αυγοπαραγωγής είναι μικρότερες των 18 εβδομάδων και τα κοτόπουλα κρεοπαραγωγής των τριών ημερών.

ΔΙΑΤΡΟΦΗ

- 80% ξ.ο. των τροφών ετησίως προέρχεται από βιολογικές τροφές (25% της ξ.ο. συμβατικών ζωοτροφών ημερησίως)
- το 30% της τροφής μπορεί να προέρχεται από τροφές σε μετατροπή (60% για τροφές ιδίας παραγωγής)
- στο στάδιο της πάχυνσης η διατροφή των πτηνών περιέχει τουλάχιστον 65% σιτηρά.
- χρωστικές του κρόκου απαγορεύονται
- χονδροειδείς τροφές, χλωρά ή ξηρά νομή ή ενσιρρωμα προστίθενται σε καθημερινή βάση στο σιτηρέσιό τους.

ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

- η χρήση φαρμάκων για προληπτικούς λόγους και ρυθμιστικών ανάπτυξης (αντιβιοτικά, κοκκιδιοστατικά) απαγορεύεται.
- συνίσταται η χρήση ομοιοπαθητικών προϊόντων και ιχνοστοιχείων
- αντιβιοτικά ή άλλα φάρμακα χρησιμοποιούνται (μόνο για θεραπεία) αν τα παραπάνω προϊόντα δεν είναι αποτελεσματικά
- όποτε γίνεται χρήση χημικών φαρμάκων η περίοδος αναμονής για την εμπορία της παραγωγής οφείλει να είναι η διπλάσια από αυτήν που αναφέρεται στο σκεύασμα.
- επιτρέπονται μέχρι τρεις θεραπευτικές αγωγές στο σμήνος μια αν ο παραγωγικός τους κύκλος δεν υπερβαίνει το ένα έτος).
- οι υποχρεωτικές από το νόμο θεραπευτικές αγωγές επιτρέπονται.

ΕΚΤΡΟΦΗ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

- στις βιολογικές εκτροφές προτιμούνται οι φυσικές οχείες
- αποράμφιση δεν εκτελείται συστηματικά
- η χρήση ηρεμιστικών κατά τη μεταφορά των ζώων απαγορεύεται
- τα ζώα και τα προϊόντα τους οφείλουν να είναι επαρκώς αναγνωρίσιμα σε όλα τα στάδια της παραγωγής.
- για τα κοτόπουλα και τα καπόνια η κατώτατη ηλικία σφαγής 81 και 150 ημέρες αντίστοιχα.

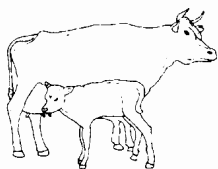
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΛΥΜΑΤΩΝ

η ολική ποσότητα της κοπριάς στη μονάδα δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 170 χγρ αζώτου το έτος / 10 στρέμματα το οποίο αντιστοιχεί σε 580 κοτόπουλα πάχυνσης και σε 230 ωτόκες όρνιθες.

ΕΝΣΤΑΒΛΙΣΜΟΣ ΥΠΑΙΘΡΙΟΙ ΧΩΡΟΙ

- κάθε πτηνοτροφείο δεν πρέπει να περιέχει περισσότερα από 4800 κοτόπουλα ή 3000 ωτόκες όρνιθες ή 2500 καπόνια
- η συνολική επιφάνεια κάθε πτηνοτροφείου με κοτόπουλα κρεοπαραγωγής δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 1600μ²
- οι έξοδοι που παρέχουν πρόσβαση σε υπαίθριους χώρους έχουν άνοιγμα τουλάχιστον 4m ανά 100m² επιφάνειας του πτηνοτροφείου
- τα πτηνοτροφεία δεν πρέπει να είναι σχαρωτά σε όλη τους την έκταση (max. τα 2/3 του δαπέδου σχαρωτά).
- τα πτηνά έχουν πρόσβαση σε υπαίθριους χώρους (τουλάχιστον το 1/3 της ζωής τους) και οι οποίοι καλύπτονται από βλάστηση.
- η στρωμνή πρέπει να είναι άφθονη καθαρή και κατάλληλη
- τα πτηνά έχουν πρόσβαση σε υπαίθριους χώρους (τουλάχιστον το 1/3 της ζωής τους) και οι οποίοι καλύπτονται από βλάστηση.
- η στρωμνή πρέπει να είναι άφθονη καθαρή και κατάλληλη
- τα πτηνά δεν πρέπει να διατηρούνται σε κλωβούς
- στις ωτόκες κότες παρέχεται max. 16 ώρες φωτισμού ημερησίως
- μεταξύ δύο εκτροφών τα κτίρια πρέπει να παραμένουν κενά για να καθαρίζονται και να απολυμαίνονται με τα επιτρεπόμενα προϊόντα
- στο πτηνοτροφείο τα κοτόπουλα πάχυνσης έχουν την εξής πυκνότητα 21 χγρ ζ.β./μ² οι νεοσσοί 30 χγρ ζ.β./μ² ενώ για τις ωτόκες όρνιθες ανά φωλιά ή 120 cm² κούρνιας / πτηνό

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ

ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΒΟΟΕΙΔΗ

η ελάχιστη περίοδος εκτροφής είναι τρεις μήνες για τα γαλακτοπαραγωγά ζώα και 12 μήνες για τα κρεοπαραγωγά

ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΖΩΩΝ

- τα ζώα πρέπει να προέρχονται από βιολογικές εκτροφές
- τα ζώα που προϋπήρχαν στη μονάδα και τα οποία δεν συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις του κανονισμού μπορούν να μετατραπούν
- συμβατικά εκτρεφόμενα μοσχάρια μπορούν να εισέλθουν σε μια βιολογική εκτροφή εφόσον είναι μικρότερα των έξι μηνών
- για να υποστηριχθεί η ανάπτυξη και η ανανέωση του κοπαδιού ένα ποσοστό 10% επί των ενηλίκων ζώων το χρόνο μπορεί να εισέλθει στη βιολογική εκτροφή, σαν άτομα θηλυκά, από συμβατικές εκτροφές
- σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να επιτραπεί η ανανέωση του κοπαδιού με συμβατικά εκτρεφόμενα ζώα κατά 40%
- επιτρέπεται η εισαγωγή αρσενικών ζώων αναπαραγωγής που προέρχονται από μη βιολογικές μονάδες

ΔΙΑΤΡΟΦΗ

- το 90% της ξ.ο. των τροφών σε ετήσια βάση προέρχεται από βιολογικές καλλιέργειες (75% σε ημερήσια βάση)
- το 30% της τροφής μπορεί να προέρχεται από τροφές σε μετατροπή (60% προκειμένου για τροφές ίδιας παραγωγής)
- τουλάχιστον το 60% της ξ.ο. της τροφής προέρχεται από χονδροειδείς ζωοτροφές, χλωρά ή ξηρά νομή και ενσίρωμα (50% τους τρεις πρώτους μήνες της γαλακτοφορίας)
- ιχθυάλευρα κρεατάλευρα κ.α. απαγορεύονται
- η διατροφή των νεογέννητων για τους τρεις πρώτους μήνες βασίζεται στο φυσικό και κατά προτίμηση στο μητρικό γάλα.

ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

- η χρήση φαρμάκων για προληπτικούς λόγους απαγορεύεται
- η χρήση ορμονών για τη ρύθμιση του οίστρου απαγορεύεται
- η χρήση ρυθμιστών ανάπτυξης απαγορεύεται
- συνιστάται η χρήση ομοιοπαθητικών προϊόντων και ιχνοστοιχείων
- αντιβιοτικά ή άλλα φάρμακα χρησιμοποιούνται αν τα παρακάτω προϊόντα δεν είναι αποτελεσματικά
- όποτε γίνεται χρήση χημικών φαρμάκων η περίοδος αναμονής για την εμπορία οφείλει να είναι διπλάσια από αυτήν που αναγράφεται
- μπορούν να πραγματοποιούνται μέχρι τρεις θεραπευτικές αγωγές στα ζώα (μία αν ο παραγωγικός τους κύκλος δεν υπερβαίνει το ένα έτος)
- οι υποχρεωτικές από το νόμο κτηνιατρικές αγωγές επιτρέπονται

ΕΚΤΡΟΦΗ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

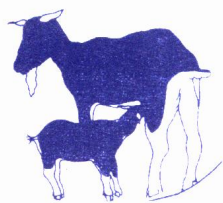
- στις βιολογικές εκτροφές προτιμούνται οι φυσικές οχείες
- η εμβρυομεταφορά απαγορεύεται
- αποκεράτωση δεν πρέπει να γίνεται συστηματικά
- ο μόνιμος ενσταυλισμός και το δέσιμο των ζώων απαγορεύεται
- τα ζώα και τα προϊόντα τους, που προέρχονται από βιολογική εκτροφή οφείλουν να είναι επαρκώς αναγνωρίσιμα σε όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας
- ηλεκτρική διέγερση και η χρήση ηρεμιστικών κατά τη μεταφορά των ζώων απαγορεύονται

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΛΥΜΑΤΩΝ

η ολική ποσότητα κοπριάς που διασκορπίζεται στη μονάδα δεν υπερβαίνει τα 170 χγρ αζώτου το έτος / 10 στρέμματα το οποίο αντιστοιχεί σε 2 γαλακτοπαραγωγές αγελάδας ή 5 παχύρρευστους μόσχους ή 3.3 βοοειδή μικρότερα των δύο ετών

ΣΤΑΒΛΙΣΜΟΣ ΥΠΑΙΘΡΙΟΙ ΧΩΡΟΙ

- τα ζώα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε βοσκότοπους
- το τελικό στάδιο της πάχυνσης μπορεί να γίνει και σε κλειστό χώρο εφόσον δεν υπερβαίνει το 1/5 της ζωής τους (max. 3 μήνες)
- κατά τον ενσταυλισμό τα ζώα έχουν διαθέσιμο χώρο τουλάχιστον 1,5μ² για 100 χγρ ζ.β. ή 6μ² για κάθε αγελάδα γαλακτοπαραγωγής ή 10μ² για κάθε ταύρο
- ο ενσταυλισμός σε ατομικούς χώρους ηλικία μιας εβδομάδας απαγορεύεται
- ο ενσταυλισμός των ζώων δεν είναι υποχρεωτικός

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ

ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΑ

	η ελάχιστη περίοδος εκτροφής είναι τρεις μήνες για τα γαλαктоπαραγωγά ζώα και έξι μήνες για τα κρεοπαραγωγά
ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΖΩΩΝ	<ul style="list-style-type: none"> - τα ζώα πρέπει να προέρχονται από βιολογικές εκτροφές - τα ζώα που προϋπήρχαν στη μονάδα και τα οποία δεν συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις του κανονισμού μπορούν να μετατραπούν - συμβατικά εκτρεφόμενα αμνοερίφια μπορούν να εισέλθουν σε μια βιολογική εκτροφή εφόσον είναι μικρότερα από 45 ημερών και έχουν απογαλακτιστεί - για να υποστηριχθεί η ανανέωση του κοπαδιού ένα ποσοστό 20% επί των ενήλικων ζώων το χρόνο μπορεί να εισέλθει στη βιολογικής εκτροφή σαν άτοκα θηλυκά από συμβατικές εκτροφές - σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να επιτραπεί η ανανέωση του κοπαδιού με συμβατικά εκτρεφόμενα ζώα κατά 40% - επιτρέπεται η εισαγωγή αρσενικών ζώων για αναπαραγωγή που προέρχονται από μη βιολογικές εκτροφές
ΔΙΑΤΡΟΦΗ	<ul style="list-style-type: none"> - το 90% της ξ.ο. των τροφών σε ετήσια βάση προέρχεται από βιολογικές καλλιέργειες (75% σε ημερήσια βάση) - το 30% της τροφής μπορεί να προέρχεται από τροφές σε μετατροπή (60% για τροφές ιδίας παραγωγής) - τουλάχιστον το 60% της ξ.ο. της τροφής προέρχεται από χονδροειδείς ζωοτροφές χλωρά ή ξηρά νομή και ενσίρωμα (50% τους τρεις πρώτους μήνες της γαλακτοπαραγωγής) - η διατροφή των νεογέννητων τους τρεις πρώτους μήνες βασίζεται στο φυσικό και κατά προτίμηση στο μητρικό γάλα
ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	<ul style="list-style-type: none"> - η χρήση φαρμάκων για προληπτικούς λόγους απαγορεύεται - η χρήση ορμονών για τη ρύθμιση του οίστρου απαγορεύεται - συνιστάται η χρήση φυτοθεραπευτικών ομοιοπαθητικών προϊόντων και ιχνοστοιχείων - αντιβιοτικά ή άλλα φάρμακα χρησιμοποιούνται αν τα παραπάνω προϊόντα δεν είναι αποτελεσματικά - όποτε γίνεται χρήση χημικών φαρμάκων η περίοδος αναμονής για την εμπορία της παραγωγής οφείλει να είναι διπλάσια από αυτήν που αναφέρεται στο σκεύασμα - μπορούν να γίνουν μέχρι τρεις θεραπευτικές αγωγές στο κοπάδι (μια αν ο παραγωγικός τους κύκλος δεν υπερβαίνει το ένα έτος) - οι υποχρεωτικές κτηνιατρικές αγωγές επιτρέπονται
ΕΚΤΡΟΦΗ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ	<ul style="list-style-type: none"> - στις βιολογικές εκτροφές προτιμούνται οι φυσικές οχείες - αποκεράτωση δεν πρέπει να γίνεται συστηματικά - τοποθέτηση ελαστικών ιμάντων στις ουρές των προβάτων δεν πρέπει να γίνεται συστηματικά - ο μόνιμος ενσταυλισμός και το δέσιμο απαγορεύεται - ηλεκτρική διέγερση και χρήση αλλοπαθητικών ηρεμιστικών κατά τη μεταφορά των ζώων απαγορεύονται - τα ζώα και τα προϊόντα τους πρέπει να είναι επαρκώς αναγνωρίσιμα σε όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΛΥΜΑΤΩΝ	η ολική ποσότητα της κοπριάς στη μονάδα δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 170 χγρ αζώτου το έτος / 10 στρέμματα το οποίο αντιστοιχεί σε 13,3 αιγοπρόβατα
ΣΤΑΒΛΙΣΜΟΣ ΥΠΑΙΘΡΙΟΙ ΧΩΡΟΙ	<ul style="list-style-type: none"> - τα ζώα πρέπει να έχουν πρόσβαση βοσκότοπους - το τελευταίο στάδιο της πάχυνσης μπορεί να γίνει και σε κλειστό χώρο εφόσον δεν υπερβαίνει τ 1/5 της ζωής τους - ο ενσταυλισμός των ζώων δεν είναι υποχρεωτικός - κατά τον ενσταυλισμό τα ζώα πρέπει να έχουν διαθέσιμο χώρο ανάπαυσης τουλάχιστον 1,5μ2 για κάθε αιγοπρόβατο ή 0.35μ2 για κάθε αμνοερίφιο

(Στο επόμενο τεύχος οι προδιαγραφές χοιροτροφίας - μελισσοκομίας)

“Το βρήκαμε!”

(Διασκευή από ένα παλιό βουλγάρικο παραμύθι)

Γ. Γερόπουλος

Κάποτε σε ένα χωριό τα φίδια πλήθυναν πολύ.

(Σύμφωνα με φήμες αυτό οφείλονταν στη διατάραξη της οικολογικής ισορροπίας.)

Τα φίδια τσιμπούσαν τους ανθρώπους. Πολλοί πέθαιναν και ακόμα περισσότεροι υπέφεραν από τα τοιμήματα των φιδιών. Οι χωριανοί μαζεύτηκαν για να σκεφτούν τι θα κάνουν. Επεσαν σε συλλογισμό, προσπαθούσαν να βρουν τρόπο να απαλλαχτούν από τα φίδια.

Ξαφνικά κάποιος από τη γωνιά φώναξε: “Το βρήκα!” Ολοι κρεμάστηκαν από το στόμα του. “Να φέρουμε στο χωριό αυτό που τρώει τα φίδια”. Τι τρώει τα φίδια; - οι σκαντζόχοιροι, σκέφτηκαν. Αλλά πως θα βρουν τόσους πολλούς σκαντζόχοιρους; “Μην ανησυχείτε”, είπαν οι έμποροι του χωριού, “θα βάλουμε εργάτες και θα φέρουμε πολλούς σκαντζόχοιρους”.

Ετσι κι έγινε. Πραγματικά γλίτωσαν από τα φίδια! Και οι έμποροι έκαναν χρυσές δουλειές.

Σε λίγο ένα άλλο πρόβλημα παρουσιάστηκε. Αυξήθηκαν πολύ οι σκαντζόχοιροι και τους χαλούσαν τους κήπους και τα χωράφια. Τα παιδιά ενοχλούνταν από τα αγκάθια τους και δεν μπορούσαν να παίξουν ανενόχλητα στην ύπαιθρο. Οι χωριανοί μαζεύτηκαν για να σκεφτούν τι θα κάνουν. Επεσαν σε συλλογισμό, προσπαθούσαν να επινοήσουν τρόπο να απαλλαγούν από τους σκαντζόχοιρους.

Ξαφνικά κάποιος από τη γωνιά φώναξε: “το βρήκα!” Ολοι κρεμάστηκαν από το στόμα του. “Να φέρουμε στο χωριό αυτό που τρώει τους σκαντζόχοιρους”. Τι τρώει τους σκαντζόχοιρους; - οι αλεπούδες, σκέφτηκαν. Αλλά πως θα βρουν τόσες πολλές αλεπούδες; “Μην ανησυχείτε”, είπαν οι έμποροι του χωριού, “θα βάλουμε εργάτες και θα βρουν πολλές αλεπούδες”.

Ετσι κι έγινε. Πραγματικά γλίτωσαν από τους σκαντζόχοιρους! Και οι έμποροι έκαναν χρυσές δουλειές.

Σε λίγο ένα άλλο πρόβλημα παρουσιάστηκε. Αυξήθηκαν πολύ οι αλεπούδες. Τους τρώγανε τις κόττες, τα αβγά, τα κατοικίδια ζώα, δάγκωναν τους ανθρώπους, μετέδιδαν αρρώστιες. Τα παιδιά τους δεν τολμούσαν να τα αφήσουν ελεύθερα να παίξουν έξω. Οι χωριανοί μαζεύτηκαν για να σκεφτούν τι θα κάνουν. Επεσαν σε συλλογισμό, προσπαθούσαν να επινοήσουν τρόπο για να απαλλαγούν από τις αλεπούδες.

Ξαφνικά κάποιος από τη γωνιά φώναξε: “το βρήκα!” Ολοι κρεμάστηκαν από το στόμα του. “Να φέρουμε στο χωριό αυτό που τρώει τις αλεπούδες”. Τι σκοτώνει τις αλεπούδες; - οι κυνηγοί, σκέφτηκαν. Αλλά πως θα φέρουν πολλούς κυνηγούς; “Μην ανησυχείτε”, είπαν οι έμποροι του χωριού, “με λίγα χρήματα παραπάνω θα βρεθεί τρόπος. Αλλωστε πρόκειται για ένα σημαντικό κοινωνικό έργο. Θα βρούμε τρόπο να φέρουμε κυνηγούς”.

Ετσι κι έγινε. Πραγματικά γλίτωσαν από τις αλεπούδες! Και οι έμποροι έκαναν χρυσές δουλειές. Αλλά το ίδιο και οι κυνηγοί, πουλώντας τις γούνες από τις αλεπούδες.

Σε λίγο ένα άλλο πρόβλημα παρουσιάστηκε. Οι κυνηγοί εκτός από τις αλεπούδες σκότωναν και άλλα ζώα. Οι χωριανοί δεν μπορούσαν να ησυχάσουν από τους πυροβολισμούς. Τα παιδιά τους δεν τολμούσαν να τα αφήσουν να πάνε πουθενά. Τα ατυχήματα αυξήθηκαν. Οι κυνηγοί άρχισαν να αποκτούν δύναμη και επιρροή στα πράγματα του χωριού. Μαζί με τα όπλα ήρθε και η εγκληματικότητα στο χωριό. Το χωριό έμοιαζε να είναι σε εμπόλεμη κατάσταση. Οι χωριανοί μαζεύτηκαν για να σκεφτούν τι θα κάνουν. Επεσαν σε συλλογισμό, προσπαθούσαν να επινοήσουν τρόπο για να απαλλαχτούν από τους κυνηγούς.

Ξαφνικά κάποιος από τη γωνιά φώναξαν: “το βρήκαμε!” Ήταν οι έμποροι του χωριού. Ολοι κρεμάστηκαν από το στόμα τους.

“Να φέρουμε φίδια!”

